

MAGYARÁZKODÁS HELYETT:

DIADAL

VEREBES

ELSŐ KÉT GYŐRI ÉVE

(1981–1983)

KRÓNIKA, SZEMLE, KOMMENTÁR

SZERKESZTETTE ÉS ÍRTA:

GŐDÉNY ENDRE

TARTALOM

A szavak hitele

Őszi galopp, egy-két botlással

Az első szűret

„A kisdéd makkbul magas tölgyfa lesz”

Kettős valóság

Ellendrukkerek ösztüzében

A Rába ETO új fejezetet nyit a magyar labdarúgás történetében

Csipetnyi ETO-történelem

Közeg, modell, személyiség, jelenség

Utószó

*„Tagadni mindazáltal nem lehet, hogy az elkészítésben sok
hijábalóság, sok szemfényvesztés is fordul némely helyeken elő...
Az egészséges eszű ember... aki nem arra ügyel, hogy ki mondja,
hanem hogy ki mit mond – az könnyen, de igen nagyon könnyen
ki fogja mindég találni, – mi igaz, mi nem.”*

(Széchenyi István: Lovakrúl)

A SZAVAK HITELE

Minden bajnoki évad után megbolydul valamelyest a futball világa: lejárt és le nem járt szerződésű edzők, játékosok igyekeznek új helyet találni maguknak. Például, a Népsport 1981. június 24-i száma tudatja, hogy Kovács Imre, Lantos, Verebes megy. – Kovács hároméves szerződése Győrött lejárt, s egyik fél sem szándékozott újítani. – A fiatal Verebest, aki már Kecskeméten feltűnést keltett, s idén – újonc NB I-es edzőként – Székesfehérvárott is igazolta képességeit, egy évig még szerződés kötné a Videotonhoz, de kölcsönös megegyezés alapján távozik. A csapat menedzselésével kapcsolatos kérdésekben nem tudott szót érteni az egyesület vezetőivel.

Június 29-én Borbély Pál egész oldalas cikkét olvashatjuk a lapban: Az élvonal változatlanul egy helyben topog. Fejezetcímek: Az edzői munka a továbblépés kulcsa – A megvalósításhoz több kitartás kell – Csak aki ad, az kapjon.

A felcsillanó reményekről szólva Borbély megemlíti, hogy „az őszi idény végén Verebes József, a Videoton edzője mindennap szerepelt az újságok hasábjain, a rádió, a televízió adásaiban.” Továbbá: „...a bajnoki végeredmény megszületése után napvilágot látott az a feltételezés, miszerint nálunk is felgyorsult a vidék megerősödése a fővárosi vetélytársak kárára.”

Európa nagy részén ez a folyamat már rég lezajlott, illetve: nem is volt szükség rá.

A július 5-i Népsport közli Csizmadia Imre sajládi olvasó levelét. A Dózsa egyeduralma idején rothadozott a magyar futball. Törvényszerű volt, hogy előbb-utóbb jöjjenek a vidékiek. Ők hordozzák a jövőt.

Ugyanebben a számban kap helyet a fehérvári csapat értékelése. Bencsik István, a Videoton elnöke mondja: A bajnokság kezdetén új szakvezető, Verebes József vette át a csapat szakmai irányítását. Ő nagyon felkészült edző, úgy is mondhatnánk, új eredményes játéktílust alakított ki. Az általa totálisnak nevezett játék kezdetben meglepte ellenfeleinket, később azonban kiismerték ezt a taktikát, s egyre hatékonyabban alkalmazkodtak hozzá. Nem kívánok a szaktekintély pózában tetszelegni, de úgy gondolom, hogy ekkor ezt a taktikát még

jobban kellett volna az adott ellenfelek tudásszintjéhez, sajátos játékfelfogásához igazítani. És, szerintem, nem volt meg minden esetben a totális futballhoz elengedhetetlen erőállapot sem.

Négy nappal később, július 9-10-én két részletben jelenik meg Győr-Sopron megye lapjában, a Kisalföldben a rovatvezető Mohay Gábor értékelése a Rába ETO bajnoki évadjáról. – A tavasz sem hozott változást – hirdeti a cím. – A csapat minden, még meglévő illúziót lerombolt; játékát monotónia és stílusalanság jellemzi; sok az oldaladogatás, arra várnak, hogy „majd csak hibázik az ellenfél”; idegenben a „gólt nem kapni, aztán majd meglátjuk” elve érvényesül, amely általánosan elfogadott ideológia lett. – Üresen ásítanak a lelátók, a közönség elpártolt a csapattól, tovább csökkent a győri stadion látogatottsága, néha számolgatni kell, vannak-e ezren a 22 ezer néző számára készült stadionban. (Ide kívánczok a július 20-i Népsport adata: a lezárult bajnoki évad nézőszámai alapján a Rába a 15. helyet foglalja el, négyezer alatti átlaggal. Csak a Dunaújváros látogatottsága volt ennél csekélyebb!)

– Milyen úton-módon lehetséges kilábalni a hullámvölgyből? – kérdi az újságíró. Mielőtt válaszolna, tesz néhány figyelmet érdemlő megjegyzést.

– Kovács Imre első éve után az ETO MNK-győztes, a bajnokságban hatodik. – A kulcsjátékosok közül egyedül Pozsgai vált ki; a középhátvéd utódát azonban a mai napig sem sikerült megtalálni. – Végigböngészve a névsort, alig találunk olyanokat, akik meghatározói, lendítői voltak a csapatnak – a megállapítás független attól, hogy saját hibájukból-e, avagy az edzői szubjektivitás következményeként.

Új korszak küszöbén? – ez a címe a zárótételnek, melyben Mohay kifejti: az előbbre lépés feltételei adottak; a vezetésnek jelentős szerep jut; a kialakult szakosztályi modell gyümölcsöző lehet; megfontolt átigazolásokot kell végrehajtani, s a csapatba kell emelni a már érett, saját nevelésű ifiket.

Most új, fiatal edző kerül a csapathoz, akit fűt a bizonyítás vágya, hogy nehéz helyzetben érjen el eredményt. Ez az elképzelés találkozik az egyesület vezetésének törekvéseivel... A Rába ETO-ban is tudják, hogy a korábbi állapot tarthatatlan, változtatni kell... A Rába ETO jó körülményekkel rendelkezik labdarugó-csapata jóval többet kell hogy adjon a magyar labdarúgás színvonalának javítására tett erőfeszítésekhez.

Július 13-án bemutatták Verebest a csapatnak, s megvolt az első edzés. A Rába ETO annyira hátul végzett a bajnokságban, hogy hamarabb jelent meg a Kisalföldben Verebes első győri nyilatkozata (július 17.), mint a Népsportban a csapatról szóló értékelés (július 19.). Előbb azonban fussuk át a Népsport értékelését! – A címet is érdemes idézni: A Rába ETO változatlanul szürkeségben! A csapat játékosállománya megcsappant, tudásszintje megkopott.

Már régóta frissítésre volna szükség, ezzel szemben csak távozási szándékról tudunk. – Szániel János ügyvezető elnök: Kovács Imre első éve jó volt. A törést a Juventus elleni KEK-visszavágón (1979. október 3.) történtek és azok következményei okozták. Jegyezzük meg: ez volt az ún. „Pozsgai-ügy”. Később még szólunk róla (Csipetnyi ETO-történelem).

És most: Verebes első győri nyilatkozata.

1978-ban szerzett szakedzői képesítést. Az argentinai Mundial ösztönözte arra, hogy a holland iskolát próbálja átültetni a hazai gyakorlatba.

Nálunk nincs szakirodalma a totális football tanításának, ezért igyekezett ellesni e játékmód jegyeit, s kidolgozni hozzá az edzéstervet. – Egyidejűleg kell fejleszteni az erőnlétet, a technikát, a taktikát; nem kampányszerűen egyiket vagy másikat, ahogy eddig tették. – Az újságíró kérdésére visszakérdez: – Miért ne sikerülne Győrött is meghonosítani a totális játékmódot, ha Kecskeméten és Fehérvárott sikerült? – Több van a győri csapatban, mint amennyit eddig mutatott; jók a tárgyi feltételek; hasonló korúak az egyesületi vezetők, többeket régebből, a pályáról ismer, jó team-munkát remél. Tudom, hogy a Rába játékából hiányzott a tűz, nem tudott folyamatos játékot produkálni, és morálisan sem volt együtt a csapat, – mondja Verebes. Valószínűleg azért, mert nem követeltek többet a játékosoktól, és a játékos érzékeny műszer, tudja, mennyit engedhet meg magának. E pillanattól a teljesítmény számít a jutalmazásnál és... igen, a büntetésnél is. Egyet már most megígérhetek, illetve garantálhatok: a 90 perc alatt a csapat maximális erőbedobással fog küzdeni! Ez az alapkövetelmény, és ezen belül játszani is megpróbálunk. Mindezt szinte a mélyvízben, mert összesen öt hét áll rendelkezésünkre az új elemek begyakorlására, a kezdő csapat kialakítására. Mohay így zárja a beszélgetést: Minden szavából a labdarúgás iránti elkötelezettség, határozottság, a fejlődésért tenni akaró meg nem alkuvás sugárzik. És még valami: önmagát nem túlértékelő, bizalmat ébresztő önbizalom! A játékosok úgy beszélnek, régen voltak ilyen hasznos, változatos, pergő ritmusban vezetett foglalkozások. Számítsuk be az új edző személyének szóló kezdeti lendületet, a mindenkori edzőváltozással járó kedvező fordulatokat is, de reménykedjünk: a Verebes József által elképzelték vége kimozdítja a Rába ETO-t hosszú ideje tartó Csipkerózsika-álmából!

Manapság lépten-nyomon legfőbb érvként hangoztatják: „Na, de ki tudta ezt előre?” – Pedig nem vagyunk annyira kiszolgáltatva az eseményeknek, a vak véletlennek, miként feltűntetik! Szinte tévedést kizáró valószínűséggel meg lehetett jósolni, hogy a Népstadionban megmosolygott Törőcsik Spanyolországban sem fog megtáltosodni, akárcsak azt, hogy Verebes Győrött is alapos újíto munkát fog végezni. Az időrendben felsorakoztatott, nem tendenciózusan válogatott szemelvényekből eléggé kiderül, hogy nem mindenki tanácstalan a

történetekkel egyidejűleg sem. Borbély Pál fejezetcímei ugyanúgy a lényegre tudatosítják, mint Bencsik István értékelése, Mohay ETO-diagnózisa és kedvező fordulatot sejtető jövőképe. – Hogy miért tud az egyik ember hiteleset és érvényeset mondani, míg a másik nem? – ez hosszú és fárasztó magyarázatot igényelne. Viszont azok sincsenek elveszve, akik megbízható ítéletalkotásra képtelenek, mert ahhoz mindenkinek elég tehetsége van, hogy kiválassza: kikhez igazodhat. Néhány eset alapján megállapítható, kikre érdemes figyelni, kiknek a szava hiteles. Nem ördögösség ez, ugyanakkor roppant fontos. Kisebb-nagyobb közösségek, kisebb-nagyobb ügyek sorsa függhet tőle. A komolytalan nyilatkozatokkal bombázott emberek hallása egy idő múlva eltömpül, felületessé válik. De akik a viszontagságok közepette is megőrizték hallásuk épségét, élességét, nyomban felkapták a fejüket Verebes első győri nyilatkozatára. – Minden új edző így beszél! – legyintettek a felületesek. Kétségtelen: hasonlóképpen beszél. De nem így! – A súlytalan handabandázást csak látszólag nehéz megkülönböztetni a felelősen tett ígérettől. Ugyanis hamar elválnak, ki beszél. A hasbeszélők unalomig ismert szöveget fuvoláznak, megtévesztően azonos fogalmazásban. A felelősen szóló embert – ha más nem – egy szokatlan hangsúly, egy egyéni szókapcsolat vagy mondatfűzés megkülönbözteti a szócséplőtől. De Verebes szavait mindenekelőtt az tette hitelessé, hogy valóban új dolgot kínált: a hazai gyakorlatban ismeretlen totális futballt. – Rövid nyilatkozatából is kitűnt, hogy egyetemesen gondolkodik a futballról: az erőnlét, a technika, a taktika egységében; ugyanakkor figyel az emberi tényezőkre, a pszichikai, pedagógiai, morális szempontokra. – Hittel erősítette, hogy mind Kecskeméten, mind Fehérvárott azonnal észlelhető, jelentős fordulatot produkált. Egyik helyről sem gyenge teljesítmény miatt kellett távoznia. – Eredeti mozzanat volt a nyilatkozatban, mert hosszú idő óta először hangzott el Magyarországon a szó: garantálom: – Mohay fogalmazását ismételve: bizalmat ébresztő önbizalom áradt belőle. Ki tudja, mikor és miért vált gyanússá az önbizalom, ez a másoknak is kedvet, erőt adó, ritka-értékes emberi tulajdonság? – Nekünk nem volt gyanús. Ennek az embernek hinni kellett...

*„A lovat egy kevésbé jobb karba hozni... ahhoz minden kocsis,
minden lovász érthet; az nem nagy mesterség, de azt arra a pontra
emelni, melynél magasabbra mechanikai organizatiojánál fogva
már nem juthat, ahhoz... a természetbe mélybe látás szükséges.”*

(Széchenyi István: Lovakrúl)

ŐSZI GALOPP, EGY-KÉT BOTLÁSSAL

Két heti gyakorlás után július 25-én játszotta első előkészületi mérkőzését a Verebes vezette Rába ETO. Pozsonyban, az Inter Bratislavával. Zsolt Róbert fogalmazásában (IPM, 1982. augusztus) idézem az edző visszaemlékezését.

A mérkőzés előtt mondtam a játékosoknak, hogy ez a stílus még túlságosan új a számukra, sok benne a hibalehetőség, és azon sem csodálkozom majd, ha 7:1-re kikapnak. Valóban vereséget szenvedtünk 4:1 arányban. A csapat tagjai lehajtott fejjel jöttek be az öltözőbe. Rájuk szóltam: Föl a fejjel! Gratulálok! Kiválóan sikerült a próba!

Először 29-én volt sikerélménye az új játékmóddal kísérletező csapatnak. A Bábólnát fogadták, és 8:0-val búcsúztatták. A Kisalföld szerint nagy kedvvel, frissen kezdett az ETO. A nagy akarás következménye volt Magyar sérülése: reménytelen helyzetben csúszott be. Sokmozgásos támadásaik rendre gólveszélyt teremtettek. A mérkőzés után csupa elégedett arcot látott a riporter; csupa derű volt a távozók hangulata.

Ezt követően Ausztriába rándult át két mérkőzésre a Rába. A Voest Linz ellen így állt fel: Kiss Cs. – Csonka, Hlavyvik, Pardavi, Magyar – Hannich, Póczik, Mile – Szabó O., Gyurmánczy, Hajszán. Az eredmény 0:1 volt. – Egy kiscsapat (Lannach) pályaaavatóján 5:1-re győztek.

A kiruccanásból hazatérve, három nap alatt három mérkőzést játszottak. A Bábólnával Győrszentivánon, majd a Bakony Vegyész (3:2) és az osztrák első osztályú Admira Wacker ellen a győri stadionban.

Ezen a meccsen már a játékosok is érzeték, hogy eredményes lesz a szisztémánk, – mondta Verebes Zsolt Róbertnek. Maguk tapasztalhatták, hogy mennyire meg tudják zavarni a rutinos osztrákokat, milyen bajba került az ellenfél, amikor mindenki rohamozott minálunk, és milyen kínosan érezte magát, amikor nem tudta szép gondosan felépíteni a támadásait, mert a pálya egész területén minduntalan a mieinkbe akadtak.

A helyi lap úgy látta, hogy szünet után elfáradt a Rába ETO; lassabban épültek a támadások, sok volt a pepecselés, a vaktában kapu elé adott labda, nem sikerültek a befeje-

zések. Az ellenfél megtalálta a védelem lesre játszásának ellenszerét... – A mérkőzést azonban az ETO nyerte (2:1), és a Kisalföld tudósításából is kiderül, hogy a hazaiak az első félidőben alaposan meghajtották ellenfelüket. – Bizonyára rengeteg edzés kellett, ahhoz, hogy ennyire munkabírókká váljanak a győriek, és ilyen gyorsan elsajátítsák a számukra eddig ismeretlen játékmódot – jegyzi meg Zsolt Verebessel beszélgetve.

– Dehogy kellett! A nálunk szokásos edzésmennyiség bőven elegendő mindenre. A tartalom a lényeges. Az edzésen speciális képzést kapnak a játékosok, mindent mérkőzés-helyzetben végzünk el, kiiktatjuk mindazt, ami fölösleges. Egy technikai elem gyakorlása egyúttal javítja a speciális állóképességet, sőt még taktikai képzést is ad. Hogy példát mondjak: a mai futballban lehetőleg lendületből kell átvenni a labdát. Ha az ilyenfajta labdaátvétel kerül az edzésműsorra, a játékosnak természetesen sprintelnie kell – ez áll a speciális erőnlét szolgáltatásban, partnernek a maximális sebességgel futó társat kell megjátszania, ez már taktika, – a robogó futballistának pedig úgy kell megszelídítenie a labdát, hogy futása közben ne lassuljon le, sőt, ha kell, a labdaátvétel lendületével máris állva hagyja a rá ügyelő ellenfelet. Együtt tehát a speciális állóképesség, a taktika, a technika, a mérkőzőhelyzet.

Augusztus 14-én, pénteken Öt hét táplálta remény felcímmel főcímben jelenti a Kisalföld sportrovata, hogy az ETO a 6-8. hely megszerzését célozta meg a bajnokságban. Verebes nyilatkozik: Úgy érzem, a játékosok akarják az újat, s rövid idő alatt át tudtak állni más hullámhosszra. – Különösen Szabónál, Pócziknál, Hannichnál látok előrelépést. – A kezdet esetleges kudarca sem hátráltathatja a megkezdett munkát! A feladat most: ha kell, tűzzel és vassal megszilárdítani az eddig tanultakat, tovább csiszolni az új játékmódot. Így elérhetjük a tervezett célt, a 6-8. hely valamelyikét az 1981/82-es bajnokságban.

A cikk melletti fénykép aláírása: Hosszú ideig tartó sérülés, majd egy műtét után Póczik József elfoglalja a helyét a csapatban. A középpályásra Verebes edző véleménye szerint kulcsszerep vár az új taktikában.

Másnap az edző arról beszél a lapban, hogy a rajt nem feltétlenül meghatározó. A Videoton is gyengén kezdett tavaly, mégis kitűnő teljesítményt nyújtott a későbbiekben. – Ennek ellenére a győri szurkolók nem szívesen vennék – jegyzi meg az újságíró –, ha az ETO akár kiskülönbségű vereséggel távozna Ózdról! Mert elsődlegesen ugyan a szakmai szempontok, a letámadásos játék betanulása, de az eltelt öt hétben a győriek felkészüléséről kapott kedvező hírek után mégiscsak hidegzuhanyként hatna egy esetleges kudarc.

Ha a győri szurkolók nem vették is szívesen, tény, hogy az ETO 4:3-ra kikapott Ózdon az NB I-be akkor visszakerült Kohásztól. Szégyenkeznie viszont nem kellett. Az Ózdról küldött tudósítás szerint a mérkőzés méltó hírverés volt a labdarúgásnak. Két jól felkészült,

nagy erődobással küzdő csapat izgalmas, gólokban bővelkedő összecsapását élvezhette a nagy számú közönség, amely 16 év után láthatott újra első osztályú találkozót.

Az ózdi rohamokat a Rába lestatikával próbálta megfékezni, de amikor ezt a hazaiak hátulról előre ívelt labdákkal sorra átjátszották, a vendégcsapat áttért a szoros emberfogásra. Ám ez sem segített, mert a helyét gyakran változtató két ózdi támadó mellé a középpályások is felnyomultak, számbeli fölényt harcoltak ki támadásaiknál. – Fordulás után a győriek rendezték ugyan soraikat, nagy erőket mozgósítottak az egyenlítésért, de amíg az első 45 percben „úttörőgólokot” kaptak, addig ebben a játékrészben a helyzeteiket nem tudták értékesíteni. A mérkőzés utolsó harmadában nagy nyomás nehezedett a hazaiak kapujára.

Annyit fűzzünk a találónak érzett összefoglalóhoz: a Rába ETO tehát nem fáradt el, mint az Admira Wacker elleni edzőmérkőzésen.

Augusztus 22-én Mohay megkérdezi Verebestől, milyen tanulságokat vont le az ózdi vereségből. Az edző szerint igazából egy tanulsága volt a mérkőzésnek: meg kell szabadítani a játékosokat a vereségtől való félelemtől. A bátortalanság okozta, hogy a már betanultnak hitt dolgokat sem tudta megvalósítani a társaság. Ha a Tatabánya ellen a mi védelmünk figyelme teljes lesz, nem maradhat el a siker, mert az ő védelmük sebezhetőbb, a mi támadójátékunk, helyzetkihasználási készségünk pedig jobb, mint a Bányászé. A kihasználás Szentes szereplésével még javulhat. Úgy érzem, megnyerjük a mérkőzést!

Ezt mondta Verebes, és mit ad Isten, valóban győzött az ETO. Az ezüstérmes Tatabányát verte meg 5:3-ra. Azt a csapatot, amely 1980 december 3-a óta nem kapott ki. Az ETO úgy állt fel, mint a Voest Linz ellen, csak Gyurmánczy helyén a közben Zalaegerszegről átigazolt Szentes mutatkozott be. Lőtt is mindjárt három gólt. A másik kettő Mile nevéhez fűződik.

Az edző nyilatkozata a Népsportban: Ezt a teljesítményt kell tartósítani! – Mohay Látványos győzelem címmel számolt be a Kisalföldben a mérkőzésről.

– Ritka érdekes, izgalmas, eseménydús 90 percet láthatott a közönség a győri stadionban! (Ekkor már 9 ezer ember „merészkedett ki”! – G. E.) Az emlékezetes mérkőzés remélhetően megadja az „alaphangot” a továbbiakhoz!

Ne csodálkozzunk, hogy a meccs utáni kedden a lap visszatér a rendkívüli football-élményre! (Mohay Gábor: Parádés gólfesztivál)

Sugárzó arcú szurkolók hagyták el szombaton este a győri stadiont! Olyan mérkőzést láthattak a nézők, amely alatt és után a legínyencebbek is dörzsölgethették a tenyerüket: ez igen, ez olyan 90 perc volt, hogy méltán nevezhető a labdarúgás jótékony propagandájának.

Volt látványosság, izgalom, fűszerként pedig nyolc gól „színesítette” a játékot. Köztük emlékezetes találatok...

A Rába ETO ugyancsak gólzáporos ózdi mérkőzése már jelezte: megmozdult valami, Győrött érezhető a változás, a korszerűbbre törekvés. A szombati mérkőzésen külön öröm volt, hogy a látványos gólfesztiválon a kockáztatástól vissza nem riadó ETO vitte a prímet! Pedig a kedvezőtlen előjelek kissé lehűtötték a várakozást, hiszen sérülése miatt Palla mégsem léphetett pályára, és csaknem ugyanerre a sorsra jutott az új szerzemény, Szentes is. A középcsatár fájlalta a bal lábát a mérkőzés előtt, és csak próbarúgások, hosszas konzultáció után vonult ki a többiekkel a kezdéshez. És aztán a következő másfél órában három gólt szerzett, kettőnél a sérült lábáról vágódott a kapuba a labda! És ahogy szinte gyerekként örvendezett a góljainak, megmutatván, hogy lehet még játéknak tekinteni a labdarúgást... Bemutatkozása a legmerészebb reményeket is felülmúlta, pedig félő volt, hogy a játéka iránti várakozás túl nagy terhet rak a vállára, de lámpalázat egy pillanata sem vehettünk észre rajta!

Az első két mérkőzésből talán már jósolhatunk, annyit legalább is, hogy több van a mostani ETO-ban, mint a legutóbbi két év csapatában. Nem hiánycikk a sok mozgás, alkalmanként egészen tetszetősek a tudatos kombinációk és váltások, és ezekkel szemben a legtöbb védelem tehetetlen. A legkellemesebb meglepetést kétségtávol Mile jelentette, aki az első félidőben motorja volt a csapatnak, és két remekbe szabott góllal iratkozott fel.

Az ellenfél, a Tatabánya nem adta meg magát egykönnyen. Az első félidőben ugyan a spanyol televíziósok kamerái előtt – a Real Madrid nem sokkal később kupameccset játszott Tatabányán – nem sok mindent árult el „ezüstérmes” képességeiből, és vereségében döntően közrejátszott két rutinos játékosának gólt előidéző hibája. De voltak a második félidőben olyan időszakai a mérkőzésnek, hogy a levegőben lógott az egyenlítés! Weimper lövéseinél, Fejes fejesgóljánál „kihagyott” a Rába védelme és kapusa; talán, ha a határozott Pardavi nem sérül meg, akkor nem így történik. De a két mérkőzésen kapott hét gól, ha nem is halványítja el a csapatjáték érdemeit, mindenképpen figyelmeztető! Jó lenne, ha már vasárnap Szegeden jobban zárnának a hátsó alakzatok, annál is inkább, mert a SZEOL eddig még gólt sem szerzett az NB I-ben.

Most közönségcsalogató dolgokat produkált az ETO, de egy idegenbeli siker is jót tenne a jövő szerdai, a ZTE elleni hazai mérkőzés látogatottságának!

Ismét újonchoz készülődött tehát a csapat. – Az első fordulóban is újonc otthonában vendégeskedtek a győriek, de más volt akkor a helyzet – írja Mohay augusztus 30-án. Most már tudjuk, hogy az ETO képes szórakoztató, taktikus, és ami több, eredményes játékra.

Azonban most derül majd ki, mennyire lesz képes érvényesíteni az akaratát olyan csapattal szemben, amely otthonában a mindenáron való győzelem érdekében „nekiugrik” ellenfelének.

Volt egy kis szorongás, féltés az új edző csapatát szívükbe fogadni készülő győriekben. Kitűnik ez a meccstudósítás címéből is: Meglepően biztos győzelem.

Az első fordulóban három, a másodikban öt, most a harmadikban pedig négy gólt lőtt a Rába ETO. Az első két mérkőzésen azonban a védelem is elég gólképesnek bizonyult. Most viszont csak a támadók jeleskedtek ezen a téren. Így – bár nem tudta a Tatabánya elleni nagyszerű játékát megismételni a zöld-fehér gárda – biztosan nyert az osztály egyik újonca ellen.

Szeptember 2-án, szerdán, a Népsport Meglepetések kovácsai címmel ír a jól rajtoló csapatokról és edzőikről. Természetesen a Rába ETO-ról is, és közli Verebes nyilatkozatát.

Ezen a napon egyébként újabb fordulóra került sor. A Kisalföld azt kérdezi a beharangozó felcímében: Folytatódik-e a gólszüret? Főcím: Az új győri „gólkirály” volt csapata ellen.

Klell János megállapítja, hogy az ETO rúgta a legtöbb gólt az első három fordulóban, s tény az is, hogy egyre jobb formába lendül az együttes. Nem csoda, hogy nagyszerű a hangulat a vagongyáriak körében.

Verebes mondja: Nagyszerűen sikerült első hazai mérkőzésünkön találkozásunk közönségünkkel, és szeretnénk, ha hasonló lenne a folytatás is. Láthatták a nézők, hogy a Tatabánya ellen pályára lépő csapat nem volt azonos a tavasszal eléggé lélektelenül focizgató társasággal. Ez a lelkesedés tartott Szegeden is, és ez lesz a jellemzője továbbra is játéknak. Hadrendünk alapja a sok mozgás, ez pedig nem teszi lehetővé a könnyelműsködést, az ácsorgást. A csapatban tizenegy védő és tíz támadó játszik, kötelessége tehát mindenkinek végighajtani a 90 percet. Olyan alapos munka áll a játékosok mögött, amellyel meg tudják oldani az új, a nem könnyű feladatokat. Bízom ezért, hogy a Zalaegerszeg ellen a legutóbbi mérkőzéshez hasonló lesz a hangulat és az eredmény is.

Szentes így nyilatkozott: Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nincs bennem kisebb feszültség ez előtt a mérkőzés előtt. Szöcs János, a Zalaegerszegre most visszatért edző vitt 1976-ban a ZTE-be, ahol száz NB I-es mérkőzést játszottam, és furcsa lesz, hogy most ellenük kell küzdenem. Szívvel-lélekkel győri vagyok azonban ma már, tehát mindent beleadok, hogy új csapatom szurkolói ne csalódjanak bennem. Barátsággal váltam el a ZTE-től, különösen a játékosoktól, ellenfelek leszünk tehát ma, és nem ellenségek. A többi majd kiderül a 90 perc alatt! –

Póczik hosszú ideig sérült volt, ezért kicsit ő is új embernek számított az új bajnokságban. – Örömmel állapították meg a szurkolók és a vezetők – írja Klell –, hogy egészen más

Póczik Jóska küzd most az együttesben, mint amilyen a sérülés előtti volt. Karmestere, irányítója a gárdának, és nem kis része van a csapat feljavulásában.

– Új edzőnk új utakat keres – mondja Póczik – ez feloldotta, feldobta a társaságot, sokkal jobb ma a kollektíva szelleme, mint volt a múltban. Nagyon együtt van a csapat. Ez hozta a sikereket is. Remélem, hogy ilyen lesz a folytatás is. Közönségünk nagyon igényes, nem elégszik meg csak a győzelemmel, jó játékot is kíván. Remélem, most is ki tudjuk majd elégtíteni kívánságát. Szeretnék feliratkozni a góllövőlistára is; Szegeden 3:1-nél rúgtam egy gólt, amit azért nem adott meg a játékvezető, mert hangosan kértem a labdát Szentestől, és ezzel – szerinte – megzavartam az ellenfelet. Szeretném megmutatni, hogy nem veszítettek erejükről hosszú kihagyásom alatt sem a Póczik-bombák! –

Nem volt könnyű mérkőzés. A vendégek egyenlíthettek volna, de elszalasztották a lehetőségeket. A lendületben lévő ETO végül három gólt lőtt a zalaegerszegi egykével szemben.

Minden jó, ha a vége jó – írja a helyi lap. A játékosok ünneplő nézők sorfala között vonultak az öltözőbe. – Ezzel a győzelmével került a Rába először a táblázat élére, de a Népsport nem vesz róla tudomást; csupán azt jegyzi fel, hogy hat vidéki együttes van ekkor az első tíz között. (Mi tagadás, ez az elsőség még pünkösdi királyságnak bizonyult.) – A Kisalföld természetesen vastag betűs címben hozza: Élen a Rába ETO.

A legkiválóbb statisztikusok is fáradozhatnak azért, hogy pontosan kiderítsék: mikor állt utoljára a labdarúgó NB I. élén a Rába ETO. Most, négy forduló elteltével megtörtént ez a néhány hete még alighanem teljesen hihetetlennek tűnő esemény! Igaz, még csak négy mérkőzést játszottak a csapatok, de az eddigi szereplés minden várakozást felülmúl. Külön meg kell említeni: az is régen fordult már elő, hogy három győri játékos állt volna a góllövőlista élcsoportjában.

Szeptember 5-én, szombaton a Népsport kérdése: Folytatódik-e a Csepel és a Rába ETO jó sorozata? (Indokolt lett volna a fordított sorrend!) – Ekkor a Győr Szombathelyen szerepel.

Kiütéses vereség – panaszolja másnap a Kisalföld. A Haladás 5:1-re verte a Rábát.

– Látványban, érdekességben ezen a mérkőzésen sem volt hiány – írja Mohay, – de most az ETO húzta a rövidebbet... Noha az első félidőben kapott három gólból kettőt határozottabb kapus-beavatkozással el lehetett volna kerülni, a minden csapatrészében jobb Haladás győzelméhez nem sokáig fért kétség. A szombathelyiek éppen abban múlták felül az ETO-t, amiben a győriek jeleskedtek a közelmúltban: egy pillanatra sem álltak meg, üzték, hajtották, hibára készítették ellenfelüket. Megkönnyítette a dolgukat, hogy nehézkes, lassú

védelemmel, öreguras, gondolkodásban és futásban egyaránt lassú középpályás sorral találták szemben magukat. A győriek sokadogatásos támadásaiból hiányzott a lendület, és bár a vendégek egy pillanatra sem adták fel a harcot, még a mérkőzés szorosabbá tételére sem volt esélyük. ... a Rába ETO-ban most nem találtunk igazán elfogadható teljesítményt nyújtó játékost.

Kedden, szeptember 8-án, A kisiklás sem meglepetés című cikk arra utal, hogy szó sincs pánikról Győrött. – Alighanem kellemetlen érzéssel értesültek a győri szurkolók szombaton este a Rába ETO 5:1-es szombathelyi vereségéről. Azok azonban, akik különbusszal vagy gépkocsikkal elutaztak a helyszínre, nem állapíthattak meg mást, mint hogy az eredmény valós körülmények között született meg, ezúttal ekkora volt a különbség a két csapat között! – írja Mohay. Persze, voltak olyan momentumai a 90 percnak, amelyek döntően változtathattak volna az eredmény alakulásán. Talán, ha Hajszán góllal „kezd”, ha Kiss Csaba nem véd olyan indiszponáltan... Ezzel együtt el kell azonban ismerni, hogy a vasi csapat rácafolt edzője véleményére, mert játékban is tudott az átlagosnál jóval többet produkálni.

Érdekessége volt a mérkőzésnek – szerintünk ugyancsak sorsdöntő kihatással – a két középcsatár és őrzőik külön viadala. Amíg az ETO beállása, Onhausz képtelen volt tartani a hosszú évekig vele egy csapatban szereplő Szabó Ferencet (Onhausz se sokszor „fordult elő” ezután az ETO-ban! – G. E.), addig Vörös sikerrel „birkózott meg” Szentessel. Igaz, nagyon sok esetben a megengedett határokon túli eszközökkel (a második félidő elején, a játékvezető háta mögött könyökkel a győri csatár arcába is vágott)! Sajnos, Szentés a kemény belépők után gyakran már nem a játékra összpontosított... Az 5:1-es vereség sem ad azonban okot az elkeseredésre. (!!! – G. E.) Verebes József edző székesfehérvári csapatát, a Videotont is érték kínos kudarcok, egész szép menetelések közepette. Mondhatjuk, a totális labdarúgás már ilyen... És ezúttal az ETO-nak semmi sem sikerült, a hibák és fogyatékoságok sokkal inkább megmutatkoztak, mint az előző négy fordulóban. Talán éppen a Haladás példáját lehet most elővenni, mert a vasiak a Vasas otthonában kapott négy gólt valóban értékelték (tessék figyelni: valóban értékelték! – G. E.), volt erejük a sorok rendezésére. Valami ilyesmit várunk az ETO-tól – éppen a szombat esti győri, Vasas elleni mérkőzésre... – fejezi be példás cikkét Mohay Gábor.

Hogy a csapat berkeiben miként intézték el ezt a mérkőzést, nem tudhatjuk, ám a krónikák lapjairól annyi leolvasható, hogy a 2:1-nél lecserélt Kiss Csaba soha többé nem védett a Rába ETO-ban.

A Rába ETO-nál bizonyosan olvassák a Népsportot. Zsiday István Kapu nélkül című írása (szeptember 10.) aligha került el a figyelmüket. A kitűnő Kovács László 27-én már az

ETO kapuját védi a Dózsa-meccsen!– De addig még meg kell mérkőzni a Vasassal, majd pedig két hét szünet következik.

13-án a Palla – Szijártó, Csonka, Magyar – Hannich, Póczik, Mile, Glázer – Szabó, Szentes, Hajszán összetételű csapat nagyszerű második félidei játékkal 3:1-re győz a Vasas ellen. Szünetben a Vasas vezetett. – A Kisalföld is, a Népsport is részletesen ecseteli az újabb Rába-bravúrt.

Mohay írja: – Az első félidei játékot sem érheti bírálat, mert lüktető, izzó légkörű csatát láttunk, s érződött, hogy még nem dőlt el semmi! A második félidőben kifejezetten érvényesült a jó erőben lévő győri együttes akarata. A Vasast rendre zavarba hozták a jól alkalmazott kontratámadások. Az első 45 perchez képest még jobban felgyorsult, remek játékokban vívta ki közönsége elismerését a Rába ETO, amely hat év után fektette két vállra a piros-kékeket!

A Népsport hétfői számában Tombolt a nézőtér címmel jelent meg aláírás nélküli cikk. Dicséri Verebest a 3-4-3-as formációért. – A második 45 percre aztán döntő fordulat következett. A Rába nemcsak óriási akarattal küzdött, hanem nagyon jól is játszott. Az egész csapat állandó mozgásban volt, mindenki sokat futott. Ugrásszerűen feljavult a középpályás sor. Póczik legjobb napjaira emlékeztetően csillogott, remekül osztogatott. Szinte minden mozdulatukon, cselekedetükön és különösképpen akarásukon érezhető volt, hogy döntésre akarják vinni a mérkőzést. És vitték is! Tombolt a nézőtér, s a Vasas vezetői, valamint a nézőtéren helyet foglaló sérült játékosai – Váradi, Komjáti – sportemberhez illően, elismerően bólintottak. A Rába ETO szünet után valósággal felőrölte a Vasas erejét.

Kedden, 15-én a Kisalföld A csapat és közönsége címmel közöl cikket. Kiemeli, hogy három mérkőzésen 28 ezer néző volt jelen, és a Vasas meccs második félidejében ritkán hallható buzdítás tört ki a lelátókon.

27-én, vasárnap a Dózsa-meccs előzeteseként a helyi lapban Verebes elmondja, hogy a csapat már kialakult (Burcsa csak később érkezik! – G. E.), a két hét szünetben tovább súlykolták a játékmódot. Még vereség esetén sem kell lehajtott fővel az öltözőbe vonulni a győrieknek...

A Megyeri úton a Kovács L. – Csonka, Hlavyik, Glázer, Magyar – Hannich, Póczik, Mile – Szabó, Szentes, Hajszán összeállítású csapat lépett pályára. Verebes megérzése most is igazolódott. Vereséget szenvedett az ETO, 3:1 arányban, de szégyenkeznie valóban nem kellett...

Rigó János A lestaktika gyengéi című tudósításában így ír a mérkőzésről: Nem lehet elmarasztalni az ETO játékosait a Megyeri úti vereségért. Küzdöttek, harcoltak, játékukkal

még közönségsíkt is arattak. – A középpályások ezúttal gyengébben játszottak, elől pedig Szabó kimondottan rosszul. – Lehetne vitatkozni azon is, hogy indokolt volt-e az új kapus, Kovács László gyors szerepeltetése. (Hamarosan kiderült: nem lett volna értelme a vitának! – G. E.) – Végül a szombathelyi mérkőzés után most másodszor fizetett rá az ETO a lestaktikára. Ez a taktika adott esetben hasznos és jó, de rendkívül nagy figyelemmel és körültekintéssel kell végrehajtani, s akkor még mindig ott a játékvezető, aki ha csak egy-két határesetben int továbbot – baj van! Így történt most is, pedig nem is határesetről volt szó.

A győriek nem keseredtek el most sem! Ehelyett várva-várták a Videotont, edzőjük volt csapatát. Október 4-én, vasárnap rendezték a találkozót, s az ETO 5:1-re lelépte a fehérváriakat. Szíjártó játszott beállóst, Magyar volt a csapat hajtóereje.

Gólszéria kétszer – írta a Kisalföld. – Ismét elégedetten távozott a győri stadion ezúttal 12 ezer (!) nézője. – Az is ritkán fordult elő a korábbiakban, hogy lelkes fiatalok az öltözőablak alatt éltették volna a Rába ETO játékosait!... A nézők ütemesen biztatták a csapatot: „Most jön a negyedik!” – Amikor már úgy tűnt, hogy nem tud újítani egyik csapat sem, jött az ETO második gólszériája. – Győzelem, és megint nem akármilyen különbséggel, nem akármilyen mérkőzésen! A jelek szerint a Rába ETO csapatát a győri szurkolók minden tekintetben újra kegyeikbe fogadták. A csapat korszerűen, jól játszott a mérkőzés jelentős részében, öröm volt látni a szellemes váltásokat, a gyors megugrásokat. Minden játékos dicséretet érdemel... Verebes edző pedig bizonyított volt csapatának...

Ilyen a futball, mondjuk, de hányszor. Most is ezt kell mondanunk.

Október 7-én, szerdán, kikapott az ETO a Volántól Pesten, 2:0-ra. Ha valaki netán úgy vélné, hogy a győriek kifáradtak a vasárnapi gólparádében, s ezért vesztek – téved. A Népsport tudósításából azt jegyeztem ki, hogy a 35. percben a bíró nem adott meg egy nyilvánvaló tizenegyest (Hannich buktatásáért), valamint: unalmas mérkőzés volt. – Kínos meglepetésként értékelte az eredményt a Kisalföld, és joggal.

Itt említem meg, hogy a Rába ETO sikereiben a tárgyilagos, szakszerűen elemző, kritikus, ugyanakkor lelkesedni is tudó, az elismeréssel sem fukarkodó újságírói magatartásnak is része van. A Kisalföld nem kente a kapusra a szombathelyi vereséget, a Megyeri úti sikertelenségért sem a játékvezetőt marasztalták el elsősorban, és most, a Volán elleni kudarcot sem a meg nem adott büntetővel magyarázták. Nyilván úgy vélekedtek, hogy egy igazán jó csapatnak hosszú távon a formaingadozások, a tévedések vagy gáncsok ellenére is diadalmaskodnia kell; ha ürügyeket keresnek a vereségek valós magyarázata helyett, azzal csak a csapat jobbítását akadályozzák.

Túl az őszi idény felén, az ETO eddig megtett útját elemezve, a szereplés fogatosságáról jelenik meg cikk Mohay tollából: Idegenben nem megy?

Korai volt szerdán a labdarúgó NB I-ben a 14 órai kezdés, így nem sokan látogattak ki a Volán SC Czában Samu téri épülő-szépülő sporttelepére. Akik megtehették, azok közül sokan a vendégcsapatra voltak kíváncsiak! A Rába ETO nyolc fordulóban elért eredményei, gólzáporos, színvonalas mérkőzései nem kis tekintélyt szereztek a győri gárdának. Olyan alkalom volt tehát a szerdai, amelyen Verebes József legénysége megerősíthette volna a róla hallottakat. Ezt a lehetőséget azonban elszalasztotta a Rába ETO!

Egész egyszerűen rá sem lehetett ismerni arra a csapatra, amely hazai környezetben eddig sorozatban aratott fölényes győzelmeket. Tétova, határozatlan, az ellenfél rohamaira váró győri együttes játszott, amelyre – ha gól nélküli döntetlennel végződik a 90 perc – még így is azt mondhattuk volna: közelebb állt a győzelemhez. A végveszélyhez közelítő csapat kihúzta a győriek méregfogát azzal, hogy nem erőltette mindenáron a támadást, és erre a taktikára a jelek szerint az ETO-nak még nincs meg az ellenszere! A mérkőzés után elhangzott olyan vélemény is, hogy a Volánnak ez volt az idei bajnokságban az eddigi leggyengébb játéka – mégis győzött. Győzhetett, mert a vendégeknél legfeljebb Póczik, Szíjártó és a kapus Kovács teljesítménye nem maradt el a vasárnapitól! Az már egészen más kérdés, hogy a hazaiak győzelme szerencsés körülmények között alakult. Két perccel az első gól előtt Juhász kiszólt a kispadra, hogy Szeibertet cseréljék már le, és meg nem adott tizenegyest is felróhatunk a játékvezetőnek. Tény, hogy annyi helyzetet, amennyi az ETO számára ezzel a – tavalyira emlékeztető – játékkal is adódott, nem lehet büntetlenül kihagyni! A szegedi találkozót kivéve, veszített az ETO Ózdon, Szombathelyen, Újpesten és a Volánnál, most első ízben úgy, hogy gólt sem ért el. Az idegenbeli kudarcok ha másra nem, arra feltétlenül alkalmasak, hogy a csapatnál és körülötte az olykor-olykor már megfigyelhető „mellény” méreteit szűkebbre vegyék! A válogatott újabb erőpróbája miatt ismét lesz egy lélegzetvételnyi szünet, amelyben a 6. hely – összességében jó eredmény! – következtében adottak a nyugodt felkészülés feltételei.

Legközelebb Nyíregyházán szerepelt az ETO. Közepes játékkal 1:0-ra vezet az utolsó percig. Ekkor Szíjártó tizenegyest „csinál”, így lett 1:1. A Kisalföld egyenlő erők küzdelmeként jellemzi a találkozót.

Október 24-én ismét vendéglátó a Rába. – A Volán és a Nyíregyháza elleni mérsékelt szereplés dühe robban ki a csapatból? Mindenesetre lesöpri a pályáról a DVTK-t (7:1). Nagyszerű mérkőzésen parádés gólok – írja a Kisalföld. A Népsport egy sajátos mozzanatra figyel fel: – Lassan már megszokottá válik, hogy Győrött mindig a vendégek szerzik meg a

vezetést... Így tett a ZTE, a Vasas, a Videoton is. Ezúttal is a vendég diósgyőriek góljával kezdődött a találkozó... Látványos mérkőzésen nagyszerűen szórakozott a közönség. A győriek – ahogy ezt tőlük ebben a bajnokságban már megszoktuk – ezúttal is helyenként sziporkázóan játszottak.

29-én a Népsportban Zsiday István írását olvashatjuk az önmaga árnyékát átlépő Szentesről.

November 8-án Csepelen játszott az ETO, és 4:3-ra győzött. Szabó Illés összefoglalójából idézek (Népsport): – Két újat akaró együttes csapott össze... Küzdelmes, változatos, mindvégig izgalmas találkozót szurkolhatott végig a közönség. Hajtás, iram, látványos gólok, mi kell egyéb?! – A vendégek ezúttal a fizikai képességek dolgában is a csepeliek fölé nőttek. Mind támadásban, mind védekezésben létszámfölényt harcoltak ki, egyre magabiztosabban irányították idegen pályán is a játékot. (Ezt alighanem most írták le először az ETO-ról! – G. E.) Ebben főszerepet játszott a ragyogó formában pályára lépő Póczik. Két gólt lőtt, karmester volt, nemcsak támadott, de a védelemben is nagyszerűt produkált. (Verebesnek megint igaza lett valamiben: jól látta meg, hogy Póczik alkalmas az irányító szerepére! – G. E.) – A Győr nagyobb különbséggel is győzhetett volna... Nem elfogultság írta tehát a helyi lappal: „Hazai” forma idegenben.

A Népsport és a Kisalföld egyaránt beszámol a Rába ETO által rendezett szurkolói ankétról. – Kijutott az elismerés – írja a szaklap – a játékosoknak és nem utolsósorban Verebes József vezető edzőnek, aki rövid idő alatt más fordulatszámmra, a kényelmes, unalmas játékról pergő ritmusra, a gólszerzés akarására állította át a Rába focigépezetét.

A Kisalföld így vezeti be a szurkológyűlésről írott tudósítását: Utoljára két éve ültek le a Rába ETO vezetői, labdarúgói beszélgetni a szurkolókkal, abban az időszakban, amikor a csapat látszólag a felemelkedés útjára lépett, az MNK megnyerése után a Kupagyőztesek Európa Kupájában indulhatott. A várt folytatás helyett tartós hullámvölgy következett, és abból a meggondolásból kiindulva, hogy a szurkolókat a gondok nem érdeklik, újabb találkozóra idáig nem került sor a csapat és közönsége között. Az elv azonban csak részben igaz – írja Mohay. A szurkológyűlésen az is elhangzott, hogy a nehéz időkben a csapat mellett kitartó maroknyi ETO-barát igényelte volna a bajok őszinte feltárását. Ami azért sem lebecsülendő, mert az ilyesfajta törődésnek hamar híre megy, hozzátartozik a közönség kiszolgálásához. –

Többek között megkérdezték a szurkolók, hogy miért kap sok gólt a csapat; mi van a tavalyi év egyik legjobb játékosával, Onhausszal; hogyan vélekedik Kiss Csaba és Palla a

saját háttérbeszorulásáról? – Alighanem e találkozóknak köszönhető, hogy a későbbiekben a győri Volán Vállalat jól szervezte meg a közönség szállítását.

Nem egy felszólaló emlegette újra közeli lehetőségként a nemzetközi kupaszereplést. – Tény, írja Mohay, hogy erre a jelenlegi bajnokságban, a sűrített fordulók közepette esélye lehet az ETO-nak. Az elbizakodottságtól viszont óva intünk mindenkit, elsősorban a játékosokat, hiszen a múltban az ETO nemegyszer a saját bőrén tapasztalhatta ennek káros hatását. (!!! – G. E.)

Éppen ezért nem szabad lebecsülni a mai ellenfelet sem! – folytatódik Mohay intelme. A békéscsabai Előre Spartacus tíz pontjával jelenleg csak a 15. helyezett, mégis csak a töretlen harci kedv hozhat sikert a minden bizonnyal foggal-körömmel harcoló vendégek ellen, akik véleményünk szerint többet tudnak, mint azt jelenlegi helyezésük mutatja! –

A szurkológyűlés után két nappal (az előbbi cikk megjelenésének napján) fogadta az ETO a Békéscsabát. Mindenki arról beszélt a mérkőzés előtt, hogy ha nyer a csapat, ismét első lesz, hiszen a Honvéd veszett Szombathelyen. A játékosokat is bizonyára nyomasztotta a lehetőség. Görcsös mérkőzésen a 88. percben sikerült – egyenlíteniük! Ilyen figura sem volt még az új korszakban! Rába ETO-Békéscsaba 1:1. – A mérkőzésnek volt két pechesnek nevezhető mozzanata. Az ETO úgy kapta a gólt, hogy Magyar a labda útjába lépve megtevesztette Kovácsot. A másik: a bíró nem ítelt büntetőt Gyurmánczy buktatásáért. De hangsúlyozzuk: nem ezért nem győzött a Rába!

A Népsport november 13-i, pénteki számát olvasva (Meddig nőnek Győrött a jegenyék?) óhatatlanul ötlenek fel bennem e kérdések: – Valóban rosszat jelent a péntek 13? – Tényleg ennyire múlandó a hírlapok osztogatta dicsőség? – Véletlen-e, hogy egy év múlva, ugyancsak a Békéscsaba elleni meccs után ugyanez a ‘kép’ merül fel a központi sajtóban? Az említett írás a 3. oldalon jelent meg – felkiáltó jellel, névtelenül. Érdeemes teljes terjedelemben idézni.

A Rába ETO Csepelen aratott nagystílú győzelme után lakodalmi hangulat uralkodott Győrött. Szombat óta százával léptek be a csapatért lelkesedők az újjáalakított baráti körbe. A hétfői szurkológyűlésen is magasba csapott a lelkesedés lángja. Néhányan még képtelen célok megfogalmazásától sem riadtak vissza. (Már tudjuk: kupaszereplést emlegettek a ‘megveszekedettek’! – G. E.) Amikor aztán közvetlenül a találkozó előtt híre jött a Bp. Honvéd szombathelyi vereségének, a gárdát máris listavezetőként ünnepelték. (Ez pedig még akkor is nagy bűn, ha valóban az élen áll! Ugye, Népsport? – G. E.) Verebes József vezetőedző higgadt mértéktartással igyekezett csillapítani a kedélyeket, és az általános derűlátás közepette

azt az „eretnek” kijelentést tette, hogy a Győr bizony tart a mérkőzéstől. Neki lett igaza! (Ez kétségtelen! – Hányadszor is? – G. E.)

A veszedelmes helyzetbe sodródott és teljesen esélytelennek ítélt Békéscsaba a Rába fegyverét használta fel a Rába ellen. Játékosai betömörültek kapujuk elé, területet védtek és a sündisznóállásból ki-kicsaptak egy-egy ellentámadás erejéig. Ez a mérkőzés is bizonyítja, hogy a Rába jelenleg még nem boldogul az ilyen játékfelfogással szemben. A győriek megkísérelték ugyan kicsalogatni ellenfelüket a kettős fedezékből, de ha az erre nem hajlandó, akkor bizony megáll a tudomány és jön az erőlködés, a szenvedés. (Ezé az Anonymusé a kétes dicsőség, hogy elsőként beszélt a Verebes-féle ETO „erőlködéséről” és „szenvedéséről”. E fogalmak tobzódó használata főleg a jövő őszt jellemzi majd! – G. E.) Most csak egyet tudtak korábbi erényeikből felmutatni: az akaratot. Tulajdonképpen ennek köszönhetik, hogy két perccel a befejezés előtt sikerült megmenteniük az egyik pontot. (Az értékelés azért sántít, mert mint említettem, két meglehetősen kellemetlen és kedvezőtlen, az ETO szempontjából hátrányos mozzanata is volt a mérkőzésnek. Noha az ilyen mozzanatok nem szabad felhasználni az eredmény „megmagyarázására”, megfélekezni sem illik róluk a játék képének ecsetelésakor! – G. E.) Hasson figyelmeztetőül a győri szurkolók számára ez a 90 perc. Rá kell döbbsenniük, hogy bár ebben a bajnokságban együttesük óriásit fejlődött, még korántsem számít klasszis csapatnak. (Vajon melyik számít ekkor annak, kedves Névtelen? – G. E.) Így törvényszerű, hogy a fények, a csillogás, a látványos gólpárádék mellett esetenként jönnek árnyas, sötét napok, olyan mérkőzések, amikor verejtékezésre, kínlódásra kényszerülnek. (Van olyan klasszis csapat a világon, amelyik olykor sem kényszerül ilyesmire? – Ez az írás jelzője és fényes bizonyítéka annak, hogy valóban jó csapat lett az új Rába ETO! – G. E.) Tudomásul kell venniük, hogy azok a bizonyos sudár győri jegenyék – melyek tagadhatatlanul magasak – azért mégsem nyúlnak az égig, – zárul Anonymusunk fejtegetése. (Vesd össze: A fák nem nőnek az égig, Népszabadság, 1982. október 24.)

Ugyancsak 13-án jelent meg, de a Kisalföldben, A hatodik hely is szép teljesítmény című cikk. – Szép teljesítmény, mondja az újságíró, különösen, ha a befejező forduló után is hatodik lesz a Rába ETO! Most azonban, a 13. forduló után kis csalódással veszi tudomásul a győri érdeklődők megnövekedett tábora. Igaz, elsősorban azok, akik például szerdán a játékvezető működésében látták a siker elmaradásának legfőbb okát. Pedig a játékvezető mindössze egy döntő hibát vétett, a győri játékosok ezzel szemben a már megszokott látványos, gólerős játék helyett egész hibasorozatot táltak fel a hidegben kitaró négy és fél ezer nézőjüknek! (Ez a mondat valóban példamutató! A játékvezetők működését bírálni kell, de nem szabad a csapat sikertelenségét mindenáron a nyakukba varrni, főként nem, ha a csapat

rengeteget hibázik azon a mérkőzésen! Két okból nem szabad. Feleslegesen, indokolatlanul ingereljük vele a bírót, jöllehet az ő tevékenységükhöz igazán nyugodt légkörre van szükség. Ám ez a kisebbik ok! Még fontosabb szempont az, hogy a téves magyarázattal félrevezetjük a saját csapatunkat, mert felmentjük hibáinak felismerése alól! – G. E.)

Győrről nem ez történt! Ezért írhatta bizvást Mohay, hogy a mérkőzés tanulsága alighanem sokáig beszéd tárgya volt az NSZK-ba utazó ETO Nürnbergig tartó hosszú autóbuszútján. – Arra mindenesetre jó lesz a pontvesztés – mondja a cikkíró –, hogy a csapat és környezete ne járjon a fellegekben! Újólapon megállapíthatjuk: az eddigi eredményekről csak a dicséret hangján lehet szólni, azokat az idény előtt gondolkodás nélkül elfogadta volna mindenki. Hiszen a csapat összetétele jóformán csak a középcsatár helyén változott meghatározón, amit eddig elértek, az az új edző érdeme. És persze a játékosoké. Nem egy közülük bizonyította, hogy képes a megújulásra, a megváltozott körülményekhez, a nagyobb követelményekhez való alkalmazkodásra. Ez feljogosítja a csapattal szimpatizálókat a további – mértéktartó – reményekre. Azt mindenesetre jó volt tapasztalni, hogy a már-már veszített helyzetben is hallatszott a „Hajrá ETO!”, nem úgy, mint néhány hónappal ezelőtt!

Másnap kedvező hírt közölt a Népsport: Burcsa a Rába ETO-hoz került. – Megjött tehát a „végleges” csapat még hiányzó embere!

Itt kell megemlítenem, hogy az 1980/81. évi bajnokság befejeződése után Pölöskei „erőszakos” átigazolása az FTC-hez nagy vihart kavart. Tulajdonképpen csupán azért beszélek róla, mert lényegében Burcsa átigazolásával nyugodtak meg a kedélyek, s ami még fontosabb, ezzel az aktussal valóban elégtételt kapott a Rába ETO, sőt, teljes kárpótlást.

Jöllehet forma szerint Pölöskei helyett Szentest kapta a Rába, mégis úgy számíthatjuk, hogy a már válogatott szintű balszélső helyett a már válogatott szintű Burcsa érkezett; Szentest és Kovácsot pedig a tiszta nyereség kategóriájában könnyvelhette el az egyesület. (Mohay ugyan azt írta imént idézett cikkében, hogy csak Szentes jelentett lényeges változást a csapatban [Burcsa ekkor még nem volt az ETO játékosa!], de visszatekintve nyilvánvaló, ami egyidejűleg még nem volt az: Kovács is lényeges változást jelentett. Nemcsak azért, mert kitűnően védett, hanem mert tökéletesen bekapcsolódott a **csapat** játékába, egészen kivételesen alakítva a „második söprögető” szerepét.)

Bőven idéztem a szurkológyűléssel és a Békéscsaba-meccsel kapcsolatos írásokból, de nem céltalanul. Úgy vélem, sok megszívlelendő tapasztalatra és tanulságra lehet szert tenni belőlük. – Még annyit jegyzek meg, hogy a Népsport névtelenjének cikkében nem a józanságra intést marasztalom el, hanem a lekezelést és a kajánkodást. Ír ugyan elismerő szavakat, sőt azt a látszatot kelti, mintha ő aztán valóban megbecsülné az igazi értéket, ám nem tudja

leplezni ez a fogcsikorgató vállveregető, hogy ugrásra készen várja a „kipukkanást”, és a legcsekélyebb megbicsaklást is akként fogja értelmezni!

Képzelem, micsoda öröme lehetett, amikor értesült a Rába debreceni vereségéről (november 22., 3:2). – A hátvéd sor Csonka, Hlavyik, Gázer, Szíjártó összetételben játszott. A Kisalföld szerint két védelmi hiba döntött, egyenlő erők küzdelmében. A vereség azt jelenti, hogy – a Békéscsaba elleni pontvesztést is számítva – megtorpant az ETO, és közhelynek hangzik ugyan, de szerdán az FTC ellen több kell az eredményes helytálláshoz!

Hatvanhetedszer találkozott egymással a két csapat; óriási várakozás előzte meg a mérkőzést, 15 ezer néző volt rá kíváncsi. Magyar ismét elfoglalta helyét a balhátvéd posztján. Az ETO 2:0-ra nyert.

A Népsport november 26-i címlapján: Újpesti és győri siker a rangadókon Pompás mérkőzés Újpesten és Győrött. – 27-én Verebes József öröme, Novák Dezső bánata címmel olvashatunk az ETO-FTC meccs utószövegéről. Novák úgy nyilatkozott, hogy a jelenlegi Rába félelmetes ellenfélnek számít otthonában; bár azt is megjegyzi – nem a legjobbkor –, hogy a győriek védelme nagyon „gólképes”.

A pécsi meccs előtt írja a Kisalföld, november 28-án: A piros-feketék mestere (Kovács Imre – G. E.) három évig edzősködött a Rába ETO-nál, de alighanem könnyelműség volna részéről most egy olyan nyilatkozat, hogy jól ismeri a mai ellenfelet. Ez a Rába ETO, amelyik 42 gólt szerezve tanyázik a hatodik helyen, minden tekintetben más, mint az ő időszakában volt. –

Másnap örömmel jelenti a lap: A harmadik győzelem idegenben. ETO-Pécs 2:1. – A Népsportnak Lázár Lajos küldött tudósítást a Mecsek aljáról: – A Rába tudatosabban játszott, irányított. – Hannich kiemelkedőt nyújtott. „Szép volt, Péter!” – zúgták a győri szurkolók. – A Rába ETO igazolta Pécsen, hogy nem volt véletlen az előző fordulóban elért sikere a bajnokság ellen. – Győzelmük egy pillanatig sem forgott veszélyben. (Ez is a futball érdekessége: olykor biztosabb egy 2:1-es, mint egy 4:0-s győzelem! – G. E.) – Jobban bírták erővel, mint a pécsiek. A minden tekintetben jobb Rába ETO megérdemelten jutott a két bajnoki ponthoz.

A Népsport hétfői számában A középpályán dőlt el című írást olvashatjuk a pécsi meccsről. A jobb taktikát, a sikervágyat, a hitet és az akaraterőt emlegeti a szerző. – Ugyanabban a számban Németh Gyula ír Serkentő példák címmel, szintén a 3. oldalon. – Verebes elve: vendégként is győzelemre kell játszani! – Kiemeli Németh, hogy az edzőt minden erejével segíti a vezetés. – Lehet, hogy a Tatabánya és a Videoton nagy versenytársra talál a Rábában? – tűnődik az újságíró. Úgy látszik – írja – az új Rábával erősödik labdarúgásunk vidéki bázisa. – Vajon miért csak a Tatabánya és a Videoton lehetséges riválisaként képzelel el

a Rábát? Úgy tűnik, a Vasas és a Ferencváros győri vereségét még nem vették komolyan! Ennek, persze, nem a Rába ETO itta meg a levét! – S mi az, hogy az új Rába ETO-val labdarúgásunk vidéki bázisa erősödik? – Nem az egész ország labdarúgása? – Ejnye-bejnye! –

December 2., Népsport (címlap): A szerda két slágermérkőzése az Ú. Dózsa-Tatabánya és a Rába ETO-Bp. Honvéd összecsapás. Kisalföld: Őszi idényzárás rangadóval. A lap Tichyt idézi: Győrből nem szabad vesztesen távoznunk! – Ekkor közlik azt is, hogy Szentes és Hannich bekerült a 35 tagú világbajnoki keretbe.

Ezúttal elég volt egy gól – kommentálja a mérkőzést a tudósítás címében a helyi lap. Az ETO 9 ezer néző előtt 1:0-ra győzött. Utoljára az 1973/74-es bajnoki évadban sikerült a Győrnek megvernie a Honvédot! – A Rába ETO a harmadik helyen végzett az őszi idényzáráskor!

A Népsport jelentése szerint a Honvéd döntetlenre játszott. – Pintér buktatta Hajszánt, de a bíró nem ítélte büntetést. – Ismét nagy csatát, szünet után pedig jó iramú, élvezetes, nagyszerű küzdelmet láthatott a győri közönség. – A második félidőben – mint ebben a bajnokságban annyiszor – alaposan gyorsított a Rába.

A győri 1:0 kulisszatitkairól ír a december 4-i Népsport. Arra a kérdésre, hogy mit vár a tavasztól, Verebes ezeket mondja: A legszebb álmokat is túlteljesítettük. Mi rúgtuk a legtöbb gólt. Látványos labdarúgást mutattunk be. Emelkedett a nézőszám. Visszaadtuk a győri szurkolók hitét.

Másnap már tavaszi pontokért játszanak a csapatok. A világbajnokság miatt előrehozott fordulók következnek. Az ETO az Ózdot fogadja. A Kisalföld címe szerint: A visszavágás reményében. A mérkőzés beharangozójában dicséri a lap Hlagyvikot, aki háromszor is bekerült a „forduló válogatottjába”.

Ezen a Mikulás-délutánon nagyon megvirgácsolta az ETO a Kohászt. Kilencet rúgott neki kettő ellenében! Pedig most is a vendégcsapat örült először. A Győrött vendégeskedő csapatok már szájról szájra adhatják a módosított mondást: A cigány is megverte a fiát, amikor elsőként rúgott gólt!

A Népsport jelentéséből tudjuk, hogy 6:1 után már tombolt a nézőtér. A kilencedik után pedig a tizediket követelte. Nem alaptalanul.

Lehetett volna egy tucat is – írja a Kisalföld. Ismét a sportlapból: Ha csak a Rába teljesítményét néznénk, ötcsillagos meccs lehetett volna. A remek napot kifogó, helyenként káprázatosan játszó, igazi közönségszórakoztató teljesítményt nyújtó Rába játéka bizonyára sokáig emlékezetes marad.

A megyei újság tudósításába beleolvasva, megint egy dicséretes megállapítást idézhetek Mohay tollából: az Ózd vezető gólja előtt a partjelző jelzett, de a játékvezető nagyon helyesen felülbíráta! – Volt már Győrött az ősszel gólparádé, ám hasonló ünnep után még a legidősebb szurkolók is kutathatnak az emlékeik között! Tizenegy gólt láthatott az alsóbb régióhoz tartozó ellenfél ellenére szép számú (6 ezer főnyi) közönség, és ebből kilencet a hazaiak, a most már kedvencek szereztek... A vendégek minden mindegy alapon nyíltisakos játékra tértek át a második féldőben, és ennél kedvezőbb lehetőséget nem is kínálhattak volna a lendületben lévő ETO-nak!

A hétfői Népsport mint a forduló legjobbjáról ír Szentendréről. A győri csapatból ekkor öten a forduló „A”, ketten a forduló „B” válogatottjába kerültek! – Ugyanebben a számban olvashatjuk a Kilenc kérdésre kilenc válasz a kilenc gólról című interjú-csokrot, amelyet Havasréti Béla készített az Ózdi Kohász embereivel.

Az edző: Egyszerűen nem volt ellenszörűnk.

A kapus: Ilyet még nem éltem át! Szívből kívánom, hogy nyerjenek bajnokságot! (Azt, hogy az ETO bajnok lehet, az ózdiak mondták ki elsőként, ekkor. – G. E.)

Kajdi: Én tizenöt éve játszom, de ilyen 90 percet még nem éltem át. Nagyon valószínű, hogy ott lesznek az első három közt.

Az intéző: Ilyen remekül játszó magyar csapatot még nem láttam. Nyerjék meg a bajnokságot!

Stanev: Egyszerűen nem lehetett követni azt, amit Burcsák csináltak. A Rába egyszeriben a bajnokság esélyesei közé lépett elő.

Madarász: Az egész győri csapat szüntelenül támadott.

Dudás: Más csapat, ha egy-két gólos vezetéshez jut, lefékez és csak játszadozik. Ők 8:1-nél is úgy rohantak, mintha nem dőlt volna még el a mérkőzés.

Végül Józsa Károlynak, a megyei sporthivatal vezetőjének a nyilatkozata: Aki sportembernek tartja magát, és nem jár manapság a Rába mérkőzéseire, az önmaga ellensége. Ez a mai találkozó is olyan élményt nyújtott, amelyet nem kárpótol semmi sem.

December 12. A második és a harmadik helyezett találkozója Tatabányán. A Népsport a forduló mérkőzésének nevezi. – Mi sikernek tartanánk a bányászvárosban a döntetlent is – írja józan megérzéssel Mohay. – Valóban nem bírt egymással a két csapat. Az eredmény 0:0 lett. Mohay kiemeli tudósításában, hogy ez a pontszerzés megint a **csapat** együttes sikere volt. Rettenetes talajú pályán, zord időjárási viszonyok közepette vívta meg küzdelmét a két szomszédvár. Lakat edző így vélekedett a meccs után: – Amelyik csapat idegenben ezt a mérkőzést döntetlenre tudja játszani, akár a bajnokságot is megérdemli.

Tanúi vagyunk tehát, hogy az Ózd elleni, majd a Tatabánya elleni mérkőzés után már jó néhány szakember reális esélyt ad az ETO-nak a bajnokság megnyerésére. Nem győriek! Valamennyien „idegenek”, sőt ellenfelek! Köztük a nagy tekintélyű Lakat Károly. Emlékezzünk erre a későbbiekben!

A Népsport nem tud leszokni a vidéki jelzőről. December 14-i számában Várkonyi Sándor tollából cikk jelenik meg: Vidéki rangadó volt Tatabányán. – Pedig Várkonyi nem akar sérteni. Egyáltalán nem, csak képtelen kitörni a beidegződött szóhasználatból. Dicsér, és éppen az idők változása fölött medítál: Most fordult a világ, az ősz egyik legnagyobb csatájának ígérkezett itt a kora délutáni összecsapás!

Lakat edző szavait ez alkalommal is érdemes idézni: „Olyan mélységes tisztelet övezte a vendégeket a tatabányai játékosok részéről, ami már-már aggasztó méreteket kezdett ölteni. A Real Madridot nem respektálták ennyire.” – Biztosak lehetünk abban, hogy a Tatabánya mestere nem túlzott. Várkonyi Póczikról: „Ellenállhatatlanul robogott fel és alá a két tizenhatos között. Nem zavarta őt a csúszós, sáros, vizes talaj. Negyedik csatár volt, meg ötödik hátvéd is, és nem volt, aki lépést tartson vele.” – Majtán József tatabányai szakosztályelnök: „Ennyi izgalom egy 0:0-s meccsen!... Nem győzöm majd kipihenni...”

Igen, ilyen 0:0-s meccsek is léteznek! Még Magyarországon is!

December 16., szerda. A Kisalföld címe: Hazai befejezés a sereghajtó ellen. Verebes beszél: „Az ilyen fagyott talajon a legváratlanabb fordulatok történhetnek egyéni hibákból, de a tudáskülönbségnek meg kell mutatkoznia a 90 perc alatt. A csapat felfogása, akarata változatlan, az ellenféltől függetlenül.” – Azért is jólesett hallani a higgadt véleményt, jegyzi meg Mohay, mert Győrött igencsak elterjedt az a nézet, hogy a jó formában lévő ETO kilencet rúgott az Ózdnak, ebből következően a SZEOL AK-nak... De jobb nem is foglalkozni a túláradozó önbizalommal.

Itt azért megállok egy pillanatra. Dicsértem már annyit a józanságot, a mértéktartást, a tárgyilagosságot, hogy elhiggyék olvasóim azt is, amit a túláradozó önbizalom védelmében mondok. A közönségnek ilyen eredmények után feltétlenül joga van a túláradozó önbizalomra. De különben is teljesen mindegy, ki hogyan vélekedik: a közönség úgyis túl fog áradni! Nem 7:1-ek, nem 9:2-ök után, hanem sokkal hamarabb is! – Ebből semmi baj nem származik. Sőt, ez a láz magasba lendíti a csapatot. – Tökéletesen elegendő, ha az edző és a játékosok megőrzik mértéktartásukat – az elemzés, az értékelés óráiban!

A Kisalföldnek ez a száma egyébként Mile Sándor dicséretét zengi, képpel illusztrálva.

Az ETO 8:0-ra veri a Szegedet, és a Kisalföld tudósítója sem hagyja ki a ziccert: Hózáporban gólzápor.

A Népsport írja: Feltűnő volt Szentes önzetlen, a csapat érdekeit szolgáló játéka. Egy-
más után négy gól előkészítésében játszott döntő szerepet. Ez annál inkább dicséretes, mert ő
vezeti a góllövőlistát, és újabb gólok elérésével növelhette volna előnyét. A gólkirályjelölt
azonban a csapat érdekeit helyezte előtérbe.

Hozzátehetjük: lehet, hogy éppen ezen a mérkőzésen úszott el Szentes gólkirálysága,
aki végül is egy találattal szorult klubtársa, Hannich mögé.– A gólkirályság vonzó „intéz-
mény” s bizonyára sokan úgy vélik, ez tökéletes összhangban van a játék lényegével, hiszen a
futballt gólról játsszák. Nem egészen így van! Indokaim: A gólszerzésben gyakran nagyobb
szerepe van az előkészítőnek, a „betárolónak”, mint a betalálónak. 2. Ha van a csapatban
büntetőrúgások elvégzésére kijelölt ember (márpedig van!), az eleve előnyt élvez. 3.
Minthogy a futball csapatjáték, aligha lehet valamivel is több tuskét, rossz érzést elültetni a
játékosokban, mint ennek a címnek a túlhangsúlyozásával. (Bármennyire nagyra becsülöm
Hannich Pétert, az én szememben Szentes volt ennek a bajnokságnak a gólkirálya!)

Tovább idézem a Népsportot. – Az 58. percben Burcsa kitűnő labdával ugratta ki
Szenteset, akit Kozma a tizenhatoson belül fellökött. 11-es. A győri közönség kórusban
követelte, hogy a büntetőrúgást Szentes végezze el. – Mohaytól tudjuk, hogy a pályán rövid
tanakodás következett, majd Szentes futott a labdának. – A nép igazságos: a négy gólt elő-
készítő listavezető mellé állt.

A Népsportból, 7:1 után vagyunk: Nagy kedvvel és remekül játszott a Rába. A közön-
ség további gólok elérésére tüzelte csapatát... A Rába az év utolsó hazai mérkőzésén ismét
bizonyította, hogy az őszi idényben óriásit fejlődött. Ezen a találkozón is, mint korábban
annyiszor, helyenként sziporkázó, remek támadójátékot nyújtott... Az utóbbi hat mérkőzésen
22 gólt rúgott és 11 pontot gyűjtött. – Szentesen kívül Burcsa játszott még nagyon jól.

Végül is ez lett az év utolsó fordulója, mert az időjárási viszonyok miatt már nem
tudtak többször pályára lépni a csapatok. Az utolsónak tervezett fordulót februárra halasz-
tották.

A Kisalföld december 18-i soraival búcsúznak 1981 ősztől. A lap a Szeged elleni
mérkőzés góljairól közöl képsorozatot, alatta pedig többek között ez áll: És ma már ott tar-
tunk, hogy a nézőtéri öröm kiárad a villanyfényes estékbe is. Fiatal, lelkes szurkolók vonul-
nak végig a városon, éltetve a csapatot. A stadionban mind gyakrabban hangzik fel az ETO-
induló (Csak győztes mérkőzések után játsszák. – G. E.), Tatabányára már több ezren kísérték
el a gárdát...

Németh Gyula: „Rendhagyó csupán az volt, hogy amiről beszélt, azt meg is valósította.”

Verebes József: „Most is van egy sokakat meglepőítő véleményem. A Rábánál egyik magyar csapat sem jobb!”

(A Népsport 1981 évi karácsonyi számából)

AZ ELSŐ SZÜRET

December 18-án Lakat T. Károly a Puha párnás havas pályák – kemény csaták című cikkében (Népsport) figyelemre méltó sorokat ír: „A vidék labdarúgásának látványos előretörése merev tétellé szigorodott már az őszi idény korábbi szakaszában. A Rába ETO, a Tatabánya és a Videoton például manapság ugyanolyan eséllyel küzd akár a bajnoki címért is, mint a nevesebbnek tartott ellenlábasok közül bárki, a téli napokban (Az előrehozott fordulókra gondol a szerző. – G. E.) pedig az is kiderült: ezeknek a csapatoknak még mindig nagyobb a tartása, önuralma, fegyelme és szervezettsége, mint jónéhány fővárosinak...”

Kár, hogy a fel-felbukkanó hasonló értékelésekből nem szövődik életképes, hatékony koncepció, megmaradnak az egyszeri megállapítás szintjén, s így persze nem is alakíthatják a sportág egészséges jövőjét. Szerepük arra korlátozódik, hogy ébren tartsanak egy fontos gondolatot.

A vidék és a főváros viszonya, szerepe olyan téma, amely a legalaposabb, a leg-higgadtabb, legtárgyszerűbb vizsgálódást igényelné. Jelenleg azonban ott tartunk, hogy lehetőleg elhessegetjük, elkenjük ezt a problémát. Ha fővárosi tényező elmélkedik róla, udvarias hallgatás fogadja eszmefuttatását, ha pedig vidéki ember szólal meg ez ügyben, lesajnálás és gyanúsítás kíséri szavait. Nem jutunk tehát előbbre semmivel. Az indulatok pedig itt is, ott is forrnak. Volna mit megbeszélni.

Ha igazán a végére akarnánk járni, mi lappang az indulatok mögött, tanácsos volna az ókornál kezdeni. A mezopotámiai kerített városok és a nomádok viszonyánál. Feltétlenül szükség volna a történészek segítségére a továbbiakban is: Mit jelentett nálunk a középkori város? – Mennyi írható a városellenességből a gazdasági kiváltság keltette irigység, az „idegen” polgárok iránti gyűlölet, a foglalkozási ágak közti érdekellentét számlájára? – Így juthatnánk el odáig, hogy miként alakult ki Magyarország fővárosa; hogyan különült el egyre jobban a főváros világa az alig városiasodott országtól; hogyan jutott el Budapest addig a tudat- és funkciózavarig, melynek következtében gyakorta nem képes összeegyeztetni a maga

nagyvárosi személyiségének képviselőjét az ország működését a lehető legjobban szervezni köteles központ szerepével.

A sport világában sem igazodhatunk el történelmi jártasság nélkül. Ha ismerjük a nyugat-európai és a kelet-európai fejlődés közti különbséget, ha tisztában vagyunk azzal, hogy Nyugat-Európában városok autonóm közösségeiből tevődött össze az ország, míg Kelet-Európában egy totális központi hatalom volt az ország életének csaknem kizárólagos meghatározója, akkor sokkal inkább megértjük azokat a feszültségeket is, amelyek a sport, a labdarúgás világában lappanganak – történelmi, szociológiai háttérrel. Az effajta feszültségeket elhallgatni, elkenni ugyanúgy nem kívánatos, mint élezni. Kötelességünk viszont az okokat értve okosan cselekedni.

Feltétlenül el kellett jönnie egy olyan időszaknak, amikor a vidék eljut – akármilyen kínkeserves úton és áldozatok árán is – odáig, hogy a maga öntörvényű fejlődése következtében a saját központjaiban kezdi alakítani az életét, alig küldve utánpótlást a felfúvódott fővárosnak. A vidéki lehetőségek javulása (amelyhez természetesen hozzájárult a gazdaságpolitika módosulása is: vidéki ipartelepítés, üzemek kihelyezése, a legelmaradottabb körzetek (Szabolcs-Szatmár, Zala) központi felkarolása stb.), valamint a főváros beltenyészeti okokból törvényszerű leromlása együttesen eredményezte, hogy jelenleg már a fővárosi labdarúgás küzd utánpótlási gondokkal. A vidéknek viszonylag nagyobb és gazdagabb a háttere, mint a fővárosé. És egészen biztos, hogy egy olyan, autonóm fejlődésre képes terület, amely 8 millió ember közül válogathat, előbb-utóbb felül fogja múlni egy 2 milliós (önmaga utánpótlását biztosítani képtelen) város teljesítményét. Még akkor is elkövetkezik egy ilyen időpont, ha ezt a várost az arányait messze meghaladó kedvezményekben, kiváltságokban részesítik!

Hogyan lehetne jó labdarúgás abban a kétmillió városban, amelyben 7 (!) első osztályú csapatot akarnak éltetni? Aligha találunk a földkerekségen még egy országot, ahol az egyötödnyi fővárost kb. annyi csapat képviselje a labdarúgó első osztályban, mint a négyötödnyi országot! A magyar labdarúgás egészsége ott kezdődne, hogy a fővárosban ne akarjanak több csapatot indítani, mint amennyire a város erejéből és igényéből telik. – Gondoljunk Rómára vagy Párizsra! (Megelégszenek egy vagy két első osztályú futballcsapattal! Megelégszenek azért is, mert „rájöttek”, hogy a fővárosnak már nem olyan nagyon érdekes az, ami a vidéknek még nagyon érdekes!) – Gáncs nélkül támogatni kellene viszont azokat a körzeteket, ahol megvan a háttér és az igény jelentős csapatok szervezésére, felfuttatására.

Az egészségtelen állapot szervezeti téren leginkább talán abban nyilvánul meg, hogy az MLSZ elnökségének mindössze egy vidéki tagja van. – Komolyan gondolják, hogy így egészséges lehet a magyar labdarúgás szervezete? Minimális programnak kellene tekinteni,

hogy az öt nagy vidéki központnak legyen képviselője az MLSZ elnökségében, és lehetőleg szilárd NB I-es csapata legyen mind az öt területi központnak! – Tudom, hogy az elnökség nem lehet csupán területi elvre épülő szerv, de a területi elvet sokkal inkább kellene érvényesíteni.

A magyar labdarúgás történetének – úgy vélem – három nagy fejezete volt eddig. Az elsőt az jellemezte, hogy a vidéki csapatokat alig lehetett rábírní, hogy fővárosi együttesekkel játsszanak; a vidék bajnokai sorra lemondtak arról, hogy megmérkőzzenek Budapest bajnokával az országos bajnoki címért, illetve az MLSZ – ezt tudva – ki sem írta a „döntőt”. Ez az a korszak, amikor a főváros hegemoniája vitathatatlan, mert a vidék tudatában van saját gyengeségének.

A második korszakban is érvényesül a főváros hegemoniája, de a vidék már sérelmesnek érzi ezt, viszont Budapestnek még megvan a „természetes” ereje is, mert tökéletesen működik az „elszívó” hatás.

A harmadik korszakban úgy van meg Budapest hegemoniája, hogy azt már semmi nem indokolja; sem a teljesítménye, sem a „természetes” ereje (megszűnt a nagyarányú feláramlás), csupán egy kiüresedett tradícióra épít, s görcsösen ragaszkodik a vezető szerephez, a túltengő részvételhez, noha ezt már a közönség igénye sem igazolja! – A hetvenes évek végére, a nyolcvanas évek elejére teljes pompájában virul a harmadik korszak.

Nem lehet más teendők, mint hogy felismerve a helyzetet, megnyissuk a negyedik korszakot, amelyben érvényesülnie kell a népességi-területi arányok elvének mind az első osztályú csapatok indításánál, mind a szövetség vezetésében.

De folytassuk a téli pihenő szemléjét! A Népsport december 21-én megkérdezi az edzőket az őszi és a folytatásról. Verebes elmondja, hogy a 15. fordulóra sikerült kialakítani a legjobb összetételű csapatot. (Az aranycsapat összeállítását mindenki fűjja; azt a bizonyos klasszikus összeállítást, amelyről kiderítették, hogy igen ritkán volt érvényben. A győri aranycsapatot is bizonyára „klasszikus” formájában őrzi majd az emlékezet (Kovács – Csonka, Hlavyik, Mile, Magyar – Hannich, Póczik, Burcsa – Szabó, Szentés, Hajsán), és teljes joggal, hiszen az ETO 1981 ősztől 1983 nyaráig mérkőzéseinek csaknem felét ebben az összetételben kezdte.)

Klell János 23-án gyorsmérleget készít az NB I-ről a Kisalföldben. Két látványos nagy ugrást említ: az ETO-ét és Újpestét. Rúgott gólok tekintetében magasan kiemelkedik az ETO: csaknem háromszor annyit lőtt, mint a múlt év azonos időszakában. A Dózsa a védekezés javulásának köszönheti első helyét. Rúgni ugyanannyit rúgott, mint tavaly ilyenkor, viszont 15-tel kevesebbet kapott. – Most is Verebes a „legjobb őszi edző” (tavaly is ő volt). – Szó

szerint idézem Klell János sugallat értékű fejtegetését: „Ha a tavalyi táblázatra nézünk, és visszagondolunk a bajnokság végeredményére, látjuk, hogy az akkor egy ponttal vezető együttes nem tudta megőrizni első helyét, a második helyen álló váltotta fel az élvost! A győri szurkolók nem bánnák, ha ez az eset most megismétlődne...”

Ez volt az első, nyilvánosság előtt tett győri utalás a bajnokság megnyerésére.

A sportújság karácsonyi számában jelent meg Németh Gyula Valamit azért mégiscsak tud ez a Verebes című írása. Idézek megállapításaiból. – Fél esztendő alatt valósággal lázba hozta csapatával a szurkolókat. – Fanatizmusa, ügyszeretete átragadt a játékosokra, a vezetőkre is. (!!! – G. E.)– Nyugodtan elmondhatjuk, hogy feltűnt egy új csillag a kispad világában.– Mindig valami újat akar, s bátran lépked olyan úton, amelyen sokan csak botorkálnak. – Rendhagyó csupán az volt, hogy amiről beszélt, azt meg is valósította. – A Rábának kialakulóban van egy új arca, egy olyan játékmódja, amelyet akkor is fel lehetne ismerni, ha a csapat történetesen nem zöld színű mezben játszana. – Verebes mondja az újságírónak: A pálya mindenütt szabályos méretű. A többi nem érdekes. A begyakorlott sémákat a játékosnak tudnia kell alkalmazni, bárhol van is a mérkőzés. Ha ez nem megy, akkor azért nem, mert a megoldási forma nem elég beidegzett. – Németh veszi át a szót: Mégis vannak, akik megkérdőjelezzik szakmai tudását, s azt mondják: Fortuna fogja a kezét. Persze ezek jobbára az irigyei közül kerülnek ki, akik Verebest öntelt, nagyképű edzőnek tartják, nem kis mértékben nyilatkozataiért, amelyek ugyancsak szókimondóak. – Verebes: most is van egy sokakat meghökkentő véleményem. A Rábánál egyik magyar csapat sem jobb! – Németh: S ha a csapat visszaesik? – Verebes: A fejlődés nem lehet egyenletes, kisebb törések mindig jelentkeznek (!!! – G. E.)

Címlapi slágvort a Népsportban, december 28-án: Pályaválasztóként a Rába ETO nyújtotta a legjobb teljesítményt.

Lakat T. Károly nem marad egyedül a 18-án kifejtett véleményével. A szilveszteri számban Zalka Andrással készített interjút, aki többek között ezeket mondta: Nem tartom tragédiának – sőt a fejlődés bizonyos fázisaként is felfogható – (!!! – G. E.), hogy a fővárosi csapatok egyre inkább elvesztik meghatározó szerepüket, s helyüket olyan vidéki csapatok, jelentős futballbázisok foglalják el, amelyek a jövő letéteményesei lehetnek. (!!! – G. E.) Egyszer és mindenkorra sutba kell dobni a véleményt, miszerint a bajnokság csak akkor lehet jó, ha ott a Ferencváros, a Vasas, a Bp. Honvéd vagy az Újpesti Dózsa játssza a vezérszólamot... Miért kellene gyengeségről, színvonaltalanságról beszélni csak azért, mert manapság már egyáltalán nem elképzelhetetlen, hogy a Tatabánya, a Rába ETO vagy a Videoton lesz a magyar labdarúgás bajnokcsapata? –

Január 3-án közli a sportújság az NB I-es labdarúgók abszolút rangsorát. Póczik József a legmagasabbra értékelt mezőnyjátékos. A lista a vidék előretöréséről tanúskodik, az él-csoportban csak elvétve találunk fővárosi játékost. Póczikon kívül még Hannich és Szentes is az első tíz között van.

A posztonkénti rangsort 7-én közli a lap. Ez a lista szintén a vidék előretörését bizonyítja. Egyedül Nagy László képviseli a fővárosi labdarúgókat az ősz válogatottjában. Két-két játékost ad a legjobb tizenegybe a Tatabánya, a Rába ETO, a Videoton és a Haladás. A Rába ETO játékosainak helyezése a posztonkénti rangsorban (a „klasszikus” felállást követve): Kovács 12. – Csonka 4., Hlagyvik 2-3., Mile 7., Magyar 3. – Hannich 2., Póczik 1., (Burcsa későn kapcsolódott be) – Szabó 3., Szentes 1., Hajszán 6-7.

Nagy nyíregyházi sikerei után Temesvári Miklós akkor kezdte el működését a Dózsánál, amikor Verebes az ETO-nál. Január 8-án ugyancsak Lakat T. Károly interjújára érdemes figyelni (A farmeros edző új divatot diktál). Pontos értékelésnek tartom a következő megállapítást: A lila-fehérek elmozdultak ugyan egy bizonyos holtpontról, játékuikkal azonban egyelőre nem tudtak igazi példaképpé válni.

Azt hiszem, Temesvári rosszul választott, amikor a fővárosba szerződött. Nagyra hívatott edzőnek két dologra van feltétlenül szüksége: viszonylag „fertőzetlen” játékos-állományra, valamint a vezetők közt olyan partnerekre, akik nem keresztezik törekvéseit. – Viszont aligha vitatható, hogy a magyar labdarúgás megromlását előidéző vírusok elsősorban a fővárosban tenyésznek (a hegemonia miatt!), s főként ott fejtik ki roncsoló munkájukat; másrészt a fővárosi klubok dolgaiba olyan hatalmasságok szólnak bele, akiknek a beavatkozása szinte elháríthatatlan. – Egyszerűen szólva: Pesten nehéz olyan játékost találni, aki felnéz az edzőjére, bármennyire megérdemelné is az. Illetve: a fővárosban dívik leginkább az a borzalmas szokás, hogy „közbenjárnak” (nem is az edzőnél, hanem a klubelnöknél!) a játékosok „érdekében”, ami egyenlő az edzői munka, az edzői szigor hatástalanításával! – Nemcsak arról van tehát szó, hogy egy edző a fővárosban eleve ingatag alapokra épít, de még össze is döntögetik az építményét.

Január 8-án kerül mérlegre a Népsportban a Rába ETO. Az értékelést Havasréti Béla írja Derűs idény Györött címmel. A szerző megszólaltatja Menyhártot, a DMVSC győri származású és otthon vakációzó játékosát. Ő mondja: Az ETO az őszi idény legkellemesebb meglepetését szolgáltatta. Stílusos csapattá fejlődött, látványos gólparádékat rendezett. – Annak meg külön örül, teszi hozzá, hogy az ETO, a Tatabánya és a Videoton kezdik megtörni a fővárosiak egyeduralmát.

Korábban is előfordult, jegyzi meg Havasréti, hogy ha új edző jött, alulról középre ment előre a csapat, de a következő évben megint a kiesés volt a rém. Most azonban többről van szó. Nem lépés, hanem látványos ugrás történt, nemcsak a helyezés terén, hanem ami ennél fontosabb, játékban is.

Szániel János ügyvezető elnök elmondja, hogy a megye, a város, a vállalat összefogott, hogy legyen pénz jelentős erősítésre. A fiatal, igen agilis szakember (Verebes) néhány hónap alatt olyat produkált, amelyre még nem volt példa a hazai labdarúgás történetében. (!!! – G. E.) Valósággal forradalmasította a Rába játékát. – Kecskemétről, Székesfehérvárról elég sok kedvezőtlen véleményt kaptunk Verebesről – folytatja Szániel. Úgy informáltak bennünket, hogy meglehetősen vezetésellenes beállítottságú. (Figyeljünk fel erre az új fogalomra és szóhasználatra! Tévedések elkerülése végett: ez a kecskemétiak és a székesfehérváriak szóhasználat, nem a Szánielé. Arról persze bölcsen hallgattak az informátorok, hogy milyen vezetéssel helyezkedett szembe Verebes! – G. E.)

Verebes eddig bírta cérnával, most azonban közbeszól: Mindig azt vetik a szememre, hogy nem vagyok „könnyű” ember. Valóban, kissé nyugtalan vérű vagyok, de mindig tudom, hogy mit akarok, és mindig többre, újra vágyom. – Én tudom, hogy mit kell tennem, hogy miképpen szükséges irányítani a szakmai munkát. Sűgóra nem tartok igényt. A zavartalan munkához csak a feltételek biztosítását igénylem. Ez itt Győrött maradéktalanul teljesül. A csapatról mondja: – Egyesek úgy látják, hogy a mi játékunk túlságosan jobb oldalas. Én nem osztom ezt a nézetet. Inkább úgy fogalmaznék, hogy a jobboldali szárnyjáték az erősségünk. Ez abból fakad, hogy rendelkezünk egy Csonkával, aki véleményem szerint jelenleg a legjobb hátvéd. Támadásban és védekezésben közel egyformán feltalálja magát, és Szabóval nagyszerűen megértik egymást.

Megtudjuk még a csapatról, hogy a bajnoki mérkőzések után nem mehetnek azonnal haza a játékosok, mert így gyorsabb a regenerálódásuk.

Miután megrója Havasréti az „egyes, szélsőséges szurkolókat”, akik már merész álmokat szövögetnek (Vajon hová sorolja az ózdiakat, Lakat Károlyt, Lakat T. Károlyt és Zalka Andrást? – G. E.), leír egy fontos mondatot: „... jelen esetben nemcsak egy vidéki csapat sikeréről, többről, jóval többről van szó. Arról, hogy az új útra térés, a bátor kezdeményezés mennyire képes diadalmaskodni a kialakított sablonok, a megszokottság, az egy helyben topogás fölött.”

Valóban ez volt az ETO-jelenség lényege, s tulajdonképpen még ma is (1983 őszén) ez a kérdés!

Január 11-én a ponterőlistát közli a Népsport. A három legjobb: Szentes, Szabó Ottó és a debreceni Kerekes György. Hannich a hatodik, Hajszán a nyolcadik.

Az ősz játékos – önmagáról. Póczikkal beszélget Havasréti Béla (január 13.)

Az Ózd értékelését bevezető idézetcsokorban találtam ezt a szílat (január 30.): Most mindenki tombol és ünnepel Győrött. Igaz, alaposan megverték minket (9:2 – G. E.), de az emberek hamar felejtnek! Mi ezt a Rába ETO-t itthon legyőztük. Rúgtunk nekik egy négyest augusztus 15-én!

Ehhez a kijelentéshez két megjegyzésem van.

1. Amikor az Ózd „négyest” rúgott, akkor a Rába ETO is rúgott egy „hármast”.

2. Fontosabb azonban a dátum: ez augusztus 15-én történt! Vagyis: az még nem ez a Rába ETO volt! Éppen hogy közben lett olyanná, amelyik 9:2-re veri az Ózdot. Erre a folyamatra kellett volna felfigyelni! S nemcsak a nyilatkozóknak.

Verebes egyik legteljesebb edzői hitvallását olvashatjuk a Népsport 1982. február 4-i számában. Németh Gyula újabb beszélgetése a győri mesterrel. Címe: Mindig az edzők bőrére megy a vásár.

A beszélgetés két mozzanatát emelem ki. Az MLSZ-nek is van felelőssége! Így például teljes erejével azokat a csapatokat kellene segítenie, amelyek azt kiérdemlik jó szereplésükkel, s esélyesek arra, hogy a magyar színeket a különféle kupákban képviseljék. És mivel nem mindegy, ott hogyan állnak helyt, ha a klub nem képes önerőből megfelelő felkészülést biztosítani, esetleg külföldön, a szövetség kapcsolatait is latba kellene vetni, függetlenül attól, hogy a számomra igen kedves Ferencvárosról vagy a Rábáról van-e szó, – mondja az edző. 1982. február elsején! A másik: Sajnos, a Rábában alig van válogatott-jelölt, de elképzelhető, hogy Hannich, Szentes, vagy mondjuk Póczik még közéjük kerülhet. –

Mindenki vizsgázik, de senki nem tanul! – hangzik Tóth Lajos, a Rába ETO labdarúgó-szakosztálya elnökének figyelmeztetése. Lakat T. Károllyal beszélgetve kifogásolja, hogy portyákra, túrákra járnak a csapatok, de nem „tanulnak”, nem „gyakorolnak” eleget.

Február 21-én MNK-fordulót játszottak a résztvevők. A Rába ETO Mohácson szerepelt, és 1:0-ra kikapott. Ezzel természetesen el is búcsúzott a további küzdelmekről.

A Népsport 24-én, szerdán közli a bajnoki fordulók „válogatottjait”. Az ETO-ból az első csapatba Magyar, Póczik és Szentes került be. A második csapatban jutott hely Hlagyviknak, Hannichnak és Hajszánnak.

Vége is a téli pihenőnek és felkészülésnek. Hétvégén már bajnoki fordulót játszanak az első osztályú csapatok.

„A KISDED MAKKBUL MAGAS TÖLGYFA LESZ...”

Folytatódik-e a Rába ETO nagyszerű sorozata Zalaegerszegen? – kérdi 1982. február 27-én, szombaton a Népsport. – Nem folytatódott, mert az ETO 1:0-ra kikapott. Boross Dezső tudósított a mérkőzésről. Tőle értesülünk, hogy tíz busszal érkeztek győri szurkolók, s egyik táblájukon a „Szentés Lázár, te vagy a császár!” felirat tanúskodott a volt zalai játékos győri karrierjéről. Kuti játékvezető nem rajongott ennyire a kedvencért.

A 16. percben Póczik szöktette Szentest, aki a hálóba talált, de a bíró les miatt nem ítelt gólt, hanem sárga lappal figyelmeztette a „császárt”. – Jobban, korszerűbben játszott az ETO, állapítja meg Boross, a csatárok egyre-másra teremtették a helyzeteket. Összességében azt kell mondani, hogy ez a találkozó az ETO-nak állt, de ezen a délutánon a vendégek otthon felejtették azt a bizonyos góllövőcipőt...

Érdekes, hogy a lap e megállapítások ellenére hétfőn Verebes kesergője címmel közöl aláírás nélküli csipkelődést a meccs ürügyén. Pedig az edzőnek valóban volt oka keseregni. A bíró engedte a durvaskodást, és nem fújta meg rendesen a sípját Szentés „lesgóljánál”, ezért rúgta el (?) a középcsatár a labdát (a hálóba).

Március 3-án a Rába viszonzta a Haladás őszi vendégszeretetét: 3:0-ra verte.

6-án, szombaton címlapi slágvort a Népsportban: A Vasas a sérült Rixer és az eltiltott Komjáti nélkül fogadja a Rába ETO-t. – Feleslegesnek bizonyult az „előzetes magyarázkodás”: 1:1-et játszott az ETO a Vasassal. – Fordult is a hangulat azonnal! Lakat T. Károly: Vasas feltámadás – avagy milyen közélről a győri csoda? (Jegyezzük meg, hogy félév múlva, amikor az ETO – otthonában – szintén döntetlent játszik (2:2) a Vasassal, ugyancsak Vasas-feltámadást emlegetnek a Népsportban, sőt ekkor már kenetes dicséretetek közepette meghúzzák a vészharangot az ETO fölött!) Lakat T. így összegzi véleményét: Mindenekelőtt erőnlétiileg múlták felül (Vasasék – G. E.) a mindinkább fáradó, kapujuk elé szoruló vendégeket. Mindezek ellenére nagy kínkeservek árán hazavitték az egy pontjukat (ETO-ék – G. E.).

Hogy mi sűrűsödik ebben a mondatban, arról hosszasan értekezhetnénk, de minek? Legfeljebb csodálkozhatunk, hogy ezt is Lakat T. Károly írta...

Március 15-én, hétfőn a Népsport címlapján az ETO-sok örülnek a Dózsa hálójába lőtt második gólnak. (ETO-Dózsa 2:0) – Ezen a mérkőzésen nem játszhatott Hannich, így a már kialakult összeállítás némileg módosult: Csonka, Hlavyvik, Glázer, Magyar – Burcsa, Póczik, Mile.

A „túláradó” önbizalomról szólva említettem már a közönség felhajtó erejét. Ne feledkezzünk meg ezentúl soha erről! A Zalaegerszegré kiránduló tíz busznyi szurkolósereg

„happeningjét” megirigyelve, az Előre Halászcserga dolgozói zöld-fehérbe burkolt hintón vonultak ki a Dózsa-meccsre, nagy közönségsíktartatva.

A mérkőzésről feljegyezték, hogy Hajszán az alapvonal és az ötös találkozási pontjáról beadás helyett lőtt, és Szendrei mellett a hálóba vágódott a labda. Szentes a 89. percben büntetőt hibázott.

19-én a Népsport 3. oldalán az egyik „kényes” kérdés: Búcsúzik-e a bajnoki címtől az Újpesti Dózsa? – Másnap címlapi slágvort: A Budapest-centrikusság alkonya a labdarúgásban. Glossza a 3. oldalon. Címlapi főcím: Rangadó Székesfehérvárott és Tatabányán. Ekkor készült az ETO Fehérvárra.

Az ötcsillagos mérkőzésről Németh Gyula írta a tudósítást. A címlapon: Parádés futballgála Fehérvárott. Videoton-Rába ETO 2:2. A 9. percben már 2:0-ra vezetett a Videoton! Hannich 2:1-nél büntetőt hibázott. – Mészöly elragadtatottan nyilatkozott a mérkőzésről, amelynek 3 ezer (!) győri szurkoló is szemtanúja volt. Az ETO egyébként mindkét gólját büntetőből szerezte. Harmadszorra Szentest rántották le, és Mile volt a végrehajtó. A mérkőzés krónikájához tartozik, hogy Csongrádi a 28. percben kivált a fehérvári csapatból, s ez nagyon meglátszott a Videoton játékán.

Hétfőn a sportújság címlapján: Így látták az érdekeltek (A rangadókról nyilatkozik a négy edző). Nem szédíti meg őket a siker – olvashatjuk a Verebes-nyilatkozat címében. Verebes: Nagyon magasra emeltük a mércét, de nem járunk a fellegekben. Minden okunk megvan arra, hogy bízzunk a játékosok, a csapat további kiemelkedő teljesítményében. Kérdés, ez mennyire lesz elég, pontosabban, mire lesznek képesek a vetélytársak, hiszen sok van belőlük. (Fradi, Videoton, Dózsa – G. E.) Nagyon sokat jelentene számunkra az, ha indulhatnánk valamelyik nemzetközi kupában. Ami tehát a novemberi szurkológyűlésen még túlzásnak, elérhetetlen álmoknak tűnt, az március végére az edző reális terve lett!

A március 27-i Népsport-címlapon ez áll: Helyzeti előnyben a Rába ETO és a Ferencváros. Most élt is az ETO a helyzeti előnnyel. 4:2-re verte a Volánt, jóllehet nehéz mérkőzésen. Az összeállítás a „szokott”, és szokott módon 0:1-ről fordít a csapat.

A Népsport címlapja most sem vesz tudomást arról, hogy az ETO az élre került, csupán az áll a főcímbe, hogy négyen 35 pontosok. – Különben a sportlap tudósítója, Havasréti szerint az élre kerülés lehetősége tette görcsössé az ETO játékát. – Emlékezzünk! Hasonló szituációban ősszel még alig tudott döntetlent játszani a győri gárda (a Békéscsaba ellen), most, ha görcsösen is, de két góllal nyert!

29-én Novák nyilatkozik, az FTC edzője: „De most, hogy egymás után kilencedszer is győzni tudtunk, bátran kimondom: meg akarjuk védeni bajnoki címünket!”

Április 7-én, szerdán a bajnokesélyesek közül csak az FTC játszott idegenben; hazai pályán, esélyesként várta a fordulót az ETO, a Videoton és a Dózsa. A Fradi és a Dózsa pontot veszített; a négytagú élboly tehát kéttagúra csökkent. A Népsport továbbra sem vesz tudomást arról, hogy a Győr vezeti a mezőnyt, tetemes gólkülönbséggel előzve meg a Videotont (ETO 77:40, Videoton 43:30). – Ebben a fordulóban egyébként a Nyíregyházával mérkőzött az ETO, és 3:1-re győzött. Könnyűnek ez a mérkőzés sem volt nevezhető. Volt 1:1 is az állás; az egyik nyíri játékost kiállították.

Szombaton, 10-én az ETO, a Videoton és a Dózsa játszott idegenben. Címlapi slágvort a sportújságban: Törlesztésre készül a DVTK az őszi 1:7-ért a Rába ETO ellen. A vasárnapi szám a Haladás Üllői úti bravúrára tereli a figyelmet, s egy szó sem esik a címlapon arról, hogy a Rába a diósgyőri döntetlen után (4:4) immár pontelőnnyel vezet a bajnokságban! – A diósgyőri találkozón Glázer játszott Szentes helyett, aki már egy héttel korábban sem volt egészen rendben. A mérkőzés jellemzéséül elmondhatjuk, hogy kétszer is két góllal vezetett az ETO, de ki is kaphatott volna. A borsodiak sok helyzetet elpuskáztak.

Szerdán ismét forduló. Az ETO a Csepelt fogadja, de a Népsport beharangozójában szó sincs az ETO-ról. Ha nem tévedek: ekkor kezd elállni a főváros lélegzete!

Április 15-én, csütörtökön végre szalagcímben hozza a sportlap azt, ami tovább nem titkolható: Két pontra nőtt a Rába ETO előnye. – Az ETO 5:0-ra leiskolázta a Csepelt, akár több gólt is rúghatott volna. A szögletarány 14:0 volt! – Keszthelyi nyilatkozata szerint: Különösen az első féldőben futballozott gyorsan, helyenként sziporkázóan a Rába, s ez ellen nem volt ellenszerünk. – Szentes ez után a mérkőzés után került be a Peru elleni válogatott keretbe Póczikkal és Hannichhal együtt. – A góllövőlistát ekkor Hannich vezeti egy ponttal Szentes előtt.

17-én, szombaton a Népsport képet közöl a címlapon a válogatott edzéséről: Hannich, Póczik, Szentes látható.

A szerdai számban a Rába ETO nézőszám-növekedéséről olvashatunk. Tavaly 3400 volt az átlag, az idén 9850! A lap 3. oldalán jegyzet arról, hogy az ETO, az FTC és a Dózsa bajnokságra tör. Ezen a napon Békéscsabán vendégszerepelt a Győr, és 1:0-ra győzött. Csonka két sárga lap miatt nem játszhatott, Szíjártó helyettesítette. Török Péter véleménye szerint a békésiek döntetlent érdemeltek volna. – A forduló érdekessége kétségtelenül az volt, hogy a Fradi kiütötte az Újpesti Dózsát (5:0).

A pénteki Népsport címlapon hozza: A Ferencváros újabb rangadó előtt. – Novák szerint minden eldőlhet a Videoton ellen. – Verebes azt nyilatkozza, hogy „számolgatjuk a hajrá esélyeit”. – Temesvári lemondóan bejelenti: Nyoma sincs az őszi elszántságnak. –

Novák kifejti, hogyha nem lesz bajnok a Fradi, azt nem a Haladás elleni vereségnek tulajdonítja, hanem a csapnivaló őszi teljesítménynek. Ebben bizonyára igaza van, akárcsak abban, hogy „egy vereség egy idénybe bele kell hogy férjen még a bajnokságra törő csapat eredménylistájába is”.

Április 24-én, szombaton, a címlapi kérdés: Növeli-e előnyét a Rába ETO? – A 3. oldalon Szániel János ügyvezető elnök nyilatkozik. Arra a kérdésre, megnyerik-e a bajnokságot, így válaszol: Jelenlegi helyzetünk alapján ki merem jelenteni: ezt a bajnokságot már csak mi veszíthetjük el!

A Verebesnek feltett kérdés már a jövőre vonatkozik: A mai Rába méltón tudná-e képviselni a magyar labdarúgást ősszel a nemzetközi porondon? – Az edző: Meggyőződésem, hogy igen! Természetesen néhány poszton frissítésre szorulunk, már csak azért is, mert lehet, hogy Gyurmánczy és Hajszán ősszel bevonul, Onhausz pedig a távozás gondolatával foglalkozik. El kell érünk, hogy 17-18 közel egyforma képességű futballista versengjen a csapatba kerülésért, és akkor senki ellen nem fogunk remegő lábakkal pályára lépni! –

Ezt a nyilatkozatot érdemes nagyon jól emlékezetünkbe vésni! Nemcsak azért, hogy az őszi kupaküzdelmek idején emlékezzünk rá, hanem azért is, hogy a második Rába-bajnokság utáni átigazolási szűkkeblűség idején is észben tartsuk!

Hogy sokan mennyire nem ismerték még ekkor sem az ETO-t Pesten, arra legjobb példa a következő újságírói kérdés: – Mit tesz akkor, ha csapata szombaton otthon, a Debrecen ellen, esetleg vereséget szenved? Verebes: Ilyesmire én nem gondolok, biztos vagyok a győzelmünkben! És ez a válasz teljesen reálsan és természetesen hangzott minden tájékozott ember fülében. (Az újságíró kérdése hatott naivnak) Persze a tájékozatlanok könnyen nevezhették emiatt a kijelentés miatt is nagyképűnek Verebest!

Amikor a kellemesen meleg, szép György-napi estén a nagyszámú közönség elfoglalta helyét a győri arénában, már mindenki a bajnokságra gondolt, és nem akadt ember, aki a győzelemben kételkedett volna! Ez szó szerint igaz. – Különben ez is párhuzam. Legalább is hasonlóság. Egy évvel később szintén a Debrecen elleni mérkőzésen hangzik fel újra a „Bajnokcsapat! Bajnokcsapat!” kiáltás a lelátókon.

A közönség természetesen nem csalódott. Újabb gólparádét rendezett az ETO. 8:1-re verte a DMVSC-t.

A győri csapatot nem ismerők számítása szerint persze nehezebbnek ígérkezett a találkozó. A hajdúságiak előzőleg öt mérkőzésen veretlenek maradtak. Legyőzték a Vasast, a Dózsát, a Videotont, így érkeztek a bajnoki cím elnyerésének lázában élő Rába-parti városba. Edzést tartottak pénteken délután, sőt szombat délelőtt is. Kovács Ferenc edző így nyilat-

kozott: A találkozóknak egyértelműen a Rába az esélyese, de mi azért megpróbálunk egy kis meglepetést okozni...

A debreceni együttes erre képtelen volt. Monostori Tivadar, az FTC pályaedzője, aki a jövő szerdai Fradi-ETO mérkőzés jegyében kémlelte a győrieket, így nyilatkozott Havasrélinek: Amit a Rába nyújt, az a bizonyos, sokat emlegetett totális labdarúgás. Csak annyit tudok mondani, hogy amit produkálnak, az nagyszerű és valóban a közönséget szórakoztató! Külön érdekesség számomra, hogy bár már a második féldő közepén járunk, a sokat futó győri játékosok továbbra is fáradhatatlanul, frissen építik támadásaikat. A fáradságnak nyomát sem lehet észlelni rajtuk. Most én is élvezem a játékot. De majd szerdán?... Monostori pontosan mérte fel, mire számíthat a Fradi, és jogos volt az aggodalma is, elsősorban a győriek erőnléte és állóképessége láttán. Ennek a mérkőzésnek volt egy olyan jelensége, amelyet a spanyolországi Mundiál után többször emlegettek: a sokat mozgó Szentest a válogatott Sallai képtelen volt tartani.

A mérkőzés hangulatát jól tükrözi Havasréti összefoglalója (Népsport): Szünet után folytatódott a hazaiak tetszetős játéka. Remek akcióik láttán énekelt, tapsolt, tűzbe jött a közönség. ... valóságos majális-hangulatot teremtettek az esti fényárban úszó győri stadionban. – Az eredmény is kifejezi, amit Verebes mondott a meccs után: ezen az estén a két csapat nem volt egy súlycsoportban.

Kovács Ferenc így vélekedett: A Rába ETO teljesen megérdemelten nyert. A két csapat játékosállománya közti nagy tudáskülönbség ezen a mérkőzésen gólokban is megmutatkozott.

Ekkor újra hat győri játékos került be a Népsport „válogatottjai” közé. A közép-pályásokon kívül Szabó, valamint a Sallai mellett 9-es (!) osztályzatot szerző Szentés; Magyar a második csapatban kapott helyet.

És következett a mindent eldöntő április 28-a, szerda. Némelyek „a tavasz mérkőzésének”, mások „az év mérkőzésének” nevezték az FTC-ETO összecsapást. De lássuk a Népsport címlapjának slágvorjait:

Novák Dezső: Ha most győzni tudnánk, hiszem, hogy megnyernénk a bajnokságot is.

dr. Tóth Lajos szakosztályelnök: Nyugodtan lépünk az Üllői úti pályára, hiszen két pont az előnyünk és sokkal jobb a gólkülönbségünk.

A tévé egyenes adásban közvetíti a találkozót. A 3. oldal most természetesen az ETO-é és a Fradié. A tavasz mérkőzése előtt Kétfrontos bizakodás Képaláírás: Vajon örülhet-e szerdán így az Üllői úton Hajszán, Magyar, Póczik és a többi győri futballista? Szentés, Burcsa, Zsiborás és Nyilasi véleménye a rangadóról: „Zsiborás egyet hajtogatott, hogy neki

nem szabad gólt kapnia, akkor már nagy baj nem lehet...” (Ilyen hiú reménnyel indulni a Győr ellen, eleve képtelenségnek számított... – G. E.) Nyilasi: Mindannyian érezzük, hogy milyen jelentős fegyvertény lenne, ha sikerülne legyőznünk a nagy lendületben lévő Rábát. Az utolsó lehetőségig – de nem ész nélkül – fogunk hajtani, hogy feledtessük szurkolóinkkal a siralmas őszt, no és a Haladás elleni balsikert! Nyilasiék valóban az utolsó lehetőségig küzdöttek. Zsiday írja: Győrről soha nem tapasztalt futball-láz tombol. A bajnokság megnyerésének kézzelfogható közelségébe kerülése ma a városban az első számú téma munkahelyen, utcán, szórakozóhelyeken és mindenütt, ahol két ember beszélgetésbe elegyedhet... Szentés: Az a csapat nyer, amelyik jobban bírja majd idegekkel. Elszántak vagyunk, és orozslánként fogunk küzdeni a győzelemért! Burcsának megjegyzi az újságíró, hogy ő már vett részt ilyen nagy harcban az Üllői úton a Videoton színeiben. Burcsa válasza: Azért most egy kicsit más a helyzet, mint akkor volt. Először is azért, mert ez a mai Rába jobb csapat, mint az akkori Videoton volt, másodsor azért, mert most már csak három forduló van hátra... Azt nem állítom, hogy győzünk a Fradi ellen, de abban biztos vagyok, hogy mi leszünk a bajnokok! – Hiába no, a tapasztalt Burcsának volt alkalma belülről érzékelni a különbségeket, és jobban meg tudta ítélni a Rába kvalitásait, mint mások...

És hadd tegyem még hozzá: az, amit a szavak hiteléről írtam az első fejezetben, nem csupán Verebes nyilatkozataira érvényes. Érvényes a klub vezetőinek és a játékosoknak a megnyilatkozásaira is. És nemcsak az első évben, hanem a másodikban is!

Közli még a sportújság, hogy 3 ezres szurkolósereg megy Győrből Pestre, és szentül hisznek abban, hogy kedvenceik nem szenvednek vereséget az Üllői úton! Zsiday írja: Ami tény: a statisztikák szerint az utóbbi tíz évben az Üllői úton mindössze egy Rába ETO győzelem született (még nyolc évvel ezelőtt) és két döntetlen, viszont hétszer a Ferencváros győzött... No, de rendkívüli évjáratban mit számít a „sok évi átlag”?

A sípszó előtt című rovatban nagy hálálkodás a tévének, hogy volt szíves programjába iktatni a mérkőzés közvetítését. – A győri közönség nagy része csak televízión láthatta az izzó légkörű találkozót, így közvetlenül és egyidejűleg nem lehetett részese a bajnoki diadal ünneplésének. Az ünneplés a Pécs fogadására maradt. (Az évad utolsó meccse megint csak nem a győri közönség előtt zajlott, hanem Kispesten.)

Az FTC-ETO mérkőzésről Borbély Pál és Németh Gyula írt tudósítást a Népsportnak. A Fradi szakosztályelnök-helyettese mondja a mérkőzés előtt: Nem tudom elképzelni, hogy ne győzzünk, hiszen minden mellettünk szól! (Vajon mi ez a minden? A statisztika? A hazai pálya? – Mert más nemigen! – G. E.) – Verebes szokásához híven magabiztosnak látszott, –

jegyzik fel a tudósítók. – Póczik úgy vélte, sok függ attól, hogy a középpályán le tudják-e fékezni a bajnokcsapatot. Szániel helyeslően bólintott.

Esőben, nagy hangzavarban kezdődött a játék. Érdekes módon nem a szokott felállásban kezdett az ETO. A hátvédsort Csonka, Hlagyvik, Szíjártó, Magyar alkotta; a középpályán Hannich és Póczik mellett Mile játszott. 12. perc: Szabadi révén vezet a Fradi. Ez maradt a félidő eredménye. Szünet után a Rába erőteljes tempót diktált. Közben ugyanis Verebes jó érzékkel átszervezte a csapatát. Csonkát levitte, Szíjártó lett a jobbhátvéd, Mile a beállós, Burcsa elfoglalta szokott helyét. Feladata: támadás. Burcsa az első hozzákerült labdát berúgta (49. perc). Az 55. percben parádés támadás után Szentes megszerezte a vezetést. A labda úgy szállt lábról lábra, mintha zsinóron húzták volna. Az idény egyik legszebb gólja volt. Bajnoki gól. A 65. percben Szíjártó – nem ismerve elvesztett labdát – lelkesedése jutalmaként gólt rúghat. Már két góllal vezet a Rába! A 70. percben 11-est kapott a Fradi, de Kovács kivédte. 73. perc: Kovács kezéről Pogány elé pattan a labda. 3:2. 84. perc: Hajszán megforgatja Jancsikát, és 4:2. 85. perc: Tömörülés után Ebedli állítja be a végeredményt. 4:3.

A tudósítópár véleménye a mérkőzésről: A lassú pozíciós játékban a Fradi bizonyult jobbnak, előnyhöz jutott. A kritikus pont a szünetben volt, amikor Verebes József átszervezte a Rábát. A hirtelen ritmusváltás ellen a hazaiaknak nem volt ellenszerük. Olyan helyzetekből kaptak gólokat, amilyenekre máskor oda sem figyelnek, mert más csapat tagjai nem futnak így hazaadott labdák meg ennyire hosszúra sikerült keresztlabdák után. Az ETO minden játékosa rengeteget mozgott labda nélkül, állandóan voltak szabad emberek.

A mérkőzés utáni dolgokról: A Rába ETO öltözőjét majd szétvetette az öröm. Erre minden okuk és joguk megvolt, hiszen bravúros győzelmükkel lényegében már megnyerték a bajnokságot. Győrfi László pályaedző: Verebesnek igaza lett, ugyanis már a hét elején megmondta, hogy az Üllői úton ünnepeljük majd a bajnokságot. Verebes szeme könnybe lábadt: Nagy boldogság ez. Azt hiszem, bajnokhoz méltóan játszott a csapat. 0:1 után teljesen átvettük az irányítást, s az Üllői úton a volt bajnokcsapat ellen bizonyítottuk, hogy nem véletlenül rúgtunk annyi gólt. – Novák: A Rába jobban játszott, s ezért nem maradt számomra sem más hátra, mint hogy gratuláljak nekik.

Borbély-Németh így fejezi be a tudósítását: Gyorsan kiürült a stadion környéke. Az új bajnokcsapat nagy dicsérete, hogy a fővárosi közönség csendben távozott, mintegy elismerve az ellenfél győzelmének jogosságát.

A Népsport szalagcímben jelentette: Már bajnoknak tekinthető a Rába ETO. A címképen Szíjártó, aki talán ezen a mérkőzésen bizonyította véglegesen, hogy kitűnő erényekkel rendelkező, kifejezetten profi alkatú, totális labdarúgásra termett játékos. A góllövőlistát

Szentes képével közli a lap. Hannich és ő egyaránt 21 gólos ekkor. Az ETO 46 ponttal első, második a Ferencváros 42 ponttal.

Szép gesztus a Népsport április 30-i számában közölt véleménycsokor. A címlap főcíme: A legyőzött is meghajtja az elismerés zászlaját. Alatta kép: Örömmámor a mérkőzés végét jelző sípszó után. Hlgyvik, Szentes és Póczik már ünnepelhet... – A nagy rangadó 26 játékosa nyilatkozik a 4:3-ról. A második oldalon a forduló válogatottjai. Szíjártó, Póczik, Szabó és Hajszán az első csapatban; Szentes a másodikban. A harmadik oldalon: Tavaszvégi „futballügyek” Győr örömmámorban! – Teljes terjedelmében idézem ezt az írást: Szerda késő délután elnéptelenedtek a máskor oly zajos, forgalmas győri utcák. Mintha karácsony este volna. Ám az emberek most nem a fenyőfát ülték körül, hanem a tévékészülékek elé telepedtek le, s az utcák csendjét időnként felverte a lakások ablakain kiszűrődő örömittas csatakiáltás. Aztán háromnegyed hétkor szinte egyik pillanatról a másikra mindenki a szabadban termett. Fiatalok ezrei zászlóerdőt varázsoltak a belváros sétálóutcájába, megteltek a szórakozóhelyek, szólt a zene, pukkantak a pezsgős palackok, dalolt, örült mindenki. A nagy iparváros a labdarúgás teremtette öröm mámorába merült. Aztán megindult a tömeg a stadion felé. Amikor az Üllői úti csatát megnyert játékosokat szállító autóbusz befordult a kapun, a boldogság tetőfokára hágott, a szurkolók majd szétszedték a mérkőzés hőseit. Fantasztikus ünneplés kezdődött. Csakhamar újabb zöld-fehér autóbusz gördült be a győri stadionba. A Tatabányán bravúros győzelmet arató Haladás csapata szakította meg útját, s jött elsőként gratulálni a győrieknek. Dr. Rákly Kálmán szakosztályelnök és Török Péter vezetőedző fejezte ki a baráti klub jókívánságait. Megható látvány volt, amikor a két csapat játékosai, vezetői egymás nyakába borultak, s így ünnepelték a vidék labdarúgásának nagy diadalát.

És most következzenek a játékosvélemények!

Hannich: Azt hiszem, egyértelműen a jobb állóképességünknek köszönhetjük az Üllői úti bravúrt!

Szentes: Életem legjobb húzása volt, hogy Verebes József hívó szavára Győrbé igazoltam. Ő el tudta hitetni velem, hogy alig ismert vidéki játékos létemre képes vagyok gólt löni akár a legnevesebb fővárosi együtteseknek is. Amit eddig elértem, s amit még elérhetek, azt egyértelműen ennek tulajdonítom.

Burcsa: A kispadon ülve sok mindent észrevesz az ember. Én például azt, hogy miként lehet helyzetbe kerülni az FTC-vel szemben. Négy perces játék után ez „be is jött”. Mit lehet erre mondani? Madarat lehetett volna fogatni velem a 49. percben...

Glázer: Jobban bírtuk erővel, többet tudtunk futni, tehát nyernünk kellett!

Zsiborás: Nagyon bosszantó vereség volt, hiszen ezt a mérkőzést százezrek látták, s mi a saját pályánkon maradunk alul.

Jancsika: A bajnokság hajráját nem bírtuk.

Takács: Egyszerűen nem értem, hogy a Rába egy bajnoki mérkőzés után négy nappal miként volt képes fizikailag, erőnlétiileg ilyen friss állapotban pályára lépni. Sokkal többet és gyorsabban futottak, mint mi, képtelenek voltunk lépést tartani velük. Hogy csinálják ezt? Pedig a felkészülés tekintetében mi is mindent megtettünk.

Nyilasi: A Rába sokkal tudatosabban, megfontoltabban játszott, egységesebb és frissebb volt.

Ebedli: Náluk többen is kitűnően játszottak, nálunk pedig senki! Póczik lefutott engem, de mások is alulmaradtak a párharcban.

Pogány: Mi az első félidőben jobbak voltunk, de helyzeteinket nem tudtuk kihasználni, pedig ebben az időszakban akár három góllal is vezethettünk volna. A második félidőben a Rába valóban lelépett bennünket, nem hittem volna, hogy az Üllői úton ilyen támadó felfogásban mernek majd játszani. Nem véletlenül végeznek az élen!

Szabadi: A középpályán a Rába felülkerekedett, s nagyon jól játszott.

Szokolai: A Rába nagyon kiegyensúlyozottan, sőt olykor bravúrosan szerepelt, megérdemli a bajnoki címet! Fájt a vereség, de becsülettel el kell viselni, mert a Rába jobb volt.

Mörtel: Ezt a Rábát jobb teljesítménnyel sem tudtuk volna legyőzni.

Koch: A győriek sokkal magabiztosabbak, és csapatjátékban felülmúlnak bennünket. A kritikus pillanatokban mindig feltalálták magukat, s tudtak újtani.

Május 3-án, hétfőn a Népsport szalagcíme már ezt mondja: A Rába ETO a bajnok, kiadó a 3. és a 15. hely. – Ugyanis 2-án az ETO 2:1-re verte a Pécsét a bajnokünnepésre a zuhogó eső ellenére is teljesen megtelt győri stadionban. A közönség tulajdonképpen a Fradipályán kivívott diadalt jött ünnepelni. Felemelő és megható látvány volt a stadionnyi esernyőerdő. A tömeg nem az arénák közönségére hasonlított, inkább a Nemzeti Múzeum kertjében összesereglett népet idézte. A hátvédsor Csonka, Hlgyvik, Szíjártó, Magyar összetételben játszott, a csatársort pedig Szabó, Mile, Hajsán alkotta. – Most is a vendégek szereztek az első gólt. Hannich az évad 100. Rába-góljával egyenlített. A szerda este óta szakadatlanul ünneplő győriek ez alkalommal sem csalódtak csapatukban, noha a Debrecen elleni gólparádé és a Fradi-meccs izzó hangulata természetesen nem ismétlődhetett meg. Verebes nyilatkozata a Pécs elleni mérkőzés után: – Számunkra ezen a majális hangulatú találkozón a győzelem volt a fontos. Ezt megszereztük és jogosságát senki sem vitatja. Sőt... Helyzeteink alapján akár több góllal is nyerhettünk volna, hiszen vagy nyolc nagy helyzetet hagytunk kihasználatlanul. A Pécs nemes ellenfélnek bizonyult. Becsületesen, sportszerű eszközökkel küzdött.

Nagyszerű érzés számomra, hogy egész évi jó teljesítményünkkel, a bajnokság megnyerésével ilyen osztatlan örömet tudtunk szerezni az egész városnak. Felemelő és megható érzés a győri szurkolók szeretete, öröme. Ezért érdemes volt dolgozni! Erről a Rába-parti majálisról hangulatos írást közölt a Népsport Szabó Illés tollából a május 5-i, szerdai számban.

Az 1981/82. évi bajnokság zárófordulójára is ezen a napon került sor. Az ETO – mint már említettem – a Honvéd vendége volt ekkor, és 1:1-es döntetlent ért el. A bajnokcsapat most sem a szokott összeállításban játszott. Hátul Csonka, Hlagyvik, Mile, Szíjártó; a középpályán Hannich, Burcsa, Glázer sorakozott fel. Most is az ellenfél szerzett vezetést – nagy kapushibából. – Tichy, a Honvéd edzője nyilatkozta a meccs után: Gratulálok a Rába ETO-nak, hogy Kispesten is jó játékkal, méltóképpen búcsúzott az idei szezonról. A Népsport csütörtöki címképén a bajnokcsapatot láthatjuk.

A lap pénteki számában megkezdődik a bajnoki évad értékelése. Címlapi címek: Főszerepet játszott a vidék A búcsúzó Tichy a Rábát dicséri. Címkép: a Honvéd-ETO találkozóról. A 3. oldalon Tichy dicsér címmel aláírás nélküli cikket olvashatunk. – Kispesten valóságos show-hangulat uralkodott. A Rába ETO a XIX. kerületben is az érdeklődés középpontjába került. ... pompás dolgokat csináltak, ízelítőt adtak abból, ami ma a többi NB I-es fölé emeli őket. – Úgy járaták a labdát a Honvéd védelme előtt, mint a kézisek vagy a kosarasok. – Hiányzott a támadásokat segítő Magyar, a játékmester Póczik, lekéredzkedett a sérüléssel bajlódó Burcsa is. Így érték el döntetlent a győzelemre áhítozó Honvéd ellen. – Tichy mondja: – A Rába nagyon jó csapat. Tudatosan, nagyon okosan, s ami egy futballcsapat számára döntő (!!! – G. E.): magabiztosan játszik. Az egészséges önbizalom szinte áradt az egész társaságból.

Úgy vélem, hogy annak, amit Tichy végezetül mondott, nem szentelnek kellő figyelmet a magyar labdarúgás világában! – Ha végletesen kell fogalmaznom, vállalom: a versenyzés világában inkább a „szerény” edzőre és a „szerény” csapatra kellene gyanakodni, nem pedig a magabiztos edzőre és csapatra!

A május 11-i, hétfői Népsport címlapján: Mérlegen az 1981-82. évi bajnokság győztese, a Rába ETO. Maga az értékelés szokás szerint a 3. oldalon: Győr fölött ragyog az ég! (Idézzük vissza az előző évi értékelés címét: A Rába ETO változatlanul szürkeségben!) – Havasréti az egész oldalt betöltő, magvas elemzésében utal Mile Üllői úti megjegyzésére: „Hát mégiscsak felnőttek a jegenyék!”

Az évad végén is a vidékiek uralták a ranglistát (május 15.). A címlapon Póczik-kép, hiszen ő a Népsport-kupa 1982. évi nyertese. A második helyezett: Hannich Péter.

Május 19-én a Honvédot értékeli a lap. Az álomkergetés ideje Kispesten is lejárt – mondja a cím. Tichy Búcsúszom... „sorozata” tanulságos olvasmány.

22-én megjelennek a Népsportban a posztonkénti rangsorok. A Rába ETO négy játékosa: Magyar, Hannich, Póczik és Szabó Ottó első a posztján; Hlagyvik és Hajszán második; Burcsa harmadik; Csonka és Szentés negyedik; Mile hetedik; Szíjártó nyolcadik; Kovács a tizenharmadik. (A kapus minősítésével aligha lehet egyetérteni...)

A ponterőlistán (május 30.) Szentés az első, Hannich a harmadik, Szabó az ötödik, Hajszán a hetedik és Póczik a kilencedik. Azaz: az első tíz között öt Rába ETO-játékos található! – Vidéki játékos a három legjobb – közli a ponterőlista címe.

Különben a május és június eleje a világbajnokságra készülődő válogatott idegesítő és dicstelen előkészületi mérkőzéseinek az ideje is. Június 2-án játszott a válogatott a Kaiserslautern ellen a Népstadionban, 12 ezer néző előtt. Másnap szalagcímben jelenti a Népsport: Még mindig lassú és körülményes a labdarúgó-válogatott játéka! – Ez találó, pontos értékelés volt, s lényegében máig igaz! – Nehezen találta válogatottunk védelme a Kaiserslautern-rohamok ellenszerét – írják az 1:1-re végződött mérkőzésről.

Négy nappal később a Rába ETO 7:0-ra veri ezt a nyugat-német csapatot a győri stadionban, 15 ezer néző előtt; s noha a sportújság eldugva, csak a 4. oldal jobb alsó sarkában közli a mérkőzésről küldött tudósítást, érdemes elolvasni, mert ez még az eredménynél is többet mond! – A Kaiserslautern végig alárendelt szerepet játszott. Játékban, gyorsaságban, futásban, szellemességben egyaránt nem tudott lépést tartani a magyar bajnokcsapattal. – A Rába ETO igen elegánsan, könnyeden játszott. – A győri játékosok labda nélkül is sokat futottak, a hátvédek remekül zárkóztak fel, a középpályások uralták a pályát és egymás után alakították ki a helyzeteket. – A Rába erejéből még arra is tellett, hogy idővel könnyítsen, iskolázzon, egy kicsit a közönségnek is játsszon. – Ami szerdán nem sikerült válogatottunknak, azért alapos elégtételt szolgáltatott a Rába ETO, és katasztrofális vereséget mért európai híru ellenfelére!

Méltó figyelmünkre Borbély Pál beszélgetése Buda István államtitkárral, az OTSH elnökével labdarúgó-sportunk helyzetéről. A június 12-én megjelent interjú címe: A vidéki csapatok előretörése új korszak kezdetét jelentheti. Az OTSH elnöke kifejti, hogy ma valóban a győriek a legjobbak. Az ország lakosságának többsége az ő példájukon felbuzdulva elhiheti, hogy most már a sportban is érvényesülnek a társadalom fejlődésében egyre határozottabban uralkodó tendenciák, eltűnik a fővárosi és a vidéki jelző régi értelme. – Az államtitkár kiáll azok mellett a merészen újtók mellett, akik meg is tudják valósítani elképzeléseiket. – „A bajnokcsapatot nevelők kapjanak többet, mint a táblázat végén poroszkáló csapatok edzői” –

mondja Buda István. Ő egyébként nagyon elismerően nyilatkozott a Rába teljesítményéről a bajnoki érmek átadása alkalmából is, és hasonló koncepcióba ágyazta a győriek sikerét, mint most az interjú során.

A magyar labdarúgás viszonyainak „megátalkodottságát”, megmerevedettségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a sporthivatal vezetőjének ilyen egyértelmű, határozott és valóban jövőbe mutató koncepciója ellenére sem következett döntő fordulat az 1982–83. évi bajnokságban sem.

*„A kisdéd makkbul magas tölgyfa lesz, míg a tök soha nem emelheti
fel magát a földről”*

*„Én részemről Magyarországot a középszerűség köre között semmiben
se szeretem látni, akármely csekély tárgy lenne is az...”*

(Széchenyi István: Lovakról)

KETTŐS VALÓSÁG

Ez a könyvecske mindenekelőtt és legfőképpen a Rába ETO-ról szól, pontosabban: Verebes első két győri évének a krónikája igyekszik lenni, mégis beszélnünk kell arról a furcsa kettősségről, amely az 1981/1982. évadban a magyar labdarúgást jellemezte.

A történetekkel egyidejűleg is általános volt az a vélemény, hogy Verebes példátlan teljesítményt produkált a csapatával; visszatekintve pedig még inkább nyilvánvaló ez. Verebes Rába ETO-ja úgy emelkedett ki a magyar mezőnyből, mintha nem is tartozna hozzá: a mester szinte függetleníteni tudta a csapatot a magyar labdarúgás minden nyavalyájától. Ez a tény önmagában is azt az érzetet keltette a szemlélőben, hogy két futballvalóság létezik Magyarországon: a silány, erőtlen, lassú, körülményes, lélektelen játék, illetve üde kezdeményként és színfoltként a Verebes teremtette szellem és produkció.

Fokozta a kettősség érzetét, s ráadásul a vakság, illetve a kontraszelekció gyanúját keltette az a körülmény, hogy a világbajnokságra készülő válogatottban jószívrivel hírmondó sem volt a győri együttesből. Megkésetten, szinte már az utolsó pillanatban sor került ugyan egy-két tessék-lássék gesztusra, ám ezek komolytalan dolgok voltak. Mondjuk úgy: „taktikai” jellegűek.

A Mundial-vitában a védekező fél eleinte mellébeszélte e tekintetben is, majd idő múltával maga Mészöly ismerte el, hogy ha újra kezdené, akkor is azokra építene, akikre épített. Ez világos beszéd!

Érthető, hogy egy kialakult csapatot nehéz megtagadni; nehéz azt mondani a selejtezők után: szép volt fiúk, hogy idáig eljutottunk, sőt csoda is volt, de ha már lehetőségünk nyílik a Mundialon szerepelni, kutya kötelességünk frissíteni, újítani, mert feltűnt egy csapat, amelyből talán szemelgethetünk. – Nem lett volna ez képtelenség! Volt már ilyenre példa a sporttörténelemben. Magyarországon, 1981 végén – 1982 elején azért is indokolt lett volna egy ilyen lépés, mivel mindenki, a válogatott vezetői is tudták: valami olyasféle megújulásra volna szüksége a magyar labdarúgásnak, amelyet a Rába ETO produkált.

Az idő rövidsége nem lehet érv! Verebes öt hét alatt (!) formálta ütőképes, új stílusú csapattá a régi Rábát, de külföldi példák is bizonyítják: egészen rövid idő alatt is ki lehet alakítani egy-egy csapatot, válogatottat is. A nagy kérdés ilyen esetben mindig a szakvezető tehetsége. Mészöly akkor sem lett volna képes egy ilyen feladat megoldására, ha történetesen akart volna gyökeresen változtatni, és ha történetesen senki sem állt volna az útjába. Ám ő a tehetetlenségét „becsületességgel” palástolta utólag is, azt sejtetve, hogy képtelen volt „hálátlan” lenni a VB részvételi jogot kivívó együttes tagjaihoz.

Többen úgy érveltek Mészöly védelmében, hogy „ebből a mezőnyből” nem telik jobb csapatra. Csakhogy ezek az emberek megfélemedeztek arról a szintén régi tételről, hogy egy bizonyos szituációnak soha nem csupán egyetlen megoldása van! Soha nem lehet azt állítani, hogy nincs több variáció! Soha nem szabad elhinni azt, hogy ami van, az adekvátan felel meg a helyzetnek, tehát csakis ez lehetséges! Ez óriási hiba! Hiba a gondolkodásban, ami megbénítja a cselekvést, a jobbra törekvést!

Ha Verebes így gondolkodott volna, soha nem lett volna megújulás Győrött. Ő éppen azzal vált ki a többi edző közül, hogy nem hitte el, hogy a magyar labdarúgás „jelenlegi állapotában” nem lehet többet tenni; nem hitte el, hogy az ETO csak annyira képes, amennyit produkált; nem hitte el, hogy „egy fecske nem csinál nyarat”! – Mészöly bedőlt ennek az elméletnek. Nem utolsósorban ezért bizonyult alkalmatlan vezetőnek.

A gondolkodás másik, nem kisebb hibája az lehet, ha úgy képzeljük: csupán tehetséges emberekre van szükség, meg egy varázsütésre, és az alapjaiban rossz valóságból egy szempillantás alatt egészséges viszonyokat teremthetünk. Nem! A biztos, egészséges alapokért szívósan, kitartóan meg kell dolgoznunk. Ezt a tevékenységet nem helyettesíthetik a még oly sikeres „huszárvágások” sem. Ugyanis a „huszárvágások” teremtette kedvező fordulat eredményei is csak alapos, szorgalmas munkával szilárdíthatók meg, tarthatók fenn!

A Mundial-vitákban sokszor felmerült: a győriekkel vajon sikeres lett volna-e a válogatott? – Nem ez az igazi kérdés! Az igazi kérdés az: miként lehetséges, hogy odajutott a magyar labdarúgás, hogy egy olyan szenzáció, amilyen az ETO 1981-82. évi bajnoki szereplése volt, nem hozta lázba, kínos helyzetbe, nem állította gyötrő dilemmák elé a válogatottért felelős embereket? Miként lehetséges, hogy komolyan fel sem merült a győriek beépítése? Ez a kérdés izgatóbb, mint az a tény, hogy ekkor nagy szakadék tátongott az ETO stílusa, valamint a többi csapat játékmódja között, – hiszen a külföldről hazalátogató „öregfiúk” sem hazai mentalitású csapatokban fociztak, és a jobbik út mégiscsak a győriekkel való kísérletezés lett volna. Akkor is ez a véleményem, ha tudom, hogy az ETO Verebessel az, ami; s részben áll ez a játékosokra is. Pl. Szentés a Verebes Rába ETO-jában lett azzá, aki;

igazi közege az ETO, de azért nagyon valószínű, hogy Spanyolországban is jobban feltalálta volna magát, mint a „helyén” játszó ember.

Mindenképpen szerencsétlen körülménynek kell tartanunk, hogy a győriek nem akkor kerültek be jelentős számban a válogatottba, amikor a felfutás lázában égtek s igazán nagy lendületben voltak. Soha nem fogjuk megtudni, mekkora energia rejlett az ETO-jelenségben, mekkorát lendített volna a Győr a magyar labdarúgáson, ha szípkázó gólparádéi idején kap bizalmat, ha nemcsak érdekességként kezelik, hanem szívvel-lélekkel, minden eszközzel támogatják és építenek rá, vitán felül példaképpé emelve.

Az ETO-ban rejlő energiák felhasználására építő gyökeres újítás ellen hatott egy hamis „jelszó” és egy hamis párhuzam is. – A jelszó úgy hangzott, hogy „jó az öreg a háznál”, és azt jelentette, hogy ne változtassuk folyton a válogatott összetételét. Ez a mondás igaz lehet, de nem akkor, amikor valóban alapos újításra van szükség! – A hamis párhuzam az egykori Diósgyőr példája volt: lám, mire vezetett az ő felkarolásuk! Akik így érveltek, azok nem ismerték fel (s talán máig sincsenek tudatában), hogy a Rába-jelenség sem háttérben, sem gyökerezettségében, sem megalapozottságában, sem erejében nem hasonlítható a Diósgyőr-jelenséghez. A Rába ETO akkor sem omlott össze, amikor ferde szemel kezdtek nézni rá, amikor felheccelték ellene a közvélemény egy részét. A Rába úgy válaszolt, hogy ismét bajnokságot nyert.

A „kettős valóságból” az a tanulság mindenesetre levonható, hogy a megoldást nem a „jelenlegi helyzetből” kikövetkeztetett pesszimista „megadás” jelenti, hanem a meghatározottságok nyűgéből önmagát szabadítani képes teremtmény mozdulat.

*„Némely embernek az egésze abban áll, hogy soha semmi újat
nem próbál, és minden próbatételről már előre mindég azt jövendőli:
e' bizony, meglássák, nem fog menni – és minekutána új dolgot
alig, vagy csak ritkán lehet egyszerre végbeinni, ily prófétáknak
többször van igaza, mint nem, melynek következtében a sokaságnál
nagy hitele is szokott lenni. Az embereknek ezen osztálya leggyűlöletesebb;
ez csak akadályoztatni, rontani és a lángoló vizsgaészre s
forró hazaszeretetre hideg vizet önteni tud. Nagy érdeme van annak,
ki elől megyen, ki megtöri a jeget.”*

(Széchenyi István: Lovakról)

ELLENDRUKKEREK ÖSSZTÜZÉBEN

Mint tudjuk: minden személynek és dolognak az értékelése két síkon zajlik – hivatalos („formális”) és nem hivatalos („informális”) síkon. Ennek megfelelően az emberekkel és a jelenségekkel kapcsolatos magatartás is kétsíkú. És sokszor lényegesebb, fontosabb a „fű alatti” vélekedés, állásfoglalás.

Mindez a Rába ETO-val kapcsolatban klasszikusan igaz! – Amíg a csapat szereplése csupán érdekesség, újdonság, meglepetés volt, addig viszonylag kevés gáncs érte. A bajnokság megnyerése után azonban fordult a kocka. Ez már nem egyszerűen érdekes színfoltnak számított, hanem sok mindent és sokakat érintő jelentős eseménynek, amely komoly következtetések forrása lett. Megkezdődött tehát a manipuláció, amibe beletartozik a lekicsinylés, az esetlegesség hangsúlyozása, az aránytorzítás (a kedvezőtlen mozzanatok kiemelése, a kedvezőek elhallgatása, „eldugása”), a tárgyilagosság mezébe öltöző fanyalgás, bizonytalanítás, a gyanúeltetés, a „rossz hírbe” hozás, stb. Az ellendrukkerek vigyáztak arra – hacsak el nem ragadta őket a hev –, hogy minél árnyaltabban, csalapintásban, minél kevésbé „kézzelfoghatóan” fogalmazzanak, hiszen a manipuláció így eredményes igazán. A manipulációból a vidéki sajtó is jócskán kivette a részét, fényesen igazolva azt a szociológiai tételt, hogy az alkutyák szívesebben dörgölöznek a megszokott, noha levitézlett főkutyaához, semmint egy másik alkutyáról elismerjék, hogy főkutya lett.

Akkora ‘igényesség’ támadt itt hirtelenében, akkora zsűri, hogy az ember csak ámult! A követelményeket valahogy így foglalhatnánk össze: nyerje meg a Rába újra a bajnokságot; jusson messzire a BEK-ben; virágoztassa fel a válogatottat. (Talán kitalálja az olvasó, hogy a hangadók azok közül kerültek ki, akiknek eddig nagyon megfelelt a „jelenlegi helyzet”). Mindamellet jegyezzük meg, hogy ezt a nótát nemcsak olyan dörzsölt fickók fűjták, akik így

akarták elodázni az ETO-jelenség érvényességének elismerését és minél későbbre halasztani a belőle levonható következtetések következményeit, hanem komoly szakemberek is, akiket valóban az foglalkoztatott: mennyit is ér egy ilyen honi csúcspanelés nemzetközi összehasonlításban; valamint olyan népmesei lelkületű emberek is mondogatták ezt, akik a „jótól” „mindent” elvárnak.

De a bonyolult a helyzet ellenére sem volt nehéz kiszűrni az első csoportba tartozókat, és nem volt nehéz felismerni a szándékukat.

Mi tagadás, az volna a legegyszerűbb, a legszebb és a legproblémátlanabb, ha például egy ilyen csapat megfelelné mindeme követelménynek, és egy csapásra kielégítené a szakemberek igényét, valóra válna a népmesei lelkületű csodavárók álmait, s eredményeivel elhallgattatná a sanda ellendrukkereket. No, de ez leginkább csak a mesében van így! A valóság ellentmondásosabb és rögzesebb szokott lenni...

Akármeddig gyűjtögetném az adatokat és akármeddig töprengenék, akkor sem tudnék kielégítően válaszolni arra a kérdésre: miért nem folytatódott „töretlenül” a Rába ETO diadalútja; miért nem parádézott ugyanúgy, mint az előző évadban? – Ehelyett inkább kérdezek: lehet-e egy embernek két „első szerelme”? – Lehet-e bármi ugyanolyan, mint az előző évben volt?

Tény, hogy a Rába ETO már a nyári előkészületi mérkőzéseken sem villogott annyira, ahogy megszoktuk tőle. Lehet, hogy ez egy „csúcspanelés” tövében természetes jelenség; lehet, hogy az erőnlét „történelmi” fogyatékoságából is adódott, amely az egész magyar mezőnyre jellemző; lehet, hogy közrejátzottak a sérülések; szerepe lehetett benne Szepesi megjelenésének, később Csonka bevonulásának... Az ellenfelek is másképp készültek, másképp játszottak az ETO ellen, mint korábban. Sokkal óvatosabban és sokkal igényesebben! – A feltételezett és a valós okokat, tényezőket vég nélkül sorolhatnánk, arányukat találgathatnánk, de valószínűtlen, hogy megbízható, meggyőző feleletet tudnánk adni, legfeljebb az okos, megfontolandó elemzések számát gyarapíthatnánk. Végül a szakemberek megegyeztek abban, hogy akkor is igazolva látják a Rába ETO 1981/82. évi teljesítményét, ha csak annyit ér el, hogy nem szorul le a dobogóról az 1982/83. évi bajnokságban sem. – Hozzátehetjük ehhez: bizonyítania elsősorban nem annak a csapatnak kell, amelyik egyszer már megmutatta, hogy az alsó régióból is bajnokságot lehet nyerni, hanem a többieknek! Hogy ők is képesek rá!

Az 1982/83. évadban augusztus 28-án rajtolt az NB I. A Népsport 3. oldalán Hannich Péter nyilatkozott az új évad küszöbén: „A vidéki csapatok előretörése felpaprikázta a fővárosiakat, most visszavágásra készülnek. Mi, vidékiek vállaljuk a versenyt.”

Az őszi eseményeit hat központi sajtóforum: a Népsport (Nsp.), a Népszabadság (Nszab.), a Magyar Hírlap (MH), a Népszava (Nszava), a Magyar Nemzet (MN) és a Hétfői Hírek (HH) anyagában tallózva kísérjük nyomon. A Népsport esetében főleg a címlapot, a többi lap esetében a sportrovat kiemelt címeit figyeljük, leginkább a labdarúgó NB I. fordulót megelőző és követő számokban.

Az összeállítás elkészítéséhez az adta az ötletet, hogy egyre nyilvánvalóbb lett: a „hivatalos” felszín alatt nehezen emésztik az ETO bajnokságát, s mindinkább az ellen-drukkerség szelleme munkál, amely hol nyíltan, hol burkoltan, „csavartan” jut kifejezésre. (Természetesen mindez nem jelenti, hogy az ETO-ról ebben az időszakban csak fondorlatosan írtak!)

A Rába „kipukkanására” áhítózik, illetve a kishitűek az első hangpróbát a liszaboni 0:5 után tartották, de jellemző a hangulatra a Labdarúgás szeptemberi számában megjelent Ki lesz a gólkirály? című interjúcsokor is, melynek szereplői szinte kivétel nélkül az ETO ellen fenekedtek, avagy hanyatlását jósolták.

Szemlénket szeptember 4-ével kezdjük, a második forduló napjával, amikor mindegyik központi lap azt írja, hogy a forduló slágere a Tatabánya-Rába ETO mérkőzés lesz. A Nsp. címlapján Pölöskeit (FTC) látjuk. A fordulóról beszámoló példány címképe a Honvéd-Békéscsaba mérkőzésről való, jóllehet a tatabányai mérkőzés valóban a forduló mérkőzésének bizonyult. Szerdán a lap az MTK-Debrecen meccsről közöl képet.

Szeptember 12-én, vasárnap, amikor a Csepel tört az élre, és a bajnokcsapat gólparádét rendezett az MTK-VM ellen, a Nsp. címlapján a Vasas-Haladás mérkőzésen készült kép alatt a Csepel-meccs egyik mozzanata. – Ebben az esetben a csepeli képet közöltem volna felül, alatta az ETO-parádé valamelyik epizódját. Véleményemet a Nszab. főcímével is támogatom: Csak a Rába tündökölt.

15-én, az első kupaforduló napján a MN a Fradiról ír elsőként, jóllehet a kupáknak is van protokollja... Másnap a Nsp. címlapján FTC, Dózsa, ETO, Tatabánya; illetve FTC, Tatabánya, Dózsa, ETO a sorrend. Egyik sem felel meg se a protokollnak, se az eredményesség szempontjának.

A liègei 0:5 érzékelhető következménye: 18-án a Nsp.-ban a negyedik bajnoki fordulót beharangozó slágvortok között középtájról „süllyed” az ETO – a bajnokság kezdete óta először.

Az ETO ellen különleges igényességgel felkészülő csapatok szoros küzdelemre kényszerítik a bajnokot. 26-án olvashatjuk először a sajtóban, hogy a győriek „szenvedtek” (a

Haladás ellen). Később ez minden lehető alkalommal szívesen használt fordulat. – Egyébként a Győr ekkor 2:0-ra nyert.

Szeptember 30-án a Nsp. címlapján két kép: az egyik az itthon játszó és továbbjutó Dózsáról (helyénvaló!), de a másik vajon miért a tatabányai meccset „reklámozza”, amelyet toronymagasan felülmúlt a Rába ETO visszavágó mérkőzése? (Igaz, a következő napon a címkép Győrből való.)

Október 2-án, szombaton a MN fogalmaz a valós viszonyok szerint. (A bajnoki cím rangosabb a listavezetői titulushoz, sőt az őszi elsőseknél is! Eszerint illik kezelni egy bajnokcsapatot, amíg el nem hódították tőle a bajnoki címet!) – A Nsp. címlapján ugyanekkor MTK-FTC nosztalgiafotó, s a vastagbetűs beharangozó mondatok közt csak az utolsó előtti helyet kapja az ETO-ra vonatkozó: A vidék slágermérkőzésének számít a bajnok Rába ETO fehérvári szereplése.

3-án, amikor az ETO négycsillagos meccsen, a fehérvári győzelmével (5:1) átvette a vezetést, a Nsp. a kétszillagos Vasas-Csepel mérkőzéséről közöl címképet!

Október 9., szombat. (A párizsi 0:1 után vagyunk.) A Nsp. főcíme: Újabb kettős rangadó a Népstadionban. – A bajnokság első és második helyezettjének mérkőzéséről egy szó sem! – Nszab.: Négy rivális a Népstadionban. Az ETO-Csepel mérkőzéséről csak a „sorban”, jöllehet a lap szerint ez „hazai értékmérő a totális győri támadójáték és az üde Keszthelyi-féle stílus között”. – A MN főcíme: Kettős rangadó a Népstadionban. Az ETO-Csepelről: „A kitűnő formában lévő két együttes találkozója jó mérkőzést ígér.” De ez nem számít rangadónak! – MH: Kettős rangadó a Népstadionban. Majd a „sorban”: „A bajnokság két éllovasa, a Rába ETO és a Csepel Győrött vasárnap találkozik egymással”. – Ezen a héten a Népszava beharangozója nevezhető korrektnek. Feltűnik: Kettős mérkőzés a Népstadionban. Főcím: Tízpontosok rangadója Győrött. Szövegbeli megállapítás: „Ez a mérkőzés a forduló nagy rangadója.” – Valóban az volt, s így illett volna tálnia mindegyik lapnak!...

Itt kell szólnunk egy teljesen értelmetlen, helytelen szokásról. Amíg a forduló minden mérkőzését le nem játsszák, felesleges új táblázatot készíteni. Annak meg éppen semmi értelme, hogy főcímben jelentsék a lapok, hogy valamelyik csapat „átvette” a vezetést – holott nem vette át! – A sajtót lapozva félrevezető kép alakul ki bennünk arról, hogy melyik csapat hányszor volt listavezető. Például, a Rába ETO ezen az őszön a hatodik fordulótól az utolsó forduló kezdetéig egyfolytában vezette a mezőnyt. A Nszava október 10-i főcíme szerint viszont: A Ferencváros átvette a vezetést. (Dehogyan vette!) Ráadásul: az aznap játszandó ETO-Csepel meccsre még csak nem is utalnak.

11-én, hétfőn a HH szemérmes címmel tudósít a forduló rangadójáról az utolsó előtti oldalon: Győrben potyogtak a gólok. (Vajon melyik csapat rúgta őket? Mind a kettő? Nem, csak az ETO, négyet.) – Az első forduló után az ugyancsak vasárnap játszott FTC-Haladás mérkőzés bezzeg a címdoldalra (!) került! – (A HH Fradi-vonzalma szinte mosolyogni való. Még abból az alkalomból is Novák Dezső képét közölte a lap, hogy az ETO megverte a Ferencvárost a Népstadionban! A képaláírás szerint ekkor az az ürügy, hogy sorozatban negyedszer kapott ki a csapata! – A szerkesztők bizonyára tudják, mi a publicitás értéke. Az FTC is ismeri a nyilvánosság előtt szereplők hitvallását: nem baj, ha szidnak, csak beszéljenek rólad.)

A 12-i MN szerint az ETO „ismét elfoglalta a vezető pozíciót” (melyet el sem vesztett). – A MH utólag okos: „ez a találkozó a forduló slágerének számított”. – A Nszava, miután vasárnap kikiáltotta a Fradit elsőnek, kedden csupán az ETO-Csepel meccs „jegyzőkönyvét” közli, valamint a táblázatot. Az ilyesmi pedig, ugye, kisbetűkkel vagyon szedve...

13-án a Nsp-ban: A Rába támadó játéka csillog, de – mi van a többiekével? (Belső cikk címe, címlapra kihozva.) A címkép a Békéscsaba-Haladás meccsen készült. Vajh, miért?

Példa arra, hogyan fogalmaz egy „igényes” szerkesztő: „a győri stadion viszonylag telt házával (18 ezer néző) szemben a többi öt találkozóra együttesen csupán 27500 néző volt kíváncsi.” (Nsp., okt. 17.). A Nszava – úgy tűnik – megsértődött, amiért nem a Csepel nyerte a tízpontosok rangadóját Győrött. Az ETO-Pécs mérkőzésről szóló tudósításának felcíme (szintén 17-én): Majdnem meglepetés. – A szükséges adat: a Rába 3:1-re győzött. Összevetésül még: Nszab., okt. 17.: A támadó játéka a siker – folytatja a Rába.

Az október 18-i HH-ban furcsa glosszát olvashatunk. Amolyan dicsérő-kesergő-lesújtót. Panaszkodik a szerző, hogy nem tud igazán örülni a Rába pompás teljesítményének (az egyre látogatottabb győri stadionban), majd utal a Csepel elleni mérkőzésre és a válogatott párizsi szereplésére. Attól tart, írja, hogy a győri fergetegesség nemcsak a nemzetközi csúcsebességtől van messze, de a szokásos iramtól is. – Vajon amíg még „hazai” fergetegesség sem volt, miért volt sokkal kiegyensúlyozottabb a glosszaíró lelke? És miért a győriek válogatottbeli szerepléséből következtet a hazai fergetegesség értékére, mikor sokkal közvetlenebbül következtethetett volna az ETO kupavisszavágója alapján? – A glosszaíró, azt hiszem, bemutat egy hármas csavart: az ETO – a válogatott játékból ítélve! – még a szokásos nemzetközi ütemtől is messze van, de – most tessék figyelni! – akkor sem örülhetnénk igazán, ha az ETO elérné a nemzetközi csúcsszintet, – amennyiben a válogatott gyenge maradna. – Kedves glosszaírónk! Ha bármelyik klubcsapatunk elérné a nemzetközi csúcsszintet, nyugodtan és igazán örülhetnénk, még akkor is, ha a válogatott nem érné el ugyanezt!

Következett a békéscsabai mérkőzés október 23-án. A Nszab., a MN, a MH egybehangzóan állapítja meg, hogy nehéz 90 perc vár a bajnokra. Másnap mégis általában váratlan meglepetésről írnak a lapok... A Nszab. A fák nem nőnek az égis főcímmel koronázza a fordulóról szóló tudósításait, s hogy félreértés ne essék, alatta kisebb nagybetűkkel: Kikapott a Rába Békéscsabán. A bevezető szövegben: avagy fáradtak a hősök?

Október 30-án a Nsp. tudja, melyik meccs a forduló mérkőzése, nem úgy, mint az ETO-Csepel meccs idején! – Másnap a Nszava ismét „hízeleg” az ETO-nak a tudósítás felcímében: Keserves győzelem. Összevetésül: HH, nov. 1., Malonyai Péter: „... a tabella éléhez makacsul ragaszkodó Rába ETO lesz az ellenfelük (a Fradinak). Az a Rába, amely ugyan egy hete kikapott Békéscsabán, most csak egyetlen ponttal nyert a Nyíregyháza ellen, de továbbra is vezeti a mezőnyt, s az „okosok” előzetes jóslatai ellenére kiegyensúlyozottan szerepel.”

Újabb csomóponthoz érkeztünk a bajnokságban (az ETO szempontjából). A Csepel után a Ferencváros az ellenfél. Árulkodó a Nsp. November 6-i címlapja: (főcím:) Élre tör-e a Csepel? (A lap fő gondja.) Címkép: a Csepel (Tulipán). – Jegyezzük meg: ekkor a Csepel a Pécsset fogadja. Ez volt a Fradi-ETO meccs „vetélytársa” Népsportéknál! (A 3. oldalon nagy cikk van a Fradi-ETO előzeteseként, de én a címlapról beszélek.) – A MH nem „tépelődik” a közelgő eseményen. Minden helyet kitölt Mészöly nyilatkozatával. A Nsp. vasárnap folytatja szuggesztíóját: A Csepel a táblázat élén (a Rába csak aznap fog játszani!) Társul hozzá a Nszab. és a Nszava, bár ez utóbbi hozzáfűzi: Ma FTC-Rába ETO rangadó. – Bizony, bizony! November 8-án, hétfőn természetesen a Nsp. első oldalán is a Rába győzelem a főcím, a címlap főképe is a Fradi-meccsről való, de rajta Szíjártó és Pogány harcol a labdáért. (Én olyan esetben, amikor az ETO 3:0-ra nyer fölényesen, ETO-támadásról közölnék képet. De lehet, hogy ez nekem születési fogyatékoságom. – A HH Mérleg rovatában Szabó Ferenc a legnagyobb elismeréssel ír a Rábáról, ám a tudósítás szerzője – a kommentátorok közül egyedül! – lesnek látta a Rába első gólját megelőző helyzetet. Sugallata szerint a bíró gólt adományozott az ETO-nak a Népstadionban a Fradi ellenében. Szabad-e halványan mosolyognunk? – A keddi lapok szintén elismerően írnak a győriekről. Csak a MH címfogalmazása tanúskodik sajátos nézőpontról: A negyedik FTC-vereség.

Az ETO a Ferencváros elleni elsöprő győzelme után – az őszi idényben először és utoljára – mindenkinél „jó” lett. A Nsp. november 10-én, értékelő szerdán címképet közöl: Hannich fradisták gyűrűjében. (Tetszik látni, ez már „hiteles” kép!); a 2. oldalon hosszú interjú Hannichhal (a forduló legjobbjá). Sőt, 13-án, szombaton az első oldal főcíme a bajnok listavezetőre vonatkozik az újabb forduló előtt!

A Rába kikapott Debrecenben (3:0-ra!), de érezhető a sajtóból, hogy eleven még a Fradi-meccsel szerzett nimbusza a csapatnak: senki sem dörzsöli a kezét! November 20-ra már elvesztette a tekintélyét a Rába ETO a Nsp-nál (17-én MNK-meccsen csak 1:0-ra győzött). – Pénteken címkép a Dózsáról, mert meccse lesz; szombaton címkép a Dózsáról, mert meccse volt. – A Nszab. beharangozójának címe is tekintélyvesztésről tanúskodik: Középpontban: Kispest és Győr. (A Honvéd a halványgyöngye MTK-val, a Győr a Vasassal készült játszani.) Legfeljebb nosztalgia-alapon előzhette meg a Honvéd mérkőzése az ETO-ét!

Az ETO döntetlent játszott a Vasassal, a Fradinak megpattant a Békéscsaba ellen. A Nsp. főcíme vasárnap: Fradi ünnep, Rába bánat. – Nem mond valótlan, de egy ilyen frappáns főcím találóbb lett volna az FTC-ETO meccs után, – igaz, helycserével egybekötve. Ugyanis a Rábának több oka volt ünnepelni az FTC elleni győzelmét, mint a Fradinak a Békéscsaba ellenit; másrészt: a Fradinak sokkal nagyobb volt a bánata a népstadionbeli vereség után, mint a Rábának a hazai döntetlen után. – A címkép, természetesen: Fradi-Békéscsaba. – A Nszava úgy találta, hogy egyedül a Fradi-Békéscsaba mérkőzés érdemel méltató sorokat. Összevetésül: Nszab.: „Nagy csatát, változatos küzdelmet hozott a Rába-Vasas rivalizálás”. – A MH csupa izgalom! A címlapon: A Vasas nyerhetett volna Győrben. A hátlayan: Nem jutott előnyhöz a Rába (ugyanis ekkor a Csepel döntetlent játszott szintén, és ha az ETO győzött volna, előnyhöz jut). Az újságíró annyira izgatott volt, hogy a címoldali összefoglalóban duplán fogalmazott, illetve – ő vagy a szedő – egy lényeges szót kifelejtett: „... a Rába ETO-nak nem sikerült győznie; hosszú idő után először veszített saját pályáján.” A kifelejtett szócska: **pontot!** A HH-ban Boskovics Jenő lényegében a szürkeség dicséretét zengi a Csepel ürügyén. Ismerős és bénító bölcsességet elevenít fel: gólt nem kapni, s ha egyet rúgunk, győzünk. Álmunkban se jöjjön elő ez a korszak! – Összevetésül: a MN találó értékelése így szól: a DVTK-Csepel mérkőzést „megtartották” (két másik mérkőzéssel egyetemben). Mindenesetre döntetlent így még nem ünnepeltek a magyar sajtóban, mint a Vasas győri pontszerzését! – A november 24-i, szerdai Nsp-szám külön tanulmány. – Címkép újra a gólzáró Fradi-Békéscsaba mérkőzésről; a 2. oldalon képmutató méltatása egy letűnő korszaknak (mármint: az ETO csodálatos sikersorozatának). A glossza címe után tett kérdőjelet a tétova reménykedés kanyarította: Korszakváltás? – Belül Illovszky nyilatkozata. Ebben az összefüggésben még Borbély Pál szakszerű és teljesen helytálló elemzésének a győri középpályásokra vonatkozó része is az ETO-hanyatlás sugallásába illeszkedik, noha Borbély cikkének az a fejezete is tökéletesen igaz, amely a győri középpályások pontatlan átadásairól szól!

November 27-én, szombaton minden lap az ETO-Honvéd mérkőzésre fordítja a figyelmet. A lejátszott mérkőzésről szóló tudósítások bizonyítják: más eredmény reményében! – A Nsp. nem akar tudni az egy nappal korábban még slágernak nevezett mérkőzésről. Főcíme: Megszakadt a Csepel hazai győzelmi sorozata. Címkép: az MTK-Dózsa meccsről! – Pedig a beharangozás szellemében lehetett volna a főcím: a Rába nyerte a rangadót, s jöhetett volna címkép erről a mérkőzésről. Például: az ETO egyetlen és győzelmet jelentő gólját kényelmesen fotózhatták volna, hiszen a labda, egy hálószembe beszorulva – a fényképezsek kedvéért – megállt a levegőben. Érthetetlenül félrevezető tudósítás jelent meg a mérkőzésről a MN-ben, de leginkább Hoffer József tett ki magáért a HH-ban, ahol a Honvédot sajnálatja, mondván, kísértetiesen hasonlított az ETO-Honvéd a Fradi-Honvéd mérkőzésre (amelyen Honvéd-játékosok kiállítása után „időn túl” nyert az FTC). A szakszerű igazság kimondása ez alkalommal Borbély Pál nevéhez fűződik (Nsp., dec. 1.). Borbély statisztikailag kimutatja, hogy a Honvéd temérdek szabálytalanságot vétett, aminek egyenes következménye volt a négy sárga és egy piros lap. A játékvezető által megítélt 33 szabálytalanságból 28 a Honvéd, 5 a Rába térfelén történt. Ezekből az adatokból magától értetődően következik, írja Borbély Pál, hogy a Győrnek legalább egy gólt kellett szereznie. A Honvéd-játékosok óriási bánatára ez a 89. percben esett. De aligha a balszerencsének tulajdonítható, sokkal inkább játékuk egyoldalúságának, valamint a Rába ETO szokottnál gyengébb helyzetkihasználásának.

Ezzel a Rába-győzelemmel a fővárosi gárdák esélyei minimumra csökkentek. Az őszi elsőséghez csak a Csepel juthatott hozzá, amennyiben az ETO kiereszti a kezéből. Az utolsó forduló előtt a hangulat ennek megfelelő; még szinte túlozzák a Dózsa Megyeri úti esélytelenségét. De azért a Nsp. december 4-én folytatja a lélektani varázslást: főcímbe hozza, hogy Élen a Csepel. (Az ETO aznap játszott.)

A Rába Megyeri úti veresége után a sajtót nyilván mérsékelte az ETO elmarasztalásában és a Csepel ünneplésében az a tény, amit a MH kivételével minden lap megírt: nem ítélte meg a bíró egy vitathatatlan büntetőt a Rába javára a 34. percben, amikor Szendrei Schumacherra emlékeztetően letaglóztta Szentest. (A sajtó szóhasználata.) – A Nsp. is feltűnően szűkszavú december 5-én. Arra szorítkozik, hogy az őszi első három helyezett nevét közli a címlapon. A „csemegét” most a képaláírás szolgáltatja. A képen Hajszán, három lila-fehér játékos által elszigetelten. A szöveg pedig így szól: „Kissé „romos” ugyan az újpesti védőfal, Hajszán, a Rába csatára mégis fennakad az előtte hempergő, bukdácsoló lilamezes játékosokon. Balról: Szebegyinszky, a földön Kardos, féltérdre ereszkedve Szűcs.” – Hiába, no, nagy tudomány a fogalmazás és a szerkesztés! Még szerencse, hogy olvasni és látni is tudunk...

Aztán megkezdődött az őszi értékelése minden fórumon. A szemleáradatból két mozzanat feltétlenül említést érdemel. Mindkettő méltó arra (a maga módján), hogy feljegyezze a magyar sportújságírás történelemkönyve.

Az egyik a Népsport nevéhez fűződik. December 16-án kezdte a lap a csapatok értékelését. Elsőként a Csepelt szemlézi. (Pici emlékeztető: a bajnoki cím a legmagasabb rang.) A címlapon vastag betűkkel: A Csepel színváltozása a szürkétől a rózsaszínig. Alatta kövér kisbetűkkel kb. 10 soros ízelítő. – Másnap az ETO kerül sorra, mint őszi második. Nézi az ember a címlapot, de ott, ahol tegnap a Csepel volt, most az iraki sportminiszter vendégeskedik a miniszterelnöknél. No, de van még hely a címlapon! Böngésszük tovább, valahol csak utalnak a 3. oldalon olvasható értékelésre! Sehol semmi. Pedig van itt minden: Sportpropaganda Vállalat, Cruyff-kép, emléklakett-átadás, férfi törvívás, női kézilabda, súlyemelő keret, sőt labdarúgás is – csak az ETO nincs sehol! – Úgy látszik, gondolhatnánk, csupán az őszi első hozták ki a címlapra. De nem, mert másnap ismét „szabad” a címlap! – A Bp. Honvéd vissza akarja szerezni a rangját – harsogja a háromsoros főcím, vastagabb betűkkel, mint amilyen az őszi első Csepelnek jutott. Alatta nagyméretű kép szöveggel (a Csepelről a címlapon nem hoztak képet), ez alatt pedig aláhúzással kiemelt, szép nagy pontokkal tagolt három közlés következik kisbetűkkel, ugyancsak a Honvédról. – És így tovább...

Az ember eltűnődik. Milyen csúnya is a dél-afrikai apartheid! Bár a dél-afrikai fehéreknek – a maguk szempontjából – van egy mentségük: ők nem fehérbőrű, bajnoki címet védő élsportolókkal szemben alkalmaznak hátrányos megkülönböztetést.

A másik viszont szívderítő mozzanat, amely arról tanúskodik, hogy ebben a manipulált légkörben sem lehetetlen tisztességesen értékelni, az úttörők mellett kiállni. A Magyar Nemzet december 11-i számában olvashatjuk Malonyai Péter tollából: „Az ellendrukkerek nem boldogtalanok. Az „én megmondtam”, a „fel vannak fújva a győriek” kezdetű kijelentések ideje megérkezett. Mert a Csepel pontelőnnyel őszi első lett. Egyetlen ponttal. Minimális különbség, ám ahhoz elég, hogy a kárörvendők temessenek. Egyszerűen, mert temetni akarnak és ilyenkor mindenfajta tény érv. Leírhatom nyugodtan, kockázat nélkül: ha a Rába tavasszal tizenöt meccsen tizenötször kap ki, és ráadásul még gólt sem rúg, nekem akkor is a győriek voltak azok, akik hoztak valami újat a magyar labdarúgás történetének elmúlt másfél évében.”

Hogy mennyire feszült volt a csapat körül a légkör, azt hűen tükrözi N. Magyar Tibor cikke a Kisalföld 1982. december 1-i számában. A cikk tulajdonképpen kommentárral körített interjú. Szinte teljes terjedelmében közlöm.

A HELYZET (MAJDNEM) VÁLTOZATLAN

Ahogy az ügyvezető elnök és a vezetőedző látja...

... Egy forduló híján félidejéhez ért az első osztályú bajnokság. Az ETO, amelynek partnere sem, patrónusa sem akadt a csapaterősítés idején, őrzi kedvező pozícióját. Ellenfeleit felpaprikázó szereplése jó hatással van a bajnokság színvonalára, több csapat mindent elkövet, hogy jól szerepeljen ellene. Legyőzte az utána süllyesztőbe zuhant Tatabánya, az egyébként szürke Debrecen és Békéscsaba, a Vasas pedig döntetlent ért el a győri stadionban. A lényeg persze ettől sem változott: a hazai labdarúgóélet vezetését kevésbé érdekli a Győrött folyó szakmai munka, az úgynevezett szakkomentátorok jó része pedig gyanús kárörömmel beszél, ír még az ETO döntetlenjéről is. Ilyen helyzetben a mindössze 12-13, bajnokcsapatba való játékosal rendelkező szakvezetés erkölcsileg önmagát múlja felül, amikor a sértő, lekezelő megnyilvánulások közepette csak a munkára, a csapat és ezen keresztül a magyar labdarúgás valóságos érdekeire koncentrál. Szánier János ügyvezető elnökkel és Verebes József vezetőedzővel pénteken (november 26-án – G. E.) készítettük az itt közölt interjút. Készséggel vállalkoztak a beszélgetésre, mint mondták, szívesen adnak választ a szurkolókat foglalkoztató kérdésekre, s a többi, sűrű homályba burkolt kérdésre is...

Kisalföld: Tavaly mindössze 13-14 játékosal nyert bajnokságot az ETO. Jó lenne tudni, miért nem sikerült javítani a játékosállományt?

Verebes: Nem könnyű válaszolni, hiszen magunk sem értjük a dolgot. Szepesi György azt nyilatkozta: az MLSZ hatáskörét meghaladta, hogy közreműködjék Magos vagy mások átigazolásában. Nem értjük, hiszen amikor Pölöskei átigazolásáról volt szó, akkor senki nem beszélt ilyen „korlátozott” hatásköréről, mehetett az FTC-be. Akkor a magyar futball érdeke volt a döntő. Amikor arról volt szó, hogy néhány igazolás után messzebbre juthatunk a BEK-ben, már nem volt ilyen egyértelmű ez az érdek. Vagy van valaki, aki meg tudja érteni, hogy más a magyar futball érdeke a fővárosban és megint más Győrött?

Kisalföld: a BEK-ből történt kiesés után s azóta is sokan próbálják az ETO-t kisebbiteni, lebecsülni. Mennyire zavaró az egyoldalú publicitás?

Verebes: Azt az ellenségeinknek is tudniuk kell, hogy ma is az ETO mutat valamit abból a labdarúgásból, amely reményt nyújthatna az egész magyar futball számára. Ezt persze elfogultan nem könnyű elismerni. Pedig nem dicséretet várunk, hanem reális értékelést, tisztességes kritikát. Ahogy ma több kommentátor igyekszik befolyásolni az ETO ellen a szurkolókat, úgy csak ártani lehet, hiszen lehetetlen zöld, kék, vagy mit tudom én, milyen szemüvegen át reálisan nézni a dolgokat. Mondják a magukét, miközben világszerte elsősorban kérdeznek, megszólaltatják a szakembereket. Nálunk miért nem hívják oda az

edzőket a tévé, a nyilvánosság elé? Miért helyettük válaszolnak? A kritikákból gyakran hiányzik az őszinteség, azután négy szemközt azt mondják: nem írhatják meg a dolgokat úgy, ahogyan szeretnék. Kérdezem: miért nem? Ki nem engedi? És miért kell ma is egy érthetetlen fővárosi szemléletet érvényesíteni?

Kisalföld: Kimondatlanul is arról beszélünk, hogy nem szűntek meg az ellentétek, nézetkülönbségek. Vajon mit mondanak erről a győri szakvezetésnek az MLSZ, a válogatott irányítói?

Szániel: Őszintén szólva: semmit. Tudomásunk szerint Csonkával együtt már nyolc játékosunk van a válogatott keretben (Kovács és Mile a két újabb kerettag). Ennek ellenére senki sem jön el Győrbe, minket sem hívnak, hogy megbeszélhessük, mit kérnek a válogatott számára. Párizsban, a franciák ellen alibi megbízást kaptak a játékosaink, s most is okunk van attól tartani, hogy a szakvezetés nem veszi komolyan a győriek szereplését, tudását, akarását. Pontosan úgy, ahogyan a VB előtt volt... Nekünk érdekünk, hogy minél több Rába ETO játékos legyen a magyar válogatottban, ám tudni akarjuk, milyen áron...

Kisalföld: Mészölyék sajátos logikája szerint a válogatott azért jutott ki a VB 24-es döntőjébe, mert kiemelték a játékosokat a klubok kötelékéből. A spanyolországi bukás után viszont ugyanők a kudarc okaként a klubokban folyó munka gyenge színvonalát emlegették. Mi a véleményük az ilyen ellentmondásokról?

Verebes: Beszéljünk nyíltan! Rám, a klubedzőre nézve egyszerűen sértő, ha a bajnoki szünetben a szövetségi kapitány fogja alapozni a játékosaimat. Utána hogyan vállaljam értük a felelősséget a tavaszi idényben? Mert amilyen állapotban a válogatottól visszakapjuk a játékosokat, az önmagáért beszél... mintha hetekig nem edzettek volna.

Szániel: A magam részéről kétségbe vonom, hogy volna értelme a válogatott edzőtáborozásainak. Ezt egyebek között a VB-felkészülés is bizonyította. Semmi garanciát nem látok arra, hogy ez a jövőben megváltozhatna.

Kisalföld: Az MLSZ-nél bevallották, hogy a VB idején kizárólag a közvélemény nyomására kerültek a győriek a válogatott keretbe. Most nyolc játékost hívtak meg Győrből. Csakhogy az ETO Verebessel együtt alkot ütőképes csapatot. Vajon nem kellene ott lennie, ahol a válogatott felkészítése folyik.

Verebes: Nem! Egy csapatért egy ember vállaljon felelősséget. Ha én az ETO-nál rosszul dolgozom, elküldenek. Az a véleményem, hogy egyszer mindenkinek „el kell vinnie a balhét”, vállalnia kell a következményeket. Az nem igaz, hogy mindig mindenért a klubok, a játékosok hibáztathatók! Tudom, hogy a szürkeségből ki lehet törni, a magyar játékos

mindenre megtanítható, amire ehhez szükség van. Ha erre valaki képtelen, akkor minden fölösleges... a fogadkozások, az elpazarolt pénz és energia. Minden.

Kisalföld: Térjünk vissza az ETO-hoz, ahol szintén vannak gondok. Jönnek a sérülések, egy Mile és egy Magyar kiválása után nincs háttvédsor, néhány játékos többször tudása alatt játszott. Mindezekon pontok sorsa dől el. Milyen reális célt lehet megfogalmazni az 1982/83-as bajnokságra ebben a helyzetben?

Verebes: Kevés a játékos, ez objektív adottság. Hiába akartunk rajta változtatni, az MLSZ a kisujját sem mozdította meg. Célunk ettől függetlenül a bajnoki cím megvédése, amire a csapatot képesnek tartom ebben a helyzetben is. Tervünk konkrétan az, hogy feltétlenül indulhassunk nemzetközi kupában, tehát meglesz az első három hely egyike. Szurkolóinktól megértést kérünk. Most és a jövőben első a győzelem, a pontszerzés. Természetesen jönnek látványos, szép győzelmek is, amelyekért érdemes lesz dugig tölteni a győri stadiont.

Szániei: Tisztában vagyunk azzal, hogy van javítanivalónk, mind a menedzselésben, mind a szakmai tevékenységben. Sok mindent az eddiginél jobban kell megoldanunk, hogy biztosítsuk az eredményes szereplés feltételeit. Ez a munka folyik, igyekszünk a csapatot tovább erősíteni, és változatlanul bízunk Verebes képességeiben éppúgy, mint a játékosokban.

Eddig a lényegére rövidített beszélgetés – írja N. Magyar Tibor –, majd így fejezi be kommentárját:

Az ETO eddigi szereplésével kapcsolatban tény, hogy Győrött nem következett be a szokásos vidéki kipukkadás. Tény, hogy minden ellenfele le akarja győzni, s az is, hogy idén ez csak háromnak sikerült, saját pályáján. A szurkolók egy része hiányolja a könnyed, látványos győzelmeket, nagyobb részük tudja, hogy a kis győzelmek most legalább olyan értékesek, mint a tavalyi csillogás volt. Bízunk abban, hogy a csapat a tabella elején marad, mert Győrött ez az elsőrendű érdek. És minden vita, ellenségeskedés ellenére ez az érdek szolgálja pozitívan a magyar labdarúgás érdekeit is. Aki ezt nem tudja, vagy nem akarja megérteni, azzal nemigen érdemes vitatkozni!...

Az interjú megjelenése után egy-két nappal feltűntek Győrött az MLSZ képviselői. December folyamán többször is tárgyaltak a győri egyesület vezetőivel. A nyilvánosság alig értesült róla. E találkozók eredményeképpen jelentősen csökkent a feszültség és tűrhető munkakapcsolat alakult ki, noha semmi nem oldódott meg.

EMLÉKEK, JEGYZETEK

1982 őszeről – teléről

(A Rába ETO: katalizátor és mérce)

Az előző évadhoz képest lényeges változás nem történt ugyan 1982 őszen, de valamelyest csak módosult a helyzet. Az ETO példája mindenképpen irritálóan hatott, serkentett. Minden futballal foglalkozó ember tudatába bekerült az ETO mint hazai norma. Ehhez a csapathoz kezdték mérni magukat a csapatok; Verebeshez kezdték mérni magukat az edzők; a győri stadion látogatottsága lett a szurkolótáborok mércéje.

Az ETO katalizátor szerepét, norma jellegét azért kell hangsúlyoznunk, mert az őszeről szóló elemzések – kivételektől eltekintve – szívesen megfelelnek róla. A világbajnokságot és a Csepelt próbálják kijátszani az ETO-val szemben.

Nyilvánvaló, hogy a Mundial mint jelenség minden vonatkozásban felülmúlja a Rába-jelenséget; az is nyilvánvaló, hogy a Mundial is hatott a magyar szakemberek gondolkodására, mégis úgy vélem: az ETO példája ösztönzőbb volt itthon mint a Mundial. Mert világbajnokság máskor is volt, s éppen az illetékesek panaszolták, hogy a hazai szakvezetők fülük botját se mozgatták – például – az argentinai tapasztalatokra, pedig halomszám küldték a kluboknak a fejtágító anyagot! – Igen, mert más a távoli kihívás, és megint más a honi talajon termett ingerlő jelenség. Más dolog tudni azt, hogy valahol a világban jobban megy minden, s megint más hétről hétre szembekerülni azzal a fránya csapattal!

Ráadásul: a hazai példára nem lehet legyinteni, mondván: ez nálunk nem valósítható meg! – Ha a szakemberek most netán jobban érdeklődtek a világbajnokság tanulságai iránt, mint eddig, az is az ETO-jelenségnek köszönhető.

***

(Jobb csapat-e a Nyíregyháza, mint a Fradi?)

Az ETO a saját pályáján sovány 2:1-et játszott a Nyíregyházával; egy hét múlva a Népstadionban, a televízió szeme láttára elegánsan, fölényesen, félgözzel 3:0-ra verte a Fradit.

Jobb csapat lenne a Nyíregyháza a Fradinál? Aligha! Ilyen érzéksalódás gyakran érheti az embert, s ez részben magyarázat arra is, miért nem parádézik a tavalyihoz hasonlóan ebben az idényben a Rába ETO.

Azok a csapatok, amelyek – nem törődve a játék esztétikájával, eleganciájával – megszállják a kapujuk előterét és bekkelnek (no meg adandó alkalommal esetleg el-elfutnak), szorosabb eredményt érhetnek el kitűnő együttessel szemben is (jóllehet, a vereséget ritkán kerülhetik el!), mint azok, amelyek ezt a „játékmódot” rangjukon alulinak tartják.

A Ferencváros önbecsülése, becsvágya kizárja azt a lehetőséget, hogy e módszer alkalmazásával eleve elismerje: jobbnak ítéli az ellenfelet magánál, retteg tőle. Ezért aztán megtörténhet, hogy ha mégis nálánál éppen jobb csapattal mérkőzik, nagyobb arányú vereséget szenved, mint a gyengeségét eleve elismerő együttes, sőt megeshet, hogy a gólarány gyengébbnek mutatja, mint amilyen a valóságban.

Egy biztos: egy Ferencváros-típusú csapat játéka akkor is nagyobb élmény, ha történetesen nagy gólarányú vereséget szenved, és a néző a játék képe alapján így is kedvezőbb benyomásokat szerez a csapat kvalitásairól, mint a szoros eredményt elérő együttes minőségéről.

A futballszabályok lehetőséget adnak ugyan arra, hogy a résztvevők „megöljék” a játékot a pályán, ám mégiscsak az az igazi, ha a csapatok alkalmat adnak egymásnak a játékra, és valóban játék közben dől el, melyikük a jobb. Legalább is: pillanatnyilag.

***

(Balett és erőnlét)

A szövetségi kapitánytól a laikusokig sokan észlelték az iram s általában a játék színvonalának visszaesését az idény második felében. Az erőnlét történelmi fogyatékosága mindegyik csapatnál kiütközött. Ezzel kapcsolatban szeretnénk elterjeszteni egy hasonlatot mint alapképletet.

Mit szólnának a nézők (köztük futballisták, labdarúgó-szakemberek) ahhoz, ha a balett szólótáncosa az első felvonás után már csak húzná a lábát, mert nem volna ereje kitáncolni a koreográfia figuráit? – Vajon akkor is fenntartaná a neves edző a technika elsődlegességéről vallott nézetét, ha ilyen botorkáló táncost látna a színpadon? – Miért olyan nehéz megérteni, hogy erőnlétből ugyan soha nem lesz tehetség, de erőnlét nélkül sem európai színvonalú balettművész, sem európai színvonalú labdarúgó nem lehet soha senki?!

Kérdezzék meg Markó Ivánt!

***

(Az erőnlét történelmi fogyatékoságáról)

Az edzők nem szívesen hallanak az erőnléti fogyatékoságról, ami részben érthető. Ugyanis ezért nem őket terheli teljes mértékben a felelősség. – Jusson eszünkbe a szakemberek ama vélekedése, hogy időlegesen fel lehet futtatni olyan játékosokból álló gárdát is, akik serdülő és ifjú korukban nem edzettek megfelelően, ám ezek a labdarúgók óhatatlanul előbb-utóbb visszaesnek erőnlétiileg, mert az izmokat hosszú távon nem lehet becsapni.

Erőnléti gondjainkat nem oldhatják fel a klubok mindaddig, amíg olyan ifjak jelentkeznek náluk, akik gyermek- és serdülőkorukban nem szereztek kellő edzettséget. Gyökeres változást csak a gyermekek és a serdülők általános edzettségének, teherbíró képességének jelentős javításától remélhetünk.

***

(Egy mesebeli csapatról)

Azok közé tartozom, akik nemcsak pontszámért tisztelik a Csepelt, hanem azért is, mert fanyalgást, szurkálódást, irigykedést mellőzve követendő példának vallotta és vallja az ETO-t, bizonyítván, hogy nem lesz valaki azzal kevesebb, ha az igazi értéket elismeri és követi, sőt, még jól is jár, akár csak a mesében!

Nem sajnálom tehát a Csepeltől az őszi elsőséget, noha megvallom: az ETO-t – fogyatékoságai és viszonylagos visszaesése ellenére is – érdekesebbnek tartottam volna erre a címre.

***

(Kupa és közönség)

A kupasorsolások még a világbajnoki csoportbeosztásoknál is esetlegesebb szituációkat teremtenek. A Rába ETO-nak az első fordulóban a Standard Liège jutott. Azokkal értettem egyet, akik úgy vélték, valamivel több szól a Standard mellett, de az ETO is kiharcolhatja a továbbjutást. Verebes azt kívánta a sorsolás előtt, hogy az első találkozó legyen idegenben. Ez a vágya teljesült. Az ellenfél ismeretében úgy nyilatkozott, hogy amennyiben kint nem

szenvednek kétgólosnál súlyosabb vereséget, tovább fognak jutni. Sajnos, az ETO öt gólt kapott Belgiumban.

Milyen körülmények között játszotta a Rába az első BEK-meccsét? – Nem volt módja jelentősen erősíteni; nem volt jó formában; nemzetközi rutinja alig volt; Hannich sárga lap miatt nem játszhatott; Szentés és Hajszán nem épült fel teljesen sérüléséből. (Éppen mert nem téveszttem össze a Rába ETO-t a nagy Honvéddal, még inkább jogos a kérdésem: a Honvéd ugyanaz lett volna Bozsik, Puskás és Czibor nélkül is? – Ezekhez a tényezőkhöz a mérkőzésen két kedvezőtlen körülmény társult: Hlavyík korán a kiállítás sorsára jutott, illetve a csapat 0:2 után még inkább kitámadott. – Verebes beszél egy harmadikról is: a bíró működéséről. Szerinte három gólt lesről kaptak. Tény, hogy erről a mérkőzésről nem küldtek filmösszefoglalót a magyar televíziónak!

Mindenesetre a repülőtéren ámulva tapasztalták az újságírók, hogy sem az edző, sem a csapat nem rendült meg a liège-i 0:5 után. S nem azért nem, mintha félvállról vették volna a kupaszereplést, hanem mert változatlanul bíztak magukban. Ha másért nem, már csak ezért az „új” erkölcsi minőségért is elismerést érdemelne a Rába ETO!

A visszavágóról részletesebben írok, mert erről a nagyszerű mérkőzésről az ország nem értesülhetett érdeme szerint. (Az „érdeme” egyaránt vonatkozik az országra és a mérkőzésre.)

Irracionális izgalom szállta meg a várost és környékét. Az irracionálist ne az „esztelen” jelentésben értsék, hanem a csodavárás értelmében. Persze ez is kétféle lehet: vagy semmit nem téve, minden alap nélkül várjuk a csodát; vagy úgy, hogy már mindent megtettünk, ami racionálisan, tőlünk függően megtehető, s most már csak a különleges mozzanatok, fordulatok várása a dolgunk, amelyek aztán eldöntik akár az egyenlő erők küzdelmét is.

Hűen tükrözte ezt a hangulatot a Kisalföldben közölt véleménycsokor. Nem csupán győriek nyilatkoztak. Jólesett olvasni, például, Szepesi György, az MLSZ elnökének bizakodó szavait; az meg érdekes volt, noha engem nem lepett meg, hogy a Szatmárból származó, Pesten élő Végh Antal várakozása pontosan egyezett Győr város hangulatával.

A stadionból a székek egy részét eltávolították, s ily módon kb. 28 ezer ember befogadására tették alkalmassá a nézőteret. Már is csodának nevezhető, hogy egy olyan csapat mérkőzésén, amely 5:0-ra kikapott idegenben, a közönség majd szétveti a stadiont! A lelátó légköre már akkor izzott, amikor a küzdelem még el sem kezdődött. Igazán méltó volt minden a csoda fogadásához.

Én két ízben éltem át hasonló hangulatot. A nevezetes angol-magyar előtt és a berni döntő előtt a rádiót hallgatva. Önkéntelenül arra gondoltam: ide a Szepesi mikrofonja kellene! (Akkor még a televízió visszalépését is megbocsátanám...)

Az ETO mindjárt az első pillanatokban fergetegesen támadott, félpercenként adódtak nagy helyzetek. Ha ezek közül csak egy besikeredik, „gátszakadás” történhetett volna. – Soha nem felejttem el annak a futballpályán ritka vendég falusi öregembernek a hangját, aki felindultan-reménykedve olyan dallammal kiáltotta mögöttem az „ETO!”-t (kissé ausan; hajrá s minden egyéb nélkül), ahogyan a várvédők fohászkodhatták a török időkben a „Jézust” vagy a „Máriát”. – Sajnos, nem sikerült gólt rúgni az első percekben, de az iram végig óriási volt, a játék pedig leginkább korrekt és élvezetes. A Standard érezte az egyensúlyvesztés fenyegetését: a klasszikus és fenségesen nyugodt Gerets a második gól után idegességében nekirontott a labdát „dédelgető” Hannichnak, s ezért a bíró kiállította.

Alakulhatott volna persze az ETO szempontjából kedvezőtlenül is a mérkőzés; kaphatott volna gólt a csapat, akár az elején is, de éppen ettől volt a mérkőzés légköre a várakozással egyezően irracionális. És ez minden nagy mérkőzésen így van.

Az ellenfél előnye végül is soknak bizonyult, ám a magyar bajnok megmutatta, hogy reménytelennek tűnő helyzetben is lehet gyönyörű, nagyszerű meccset játszani.

Mennyiben voltak jobbak az ETO körülményei a második mérkőzésen? – Hannich pályára léphetett; Szentes, Hajszán teljesen felépült sérüléséből; a csapatnak annyival több tapasztalata volt, amennyit Liège-ben szerzett; hazai pályán játszhatott, olyan közönség előtt, amely nemcsak elhitte neki, hogy Európa egyik legjobb együttese ellen is győzni képes, de csodaváró hangulatot teremtve a lehetetlen megvívására ösztönözte!

És most tessék erősen figyelni: senki emberfia nem távozott csalódottan a stadionból, pedig kiesett az ETO! Mi sem bizonyítja jobban, hogy a csodavárás egészséges volt.

***

(Kiktől függ a kupacsapatok megerősítése?)

A Hétfői Hírek 1982. október 25-i számában Szepesi György, az MLSZ elnöke panaszolja, hogy az elnökség három és fél éve képtelen elérni a kupacsapatok megerősítését, mert a kupaküzdelmekben nem érdekelt csapatok vezetői rendre megvétózzák a javaslatot. – Olyan dolog ez, mintha exportra termelni eleve képtelen vállalatok vezetőitől kérdeznék meg, adjanak-e exportfejlesztési hitelt az exportképes vállalatoknak!

***

(Az év labdarúgója)

Két év szünet után 1982 decemberében ismét odaítélte az MLSZ az év labdarúgója címet. Nem a másfél év óta kiemelkedő teljesítményt nyújtó Pócziknak. Pedig mellette szólt volna az is, hogy neki igencsak ez volt az utolsó esélye.

Póczik kiválóságára jellemző, hogy a Népsport minősítése szerint négy egymás utáni idényben ő bizonyult abszolút rangelsőnek, s természetesen a posztján is mind a négyszer első volt.

Ez nem elegendő? – Lehetséges ekkora szakadék a szakszövetség és a szaksajtó értékítélete között? – Ha igen, kinek jó ez?

***

(Mészöly az ETO-ról)

Népsport, 1982. december 24.

Borbély Pál kérdezi: – A bajnoki mérkőzéseket járva, melyik csapat tetszett leginkább? Mészöly válasza: – Változatlanul a Rába ETO! Sajnos, ott sem túl jó a kapcsolatom Verebes Józseffel, de el kell ismernem: kitűnő munkát végzett! Az, hogy az idény hajrájában egy orrhosszal lemaradtak a győriek az ugyancsak régi önmaga fölé növvő Csepel mögött, szerintem semmit sem jelent. Ma ők játsszák a legtudatosabb, a legcélszerűbb futballt nálunk, és jó lenne, ha a rájuk még mindig ferde szemmel néző fővárosi vetélytársak tanulnának tőlük. Mert a futballban minden vita – a pályán dől el!

***

(Teremfoci)

December végén a győri sportcsarnokban rendezték a Képes Sport Kupa teremtornát. A házigazda ETO fél évvel a „szabadtéri” bajnokság megnyerése után innen is elvitte a trófeát.

Nem sikerült ugyanez előzőleg Grazban. Miért, miért nem? Homályos ügy. Az elmondottakból annyit szűrhettem ki, hogy a győri fiúk futottak a pénzük, no meg a bíró után. – Szerencsére, csak futottak...

***

(Prognózis tavaszra)

Bármennyit halványult is ősszel a Rába ETO tavalyi káprázatos tündöklésének emléke, a csapat kiegyensúlyozottsága, szívóssága, rendíthetetlen sikervágya, a teremtorna megnyerése megtette a magáét: visszakoztak azok a futball-meteorológusok, akik nyár végén még hittel hirdették a győri sikerek átmenetiségét. A Népsport 1983. január 27-i számában ezt olvashatjuk: Előrejelzés tavaszra: a Rába ETO elsőségére szavaznak.

Lám, ez történt nyár végétől a tél közepéig.

A RÁBA ETO ÚJ FEJEZETET NYIT A MAGYAR LABDARÚGÁS TÖRTÉNETÉBEN

A tavaszi idény első fordulójára február végén került sor. A Rába ETO-ból Magyar és Mile súlyos sérülés miatt hiányzott, Szentest pedig „idegállapota miatt” tartalékba helyezte Verebes József. A kezdő csapatba lépett elő két ifjúsági játékos (mindkettő válogatott): Turbék és Rezi. A bemutatkozás Turbéknek sikerült jobban; Rezit az 56. percben Szíjártó váltotta fel.

Az ETO szünetig háromgólos előnyt szerzett a szintén tartalékos Diósgyőrrel szemben. A második félidő elején két gyors gólt lőtt a DVTK, majd ismét megtorpant, a bajnok viszont hétig meg sem állt. (A közben idegileg „rendeződött” és pályára lépő Szentest 23 perc alatt adott egy gólpasszt és rúgott két gólt.) A végeredmény 7:3 lett. Több mint negyedszázada nem kapott ennyi gólt a Diósgyőr hazai pályán! – Boross Dezső megjegyzi a Népsportban, hogy a kihagyott helyzetek alapján a hazaiak akár győzhettek is volna. – Úgy látszik, a DVTK-nak minden évadban van egy hasonló meccse az ETO-val.

A Népsport március 2-i száma összeállítást közölt a diósgyőri gólzápor kulisszatitkairól. – Mindjárt el is árulhatjuk: a tavaszi igényben ezen kívül csupán négy találkozó végződött nagy gólarányú győzelemmel (Videoton, Békéscsaba, Debrecen és Újpesti Dózsa), de az évadzáró, a bajnoki címet eldöntő nagy mérkőzést nem számítva, egyedül a Videoton elleni teljesítményről ír külön és elismerően a Népsport (április 6. Németh Gyula: Végre igazi football! A Rába ismét varázslatos hangulatot teremtett).

A második fordulóban (március 5.) a Tatabányát fogadta az ETO. Ekkor – Magyaron és Milén kívül – Hlavyvik is hiányzott a kezdő csapatból, jóllehet ő szünet után bement az ifjúsági Rezi helyére. – Egy órán át kifogástalanul és ellenállhatatlanul játszott a bajnokcsapat – írja a Magyar Nemzet –, a Tatabányának szemernyi esélye sem volt. Aztán két gólt lőtt egymás után a Bányász, s így váratlanul izgalmas lett a hajrá.

9-én, szerdán MNK-forduló, s a Rába elvérzik Békéscsabán. Itt és ekkor sérült meg Csonka, s hosszú időre ő is kiesett a csapatból, ismét (ősszel katonáskodott).

A hétvégén lejátszott 18. kör után, amikor a Rába ETO az MTK-hoz, a Csepel pedig Tatabányára látogatott, az ETO átvette a vezetést a Csepeltől, és „soha többé” nem tágít a csúcsról! – Talán felesleges mondanom, hogy a Népsport „nem csinál ügyet” a Rába életéről. – A Nemzet mini-tudósításából idézek: Az ifiválogatott érdekeinek védelmében az MLSZ döntése alapján az ETO nem szerepeltethette Turbékot és Rezit, így aztán éppen hogy összeálltak tizenegyen a győriek. – Már a 9. percben gólt lőhetett volna az ETO, de Hannich büntetőjénél Gáspár jól vetődött. Mindkét csapat azt játszotta, amit szokott: A Rába nyugodtan gurigázott, az MTK-VM pedig türelmetlen volt. Így ment ez egészen a 34. percig,

amikor Szabó Ottó indításával Szentes elindult, állva hagyta Vargát, aztán győztes gólt lőtt (1:0). Szünet után defenzív lett a Rába, nem játszott szépen, csak tudatosan. És végül igazuk lett. Egy olyan mérkőzésen, ahol az ellenfél hét helyzetből csak kétszer tud kapura löni, egy gól is elég lehet az üdvösséghez. –

Március 19-vel egy nagyon „szűkös” sorozata kezdődik a Rábának; közben csak a már említett Videoton elleni mérkőzés jelent felüdülést. Döntetlen otthon a ZTE ellen, Csepelen szintén pontosztzkodás (kétgólos vezetés után!), és az utolsó percben Pécs is ott marad az egyik pont. E két utóbbi döntetlen közé ékelődik a Haladás indiai túrája miatt elhalasztott Szombathely-Győr mérkőzés, amelyen az ETO 2:1-es vereséget szenved.

A bajnokság hajrájában viszont magára talál a fokozatosan kiegészülő ETO; a májusban kezdődő diadalmenet során mindössze két pontot veszít: a Ferencváros ellen (otthon), valamint a Honvéd-pályán.

Egyelőre azonban még március 19-ét írunk, amikor is az ETO 1:1-et játszik a Zalaegerszeggel saját stadionjában. Ugyanekkor a Csepel kikap a Dózsától, a Honvéd pedig pontot veszít Debrecenben. Itt jegyezzük meg, hogy bár az őszi szezon után, a téli pihenő idején legtöbbször már az ETO befutására „tettek” (a Csepelt nem vették igazán komolyan!), kifejezetten érezhető volt egy Honvéd-lobby. Ennek az irányzatnak a jegyében íródott a Népszavában a március 22-i Harmadik féldő, amely azt sugallja, hogy a Honvéd lesz a nevető harmadik (az ETO és a Csepel versenyfutásában). – Érdekes jelensége volt a télnak, sőt a kora tavasznak is, hogy az FTC-t meglehetősen leírták, nem sorolták a bajnokesélyesek közé, sőt olykor még a dobogóra sem tippelték, pedig a Fradi az előző évadban is tavasszal támadt fel! Csak a bajnokság hajrájában változott a helyzet! Akkor már „alternatíván” hol a Honvédban, hol a Fradiban reménykedtek...

A március végi fordulóban az ETO „szabadnapos” a Haladás említett túrája miatt. Ennek ellenére megőrzi vezető helyét a táblázaton. A Csepel és a Honvéd csak döntetlen játszott.

Az április elején lejátszott 21. kör lényeges mozzanata, hogy a Honvéd megelőzi a Csepelt, mert a szigetiek súlyos vereséget szenvednek saját pályájukon a Vasastól. A Csepel soha többé nem tér magához. (Az ETO ekkor parádézik a Videoton ellen (5:2, Mile ezen a találkozón játszott sérülése óta először.)

A következő héten újabb két fontos módosulás történik a bajnoki táblázaton: a Csepel leszorul a dobogóról, illetve a Fradi a Honvéd legyőzésével elfoglalja a második helyet. – Noha ezután még sok-sok izgalom következett, s előre nem tudhattuk: valójában már kialakult a végső sorrend az élen!

A 23. fordulóban a Fradi győz Debrecenben, a Honvéd megveri a ZTE-t, a Csepel pedig súlyos vereséget szenved Nyíregyházán. – Az ETO ekkor pontot vesz Pécsett. Hosszú kihagyás után játékra jelentkezett Csonka és Magyar – általános vélemény szerint túl korán; Póczik hiányzott, mert meghúzódott a válogatott mérkőzésen (Népstadion, Luxemburg); Hannich Péter sem volt tökéletesen harcképes; Szentes pedig előző este belázasodott!

Ne csodálkozzanak olvasóim, hogy ilyen gondosan követem az ETO összeállítását fordulóról fordulóra, de az 1982/83. évi bajnoki küzdelemben, főként tavasszal, a legnagyobb ellenfél talán a sérülés, a hiányzás volt, jóllehet több rendkívüli körülmény is nehezítette a csapat dolgát. – Csonka október elején történt bevonulása óta először május 7-én (!), a Békéscsaba elleni mérkőzésen léphetett volna pályára ismét az az együttes, amely az előző évben bajnokságot nyert, de most meg Burcsa hiányzott, sárga lapok miatt. Az ETO így is 5:1-re győzött.

Május 18-án a Rába Nyíregyházáról hozza el a két pontot (2:0).

A Népsport május 22-i szalagcíme csak vágyálmot fejez ki, ne higgyünk neki! (A Bp. Honvéd az élen) Az ETO ugyanis még nem játszotta le a meccsét. Amikor ez megtörténik, mindössze annyit változik a tabella, hogy a Honvéd ideiglenesen az FTC elé kerül. – Nem korrekt a Népsport „címpolitikája”, mert másnap sem korrigálja az előbb említett szalagcím által terjesztett valótlanságot. A 23-i szalagcím meglehetősen semmitmondó: Ellentétes félidők az év rangadója. Hűen a hagyományokhoz, az ETO-Fradi meccs most is rendkívüli eseménynek számított. Hiába volt a görögök elleni kínos kudarc, hiába közvetítette a tévé a mérkőzést, minden jegy elkelt az immár 28 ezer néző befogadására alkalmassá tett győri stadionban.

A mérkőzést Győrött szokatlan időpontban, délelőtt rendezték, és rekkenő hőségben. Az ETO általában hűvösben, villanyfénynél szokott játszani. Sejtteni lehetett, hogy sem az időpont, sem a hőség nem kedvez majd a csapatnak. Véleményem szerint azért sújtotta a meleg az ETO-t jobban, mint ellenfelét, mert a győrieknek nem volt tapasztalatuk a tekintetben, hogy miként osszák be erejüket kánikulai körülmények között. A Fradinak ez ügyben nem volt gondja: sem melegben, sem hidegben nem hajtják magukat úgy, mint az ETO; pontos adogatásokra építenek, s mindenképpen elfáradnak egy félidő alatt. Ők tehát csak arra számíthattak, hogy az első félidőben meglepi a Rábát. Ez sikerült is. Hozzájárult e sikerhez, hogy Hannich fájós lábbal játszott; Nyilasi nem kapott őrzőt; Póczik pedig csak szédelgett a pályán. (A néphit azt tartja, hogy a kitűnő középpályás előző nap fegyelmezetlen volt. Finoman fogalmazva.) Amikor Póczik helyére Szepesi állt be, mindjárt nem élt annyira Nyilasi, de ekkor már 2:0-ra vezetett a Ferencváros!

Az ETO-nak is volt két nagy lehetősége az első félidőben. Hannich szabadrúgása csaknem betalált; Hajszánt pedig kecsegtető helyzetben visszarántották, a 16-oson belül. Ezért is büntetőt kellett volna ítélni! A Népsport annyira „problematikusnak” érezte a szituációt, hogy egyszerűen kihagyta ezt a mozzanatot a tudósításból!

Meg kell jegyeznünk: ezen a mérkőzésen Divinyi játékvezető jóvoltából a büntetőknek nagy szerep jutott, és ugyancsak jelentős szerephez jutottak a téves lesítéletek, amelyek rendre az ETO-t sújtották. A leshelyzetek megítélésével kapcsolatban a Népsport tudósítói nagyon határozottan és korrektül állást foglaltak.

Az 51. percben Szentes szépített (2:1). Aztán következett egy-egy jogtalan büntető. Judik szabályosan szerelte Hajszánt; Kovács pedig mentett Szabadi elől, majd Szabadi a kapussal ütközve elesett. 3:2-re alakult így az eredmény. Az ETO nem nyugodott bele a kínálkozó hazai vereségbe; egyre elszántabban rohamozott a mind jobban fáradó FTC ellen. Szabó Ottó óriási lehetőséget hagyott kihasználatlanul, végül azonban Burcsa higgadtsága és klasszisa biztosította az egyik pontot: a 87. percben pompás gólt szerzett (3:3).

A mérkőzés krónikájához tartozik még Ebedli különszáma. Előbb távolról érkezve szándékosan megrúgta Burcsát (egy kicsit), majd az ETO büntetője után lement a pályáról, „szózatot” intézett Verebeshez, s mint aki jól végezte dolgát, engedély nélkül visszament a pályára. Mindkét cselekményéért kiállítás járt volna! Az elsőért a szándékosság miatt, a második esetben pedig azért, mert már volt sárga lapja.

Május 25-én teljes fordulót bonyolítottak le az NB I-ben. A Fradi győzött a Nyíregyháza ellen, a Honvéd viszont pontot veszített Tatabányán. Ennek következtében az FTC visszakerült a második helyre.

A Rába ETO a Debrecent fogadta. Nagy fölényben, de kocogósan játszott a hazai gárda az első félidőben, ezért füttyel kísérte őket a közönség pihenőre. A szünetben kitört zápor felfrissítette az ETO-t. Ami kellemes időben, kitűnő talajon nem sikerült, sikerült zuhogó esőben, sárdagasztás közben: a DMVSC eső előtti góljára öttel válaszolt az ismét bajnokeseélyes csapat. A harmadik gól után felszabadult a közönség a lidérces nyomás alól: „Bajnokcsapat! Bajnokcsapat!” – zúgták az ETO-tinik, és mert a Tatabánya döntetlenre állt a Honvéddal, a bányászoknak is kijutott a rokonszenvből, az ünneplésből. Az aréna másik jelszava ez volt: „Tatabánya-Győr! Tatabánya-Győr!” – Így a játékosok is értesülhettek a szomszédvárbán történekekről...

Ezután tíz nap pihenő következett, majd pedig egy hét alatt három mérkőzést kellett játszani, ráadásul kétszer Pesten (a Vasas és a Honvéd otthonában).

A Népsport május 27-i számában Szabó Illés az athéni BEK-döntő és a Tatabánya-Honvéd meccs ürügyén arról értekezik, milyen erényekre lesz szüksége a BEK-ben induló magyar együttesnek a helytálláshoz. Talán épp a Bp. Honvédnak...

E napnak volt egy késő délutáni szenzációja: Verebes közölte az MTI-vel, hogy megszakadtak a tárgyalások a klubbal a szerződésújítás ügyében. Nem egy fórumon kész tényként tállalták Verebes távozását.

Több vonatkozásban figyelmet érdemel a Népsport május 29-i számában közölt interjú, amelyet Borbély Pál készített Verebes Józseffel: „Ha égni kell, én lángolok!”

Eléggé szokatlan dolog, mondja az újságíró, hogy a bajnokság hajrájában, miközben az egész gárda az aranyérem megvédéséért küzd, megbomlik az egység, s ezt nyilvánosságra is hozzák. Csakhogy ennek a bejelentésnek semmi köze nem volt az egység megbomlásához! – Verebesnek lejárt a szerződése, nem tudott megegyezni a vezetőkkel anyagi tételekben, s nyilván úgy gondolkodott, hogy a bajnokság tíz napos szünetében igyekszik dűlőre vinni a szerződésújítás ügyét, annál is inkább, mert teljesítette a csapattal, amit erre az évadra vállalt: a hátralévő három mérkőzés eredményétől függetlenül dobogós volt már a Rába ETO! – Nem kétséges, számított arra, hogy a közelgő hajrá gondolata serkentőleg hat a tárgyalások sikeres befejezésére, de abban biztos vagyok, hogy bármint alakult volna szerződésének sorsa, Verebes nem éreztette volna a csalódását a hajrában. Már csak azért sem, mert távozás esetén is érdeke lett volna a bajnoki prémium, illetve, hogy bajnokcsapat edzőjeként léphessen fel az új tárgyaló partnerekkel szemben. Az interjúban szó esik az edző szókimondó őszinteségéről „nyilatkozási ars poétikájáról”; az ETO bajnoki esélyeiről; a csapat idei halványabb teljesítményéről; az edző és a játékosok viszonyáról; a prémiumosztás elveiről. A beszélgetés befejező részét szó szerint idézem:

- Tudja, ugye, hogy jó néhány csapat vezetője kifejezetten neheztel azért, mert akkor is tovább gyártják ellenük a gólokat, amikor ők már a földön vannak?
- Ezzel nem törődhetek, és azt sem tűröm el, hogy a játékosok közül bárkin erőt vegyen effajta sajnálkozás. Az ilyen ellenfelek csak legyenek megsértődve, s mindent tegyenek meg azért, hogy legközelebb minket tapossanak a földre!
- Alaptermészeténél fogva ilyen kemény, vagy pedig egy élethűen játszott szerep ez, amelyet szükségesnek tart ahhoz, hogy az öltözőben és a pályán minden úgy történjen, ahogy akarja?
- Ezt még soha senki nem kérdezte meg tőlem, és önmagamban sem elemezgettem. De – én nem érzem, hogy különösebben kemény lennék, csak nem vagyok hajlandó alkalmazkodni a magyar labdarúgás „állóvizéhez”. Sem a nyilatkozataimmal, sem a tetteimmal. Igenis kihagyom a csapatból még a válogatott játékost is, ha aznap rossz, mert bírom abban, hogy

másnapra lehiggad. De ha megsértődik, tudnom kell helyette mást nevelni, vagy a csapat játékának átformálásával őt helyettesíteni. Nem féltettem az állásomat Székesfehérvárott, nem félttem itt, Győrött sem, és akkor sem esnék kétségbe, ha nem labdarúgóedzőként kellene megkeresnem a kenyerem. És hozzáteszem: meggyőződése, hogy csak addig maradok olyan vezető, akihez egy labdarúgókból álló, nehéz társaság is alkalmazkodik, amíg ilyen tudok maradni.

– Önmagával szemben is ugyanolyan igényes, mint a játékosaival?

– Köztudomású, hogy önként beszálltam már a büntetéskasszába, mert hét közben nem jól készítettem fel a csapatot az egyik mérkőzésre. De ez csak formai megnyilvánulás volt. Mindennap mérlegre teszem magam, és ezek az önvizsgálatok, sajnos, elég gyakran helyesbítésre kényszerítenek... Furcsa szakma a miénk! Évek munkája múlhat egy kihagyott helyzeten, egy lefűjt vagy elnézett leshelyzeten és egy csomó hasonló, csak a pillanat hatása alatt óriássá növvő jelentéktelenségen. És ezeket nagyon nehéz kiegyensúlyozott idegekkel elviselni. Ezért mondják, hogy az edzők rövidebb életűek: elégnek a kispadon. Én pedig – lángolok! A feleségem szerint, sajnos. Mások szerint szerencsére, mert ez a láng táplálja a körülöttem lévőket is a tüzet...

Az újságíró záró sorai:

– Verebes József minden szavából, szemének villanásaiból érezhető, hogy a „nehéz” emberek közé tartozik. Azok közé, akik a göröngyösebb utat választva, buktatókon keresztül, csökönyösen és eltéríthetetlenül haladnak tovább. De mindig előre! –

A Hétfői Hírek május 30-i számában a Kapásból egyik híre: „A Rába ETO-tól távozó Verebes József vezető edző állítólag a Csepellel tárgyal. Hogy a győrieknél ki lesz az utódja, egyelőre rejtély.”

Végül is megkötötték Verebessel Győrött az új szerződést. Egy évre.

Engem a szerződéskötéssel kapcsolatban egy dolog érdekelt: figyelembe veszik-e, hogy Verebes mind a két esztendőben kivételes, futballtörténetileg jegyzett teljesítményt nyújtott?

A tíz napos bajnoki szünetnek két jelentős eseménye volt még: a dánok elleni EB-selejtező, és Mészöly Kálmán szövetségi kapitány lemondása.

A Népsportból érdemes elolvasni Várkonyi Sándor tatai helyzetjelentését (május 30.). Idézek egy részletet: A szakember (Bacsó István – G. E.) meglehetősen gyanúsán méregette, hogy a társaság az oldalvonal mentén a füvön üldögél. – Mi lehet velük, hogy most nem a szokott cicajátékot játsszák? – csodálkozott rájuk a szakember, majd odasétált a társasághoz. Akkor Garaba „felhívást” intézett a társakhoz, s a zöm felkászálódott. Öt perc hiányzott az

edzés kezdetéig. A cicák lihegtek, páran pedig akkor kezdtek felkászálódni a fűről. A tábor rácsos kerítése mentén egy kerékpáros férfi rövid pár méteren át abbahagyta a pedáltaposást. Lassan gurult, s közben bekiáltott: – Üldögéljetelek csak nyugodtan, úgyis kikaptok!... A biciklis kritikus tovatekert. ... Ha én futballista lennék, nem felejténém el a gúnyos kerékpárost... Nem én, annyi szent! –

A Magyar Hírlap június 4-i számában Hannich, Nyilasi és Nagy Antal nyilatkozik a hajrá esélyeiről.

Hannich: A 28. forduló akár végső döntést is hozhat. Ha nyerni tudunk a Vasas ellen, akkor megvédjük bajnoki címünket, főleg úgy, ha vetélytársaink nem győznek. Ha nem sikerül a Fáy utcai mérkőzés, semmi sincs elveszve, akkor a Honvéd ellen szükséges a bravúr; tavaly is nyertünk a hajrában a bajnokjelölt Ferencváros otthonában. A Ferencváros a veszélyesebb (rivális – G. E.), de bízom, hogy megtartjuk az egy pont előnyt, sőt egyenlő pontszám esetén gólkülönbséggel is bajnokok lehetünk.

Nyilasi: Az őszi idényben jelentős hátrányba kerültünk, s függetlenül a végeredménytől, már azt is jelentősnek tartom, hogy versenyben vagyunk az első helyért. ... természetes, hogy bajnokok akarunk lenni, de szerintem a második hely is szép eredmény... a végső győztes a hátralévő három mérkőzésből egy pontnál aligha veszthet többet.

Nagy Antal: Szerintem az ETO nem tudja megvédeni a bajnoki címét. Három, igen nehéz mérkőzése van hátra, hajrájuk sokkal nehezebb, mint a Ferencvárosé vagy a Honvédé...

Másnap a Népsport szalagcímben adja hírül:

A RÁBA ETO BRAVÚROS UTOLSÓ FÉLÓRÁVAL FORDÍTOTT

Ez aztán furcsa mérkőzés volt! – A Vasas az előző fordulóiban meglehetősen gyengélkedett, most azonban jól kezdett. Negyedóra elteltével viszont nyomasztó fölénybe került a Rába, s a Népsport tudósítása szerint fél tucat helyzetet hagyott ki. Majd megint a Vasas percei következtek, s Komjáti kapásból leadott bombalövésével az angyalföldi csapat vezetést szerzett. – Szünet után tovább rohamozott a Vasas, és Izsó bombafejesével már két gól az előnye. – Németh Gyula szerint a Rába ekkor egy pillanatra megtorpant, (ha ökölvívásról volna szó, azt mondanánk: megroggyant), aztán átvette ismét a játék irányítását, és olyat produkált, ami nagyon ritka: Hajszán mesterhármasával a maga javára fordította a mérkőzést. Jóllehet az első gólban Szíjártó és Szentes; a másodikban Burcsa; a harmadikban Póczik, Szepesi és Szentes is érdemeket szerzett, Hajszán teljesítménye klassziszra vall. Idegenben, egy patinás fővárosi együttes pályáján, a bajnoki cím szempontjából igen fontos mérkőzésen, kétgólos hátrányban lévő csapat tagjaként három gólt lőni zsinórban – ilyesmire csak kivételes tehetség képes.

Verebes úgy nyilatkozott, hogy 0:2-nél is bízott abban, hogy nem távozik vesztesen a csapat. Nemcsak ő látta így. A kiránduló győri szurkolók arról számoltak be, hogy ritkán játszik az ETO ilyen fölényben, s az első félóra alapján gólzáporos győzelmet reméltek. De a Vasas kétgólos vezetésekor is úgy érezték, hogy nyernie kell az ETO-nak.

Németh Gyula így fejezi be értékelését: A rangadó látványos és izgalmas volt. A játék ritmusa pedig sokkal gyorsabb annál, amit a magyar pályákon általában látni szoktunk. Az eredmény dicséri a Rábát, és annyiban bírálja a Vasast, hogy 2:0 után elszalasztotta a bravúr lehetőségét.

Utólag tegyük hozzá: ez a mérkőzés lélektanilag döntő volt az ETO bajnoki hajrájában. A nyomasztó fölény élménye, a rengeteg helyzet kialakítása és a bravúros fordítás egyaránt növelte a csapat önbizalmát, és nagyon megnyugtatta az együttest az élet-halál küzdelmet ígérő kispesti találkozó előtt. A Fáy utcai győzelem birtokában mindenki úgy számolt, hogy a Honvéd ellen jó a döntetlen is, hiszen az utolsó fordulóban feltétlenül megveri az ETO a Dózsát, főleg, ha ezen múlik a bajnoki cím sorsa.

A Honvéd-ETO összecsapás napján a Népsportban cikk jelent meg a Vasas-mérkőzésről tudósító Németh Gyula tollából (A tudatosság diadala). Őt idézem: A győriek a Fáy utcában is bizonyították, hogy régmúltjukhoz képest mérföldes léptekkel törnek előre, s főleg a tudatos játékfelfogás terén elhomályosítják a többiek eredményeit. Ők valami más futballt játszanak, mint versenytársaik! És ezt észre kell vennie mindenkinek. Azoknak is, akik más csapatnak szurkolnak, s érthetően nem nézik jó szemmel a nagy ellenfél előretörését. Ez a csapat nem azt játssza, hogy támadunk meg védekezünk, s majd csak lesz valahogy, hanem az ellenféltől, a helyzettől, az eredmény alakulásától függően képes alakítani, formálni a játékát, széles taktikai tárházából azt próbálja alkalmazni, ami az adott pillanatban a legeredményesebbnek látszik! A Vasast például nem a sokszor megcsodált kontrajátékával győzte le, hanem idegenben is meg-megújuló rohamokkal, egészséges, bátor támadójátékkal, amelyből nem hiányzott a ritmusváltás, a helycsere, a súlypontáthelyezés, s néhány begyakorolt szabadrúgási és támadási séma. 0:2 után csak néhány percre torpant meg a Rába, aztán célratörően támadott. Tudatos játékát talán a győztes gól tükrözte leginkább. Póczik nem véletlenül ívelte a félpályáról a magas Szepesi fejére a labdát – persze, oda is kellett tudni rúgni! –, aki mintaszerűen továbbított Szentesnek, és a csatár sem vaktában sarkallta el, mint ahogyan Hajszán sem véletlenül járt éppen arra. Mindannyian számítottak erre a megoldásra! Nem véletlen, hogy a nézőtéren 0:2 után is többen voltak olyanok, akik egyáltalán nem vették biztosra a Vasas győzelmét. Ezek közé tartozott Csóka József, egykori ifjúsági válogatottunk, aki éveken át az Atletico Madridban is játszott, s Andorrából hazalátogatva

kint volt a Fáy utcában. 0:2-nél, hivatkozva a Rába tudatosabb, gyorsabb, erőteljesebb játékára, pezsgős fogadást kötött a Rába győzelmére!

Eddig az idézet. Azt már én fűzöm hozzá: akinek szeme van a látásra, lásson!

A Honvéd-ETO mérkőzés másnapján a Népsport szalagcíme: Az utolsó fordulóra maradt a döntés. – Őszintén szólva, én örültem ennek. Eszembe jutott az őszi, idényzáró Dózsa-ETO meccs, ahol a döntetlen is elegendő lett volna az őszi elsőséghez, és kikapott a csapat! Nem baj az, ha feltétlenül győzelem kell a bajnoki címhez, gondoltam, így legalább nem esik a csapat kísértésbe!

Kispesten kétszer is egyenlítettek a győriek – közölte ugyancsak a címlapon a Népsport. Végül is a 2:2 azt jelentette, – a Népszava főcímben hozta –, hogy a Rába ETO karnyújtásnyira került az újabb bajnoki címhez.

Sokan azt jósolták, hogy az egyidejűleg zajló Ferencváros-Tatabánya mérkőzés miatt nem lesz nagy tolongás a kispesti pályán. A valós viszonyokat, a tömeglélektani állapotot fel nem ismerő jósok gyarlósága ez alkalommal is nyilvánvaló lett: régen nem látott tömeg, 25 ezer ember zsúfolódott a játéktér körül. A rendezők csak statisztáltak. Ment boldog-boldogtalan, jeggyel vagy anélkül, ahová akart. A győri szurkolósereg a tribünt szállta meg, ahol hamarosan feltűnt Czibor Zoltán, a legendás csapat balszélsője, aki pár nappal ezelőtt érkezett 27 év óta először haza, a róla és Kocsisról írott könyv megjelenésével szinte egyidőben. A szurkolók nagy ünneplésben részesítették. A sajtó nem kényeztette el: meg sem kérdezték a véleményét a mérkőzésről! (Igaz, arról sem vett tudomást a sajtó, mit mondott Puskás Hajszánról Londonban!)

Borbély Pál és Németh Gyula hosszú bevezetőt írt a mérkőzésről szóló tudósítás elé (Népsport). Ebből értesülhetünk, hogy a Honvéd-játékosok kérték Komora edzőt, most ne prédikáljon nekik a meccs előtt, mindenki tudni fogja a dolgát. Az edző abbahagyta mondókáját, de a tudósítóknak leszögezte: a héten is többször szóba került az öltözőben, mivel tartoznak a rangadón a játékosok önmaguknak és a közönségnek. Az egész ország figyeli a találkozót, tehát – lásson is valamit!

Az ország csak képletesen szólva figyelhette a találkozót, hiszen a televízió nem közvetítette; viszont amit az edző leszögezett, az sejtelmességében is sokatmondó.

Póczik a meccs előtt: Hiába tagadnánk, kicsit nyom bennünket a lehetőség súlya; a magyar futball történetében még soha nem fordult elő, hogy vidéki csapat egymás után kétszer nyerjen bajnokságot. És mi akarunk! Nagyon akarunk, és most ügyelni fogunk arra, hogy ne 0:2-ről kezdjük az igazi harcot!

A nagy hangorkánban az ETO-tábor dominált, s mindjárt a 7. percben nagy lehetőség nyílt a Rába előtt. Póczik labdájával Szentes megugrott, a 16-oson belül löni készült, de Garaba ellökte. A bíró nem sípolt. – a 13. percben megint óriási esélyt szalasztott el az ETO. Hanninch 18 méterről iszonyatos erővel eltalálta a jobb kapufa tövét, a labda Csonka elé vágódott, de ő – meglepetve – a kapu torkában hibázott. Veszélyesen támadott a Rába, ám a 23. percben Esterházy ügyetlenkedett el egy nagy helyzetet. Öt perccel később Szabó Ottó hagyott ki. (Tíz perc sem telt el, Verebes lecserélte a tétova jobbszélsőt.) Közben a Honvéd váratlanul vezetést szerzett Bodonyi révén.

A második félidő elején is nyomasztó fölényben játszott az ETO. A tribünön helyet foglaló nagy létszámú győri szurkolóhad harsányan biztatta a sporttörténeti teljesítményre készülő csapatot. – Az 55. percben Mile szöktette Hajszánt a jobb oldalon, aki kapura tört, de a 16-oson belül Nagy Antal gáncsolta. A büntetőt Andrusch kiütötte, másodszorra azonban Hannich betalált a hálóba. – Mindjárt az egyenlítő gól után Szentes sárga lapot kapott Garaba „bántalmazásáért”. Ilyen ritkán fordul elő! Valószínűleg ennek is része volt abban, hogy Verebes edző a 74. percben Szentes helyére Vágit küldte be. – Közben, a 71. percben 17 méterről szabadrúgáshoz jutott a Honvéd. Varga a sorfal fölött mesterien a bal felső sarokba csavart. – A kispesti játékosok még fel sem ocsúdtak örömeükből, s a Rába ETO már egyenlített is! Hajszán megint a jobb oldalon vezette a labdát, egészen a kapufa közelébe vitte, szinte az alapvonal mellől középre gurított, és Szepesi a kapu torkából belsővel nem hibázott. – A 76. percben Hajszán eldönthette volna a mérkőzést. Egy előrevágott labdával megirramodott, mindenkit lefutott, de ahelyett, hogy továbbvezette volna a labdát, 14 méterről hirtelenkedve lőtt, s a Honvéd kapusa, ha másodjára is, de tisztázni tudott. – A hajrában feljött a Honvéd, az ETO elszántan védekezett, s nagy izgalmak közepette ért véget a mérkőzés. –

A győri szurkolók teljesen otthon érezték magukat a találkozó után: tombolva ünnepelték csapatukat, betódultak a pályára, vállukra emelték az elérhető játékosokat, Kovácsot úgy kellett kiszabadítani az öt levegőbe dobálók karmai közül.

Borbély Pál és Németh Gyula elismerően ír a meccs összefoglalójában a győri szurkolóseregéről: ízlésesen, szervezeten, nagy hangerővel biztatták kedvenceiket, állapítják meg. A Honvéd szurkolókat sem érheti vád. Igazán korrektül viselkedtek a győriek ünneplése alatt is. Sajnos, az Üllői útról távozó Fradi-tinik a Határ úti metróállomás környékén kötelességüknek tartották megtámadni az ETO-fiatalokat. Az egyik ETO-zászlóba burkolózott diákot törbe csalták: csoportosan éltették a Rábát, majd a gyanútlan csatlakozót megtaposták, megrugdosták. (A rendőrök szabadították ki szorult helyzetéből.) – Ám a megrugdalt diák győzelmi jelként viselte a kékes-zöldes foltokat, mint ahogy a csapat és az egész szurkoló-

sereg is győzelemként könyvelte el a kispesti döntetlent. – A Ferencváros közönsége hiába hajtotta rohamra döntetlenre álló csapatát a Tatabánya ellen a második Honvéd-gól hatására, nem jutott pontelőnyhöz a Fradi. A gólkülönbség pedig az ETO-nak kedvezett. Eltérően az előző bajnoki évadtól, amikor a győri közönség nem lehetett jelen a bajnoki cím tulajdonképpen kivívásakor, most klasszikus élményhez juthatott: csapatának az utolsó fordulóban, hazai pályán kellett kiharcolnia a bajnoki címet. – Kívánhat-e közönség ennél többet? –

Következett a Rába ETO-Újpesti Dózsa mérkőzés. A Népsport június 10-i, pénteki számában a címlapi főcím: Versenyfutás zöld-fehérben. Noha izgulni éppen lehetett, ez a versenyfutás mégsem volt igazi, az ETO sokkal jobb gólkülönbsége miatt. A június 11-i Magyar Nemzet és Népszabadság címei érzékeltetik, hogy nem egyenlők az esélyek: Már csak a Rába ETO-n múlik, illetve: Pezsgőbontásra készül a Rába.

Győrött sajtótörténeti mozzanat is kötődik a sporttörténeti jelentőségű mérkőzéshez: a Kisalföld példányszáma az ETO-Újpest mérkőzés napján haladta meg először a 100 ezret, elsőként a megyei lapok közül.

Június 11-én a Kisalföld címlapjának alsó negyede a labdarúgásé: Hajrá ETO! – Kilencven percre a bajnoki címtől. És Verebes József arcképét követi a „klasszikus” csapat tagjainak arcképe: Kovács László, Csonka Gyula, Hlavyvik Gábor, Mile Sándor, Magyar Lajos, Hannich Péter, Póczik József, Burcsa Győző, Szabó Ottó, Szentes Lázár, Hajszán Gyula.

A magyar labdarúgó-bajnokság történetében eddig háromszor került vidékre a bajnoki cím: még a második világháború éveiben a Nagyvárad AC, majd 1963-ban a Győri Vasas ETO hódította el a dicsőséget a fővárostól. Tizenkilenc év telt el, és a Rába Vasas ETO – játékaival osztatlan elismerést szerezve – elsőként ért célba az 1981/82. évi NB I-ben – írja címlapján a Kisalföld. – Hogy a siker nem a véletlen műve volt, azt az újabb küzdelem-sorozatban bizonyította: ha ma a Rába ETO a győri stadionban 18 órakor kezdődő mérkőzésen legyőzi az Ú. Dózsát, ismét az övé a büszke cím! A csapat tehát ismétlésre, a lelkes szurkolók pedig ünneplésre készülnek, minden jegy elkelt a fináléra. –

A Minden jegy elkelt! – tábla többet mond, mint ami rá van írva – kezdi a mérkőzésről írott tudósítást Borbély Pál és Havasréti Béla a Népsport június 12-i számában – valami szokatlant ígér, és egyben bizonyítja, hogy a mélyen tisztelt publikum ezt el is hiszi... Győrött a szó valós értelmében boldogok voltak azok a szurkolók, akiknek jó előre sikerült jegyüket biztosítani, s így szemtanúi, közvetett módon részesei lehettek csapatuk döntő fontosságú találkozásának.

A mérkőzés előtt búcsúztatták Póczik Józsefet, aki két évre az FC Royal Antwerpen-hez szerződött. Egy önkéntes trombitás az Il Silenzio-t játszotta el az érdemdús obsitos tiszteletére.

Mielőtt felidéznénk a mérkőzést, említsük meg, hogy a Rába ETO-nak a Vasas, a Honvéd és a Dózsa elleni mérkőzései alighanem felülmúlták az ETO-FTC mérkőzést, de mert azt kikiáltották a legnagyobbnak és a legjobbnak, ezekre a mérkőzésekre sem adtak többet négy csillagnál. Véleményem szerint ezek a találkozók ötcsillagosak lettek volna, ha nincs az említett dogma. – Melyik mérkőzés ötcsillagos, ha az ETO-Dózsa nem volt az? Nagy iramú, változatos, magas színvonalú mérkőzésen hat gólt rúgott az ETO egy olyan ellenfélnek, amely – az eredménytől függetlenül – végig tartani tudta magát.

De nézzük, hogyan is történt! – Fergeteges biztatás, fergeteges támadások. Hannich és Szabó lövése hozza lázba a nézőket, majd két Dózsa-lehetőség dermeszti meg az ereken a vért: először egy nagy szabadrúgást kell Kovácsnak hárítania, majd Kardos tör egyedül kapura, ám mellégurít. A 17. percben csak Kovács kivételes teljesítményén múltott, hogy nem esett öngól: a tehetetlenségi erőt legyőzve repült vissza a bal sarokba, nyúlt a levegőben úszva a labda után, és az arcán meg a nyakán landolt!

A 34. percben bajnokavatáshoz méltó gól született – írja a Népsport. A támadó és a védő késhegyre menő küzdelme két négyzetméter és néhány századmásodperc határai közé koreografálva. – Prózaí leírásban: Szentes lövését a vetődő Szendrei kiütötte, Szentes ismételt, Szendrei újra hárított, de harmadszorra Szentes már a kapuba talált.

Aki ott volt a stadionban, az tanúsíthatja, hogy tulajdonképpen már ekkor megpecsételődött a mérkőzés sorsa. A vezető gól hatására optimális állapotba kerültek a győri játékosok: izzott bennük a becsvágy, megmaradt bennük a versenyláz, de megszűnt a görcsösséget eredményező „túlnyomás”.

Két perccel később Szabó révén újabb gólt szerezhetett volna a Rába ETO, de Tóth elhúzta a szélső lábát, Győri játékvezetőnek pedig nem volt szíve, hogy büntetőt ítéljen. (Ehhez az esethez valóságos kis értekezést fűz a Népsport.)

A 39. percben magyar pályákon ritkán látható góllal növelte előnyét az ETO. A Népsportot idézem: Hajszán lefordult Árkýról, befelé tett néhány lépést, majd a rárohanó három védő között elgurította a labdát. Megkerülte a védőket, és 12 méterről a bal alsó sarokba bombázott.

Hajszánról szóltunk már külön, a Vasas-meccs alkalmából, de nem túlzás ismét megemlegetni. Noha a futball csapatjáték, és az ETO esetében igazán érvényes, hogy a siker csapatmunka eredménye, minden időszaknak megvan a maga hőse. Ilyen értelemben kétség-

telen, hogy ebben a bajnoki hajrában Hajszán nyújtotta a legkiemelkedőbb teljesítményt. Valósággal megtáltosodott és feltartóztatatlannak bizonyult.

Szünet után sem volt megállás. Hat perc eseményei: Hajszán-kapufa, Szentes-bomba, Hajszán-gól, Hannich gólja büntetőből (ennek kiharcolása szintén Szabó Ottó érdeme).

Hiába közhely vagy unalmas: tombolt a nézőtér! – A bajnokcsapat egyszerűen széttépte ellenfele béklyóit, írja a Népsport, olyan fergeteges játékot produkált, ami magyar pályákon évek óta hiánycikk. Semmi túlzás nincs abban, hogy az 57. percben 8:0-ra is vezethetett volna, hiszen a hazai csatárok ez alatt a néhány perc alatt több és nagyobb tűnő helyzetet hagytak kihasználatlanul, mint ahányból és amilyenekből előzőleg a gólokat szerezték. – Továbbra is nagy fölényben játszott a Rába, ugyanakkor háromszor is bravúrosan kellett védenie Kovácsnak, egy ízben pedig szerencséje is volt.

A 69. percben kettős cserét hajtott végre a Rába ETO. Pályára lépett a két gyakran bevetett „taktikai” ember: Szepesi és Szíjártó (Szabó és Csonka helyett). Alighogy beállt Szíjártó, elfutott a jobb szélen, a beadását Hajszán kapásból a jobb sarokba vágta.

A 72. percben ajándék-büntetőhöz jutott a Dózsa. Burcsa kísérté az előretörő Árkty, aki egyszerűen elesett a 16-oson belül. A meglepetésre megítélt 11-est Kardos értékesítette. A 75. percben a két cserejátékos produkálta magát: a felfutó Szíjártó az alapvonalról hátragurított, és Szepesi két lépésről a hálóba pofozta a labdát.

A búcsúzó Pócziknak nem sikerült a gólszerzés. A 80. percben a keresztlécen csattant a lövése. Maradt a 6:1.

Néhány sorban hadd térjek vissza a mérkőzés csillagos minősítésére!– Idézek a tudósítás összefoglalójából: Az első percektől gyilkos iramú, férfiasan kemény, látványosan izgalmas játék folyt a pályán. ... A két kapu felváltva forgott veszélyben ... boldogan, felszabadultan és a legjobbakhoz méltóan, dúsan fűszerezett ötletességgel (játszott a bajnokcsapat – G. E.) ... ezen a mérkőzésen az Újpesti Dózsa is kitett magáért. Méltó partner volt a nagy fináléhoz! Ismételten kérdezem: melyik mérkőzés ötcsillagos, ha ez nem?

A nagy derbi másnapján ilyen címeket olvashattunk a lapokban: (Magyar Nemzet:) A Rába ETO megvédte bajnoki címét; a Népsportban ugyanez, csoportképpel; (Magyar Hírlap:) Gólözön Győrött Harmadszor bajnok a Rába ETO; (Népszabadság:) Ismét bajnok a Rába (kép a csapatról a címlapon, a képaláírás: Megérdemelten jutott a győri gárda az elsőséghez), a hátlapon: Duplázás és örömnép Győrben); (Népszava:) címlapon: A Rába ETO a bajnok (csoportkép a csapatról), a rovatban: Gratulálunk a Rába ETO labdarúgóinak! Ünnepe és gólparádé (fénykép Hannichról), vastag betűs visszatekintés és köszöntő.

A Kisalföld június 12-i, vasárnapi számában is természetesen címlapra került a tudósítás eleje. A címek: Páratlan bravúr: ismét legjobb a Rába ETO, Gólfesztivál a bajnokavatáson.

A Népsport megkérdezettjei közül Temesvári Miklóst, Póczik Józsefet, Magyar Lajost és Kovács Lászlót idézzük.

Temesvári, a Dózsa edzője: A Rába ETO a mai találkozón is bebizonyította, hogy jelenleg vitathatatlanul a legjobb magyar csapat. A gólkülönbség túlzott. Egész idényben nem volt annyi helyzetünk, amennyit ezen a mérkőzésen kihagytunk.

Póczik: Érzelmileg nem könnyű 18 év után búcsúzni nevelőegyesületemtől. Ezt a búcsút azonban megkönnyítette és feledhetetlenné tette az újabb bajnoki cím. Számomra is kitűnő ajánlólevél, hogy kétszeres magyar bajnokcsapat tagjaként utazom Belgiumba.

Magyar, a csapatkapitány: 33 éves vagyok, sok nagy csatának voltam részese, de az ilyen siker örök nyomot hagy az emberben. Kétszer egymás után nyertünk magyar bajnokságot, és ezzel nemcsak Győrnek, hanem – úgy érzem – az egész vidéki labdarúgásnak elismerést és tiszteletet szereztünk.

Kovács kapus: Szinte nem akarom elhinni, ami történt. Túl vagyok már a három ikszen, és „öreg” fejjel lehetek kétszeres bajnokcsapat tagja. Szerződéselem még egy évig a Rábához köt, és remélem, harmadszorra is bajnokságot nyerünk.

– Még egyszer meg kell nyernünk a bajnokságot, mert három a magyar igazság, e szavakkal lépett az elnök irodájába Verebes József vezetőedző, a Kisalföld riportere szerint.

– Hogyan ítéli meg a bajnokságot?

– Ez borzasztóan nehéz bajnokság volt, hiszen az ellenfeleken kívül nagyon sok ármánykodással is meg kellett küzdenünk. Nem értem, miért nem engedik kibontakozni az igazi tudást. Természetesen jövőre is bajnokságot akarunk nyerni, ehhez azonban sportszerű közegre van szükség. Évek óta a magyar bajnokság presztízse az utolsó helyen volt, éppen azokat hagyta hidegen mindaz, ami a háttérben történt és ártott, akik tehettek volna ellene. Tudomásul kell vennünk végre, hogy igenis a magyar bajnokság színvonala, jelentősége az első. Először a magyar szurkolót kell nagyon komolyan venni, minden más (a válogatott és a kupacsapatok sikere egyaránt) ebből következik. Ennyi az egésznek a lényege – igazán nem lenne nehéz megérteni...

A Hétfői Hírek, amelynek a címfeje mellett általában hemzsegnek a belülről kihozott címek, június 13-án tartózkodik ettől a gyakorlattól, így az olvasó csak a hátlapon értesülhet arról, hogy Robog a Rábaexpressz. Gyenes J. András nagy cikke viszont „minden igényt kielégít”. (Fölötte ETO-csoportkép.)

Gyenes azzal indít, hogy rekonstruálja az egyik válogatott labdarúgó véleményét, akit a szurkolók néhány hete megkérdeztek: megállítható-e a Rába a bajnoki címhez vezető úton? A válasz: aligha, sőt egyáltalán nem. Az indoklás: úgy robognak, hogy valósággal elkoptatják a taktikailag rájuk akasztott ellenfelet; náluk mindenki a feladatára koncentrálnak, alig improvizálnak, a hosszú hónapok alatt begyakorolt stílusukat játsszák; olyan a közösségi szellem, hogy akkor sem adják fel a meccset, ha gólt vagy gólokat kapnak; ha két-három ember gyengébben játszik, a többiek akkor is kihúzzák a csávából az együttest. Kétségtelen, mondja a megkérdezett, hogy ma a legjobb magyar csapat, ellenük még a döntetlen is bravúrnak számít.

Ezután a közönségre gyakorolt hatás tényei következnek. Nemcsak a győri nézőszám növekedéséről szól az újságíró, megemlíti azt is, hogy bárhová megy a csapat, telt lelátók fogadják, mert az emberek kíváncsiak a győriekre, a jó focira.

Verebesről: Ez a nagyhangú, olykor melldöngető nyilatkozatokat tevő edző új utakon jár, s ez tiszteletet parancsol. A magyar labdarúgás jelenlegi helyzetében bárcsak minél több hasonló mentalitású megszállott ülne a kispadokon, aki megpróbál megszabadulni a régi, betokosodott rossztól, s kutatja a felemelkedés lehetőségét.

Nagyon fontos mozzanata a cikknek, hogy reagál arra a tévhitre, amely meglehetősen általánossá vált az első Verebes-bajnokság „módszerolása” közepette. Gyenes határozottan leszögezi, hogy nem a pénz az egyedüli titka a robbanásszerű felemelkedésnek. A követelmények arányosan nőttek a lehetőségekkel, és ez a lényeg – állapítja meg. – Aki egyetlen egyszer is látta a győriek edzőmunkáját, az pontosabb és realitásabb képet nyerhet...

Ma már a győri együttesnek is vannak sztárjai. Hannich, Póczik és a kis Hajszán. Ez a kezdetben szeleburdi balszélső ma már egyenletes és magas színvonalú teljesítményre képes, mert rengeteget foglalkoznak az edzéseken vele egyénileg is. Ez is hozzátartozik a Verebes-féle iskola magasra állított követelményéhez.

A cikk befejező részét szó szerint idézem. Nem vitatható, hogy a magyar labdarúgás egyetemes érdekeit tartotta szem előtt a szerző, amikor ezeket a mondatokat fogalmazta: A Rába ETO-nak néhány hónapon belül ismét ki kell lépnie a nemzetközi labdarúgás színpadára, hiszen ők képviselik a magyar színeket a Bajnokcsapatok Európa Kupájában. A 150 ezer dollárért elkelt Póczik után vajon képesek lesznek-e hasonló kvalitású irányítót igazolni? Kapnak-e megfelelő támogatást, vagy úgy járnak, mint tavaly, amikor még az NB II-es Volántól sem tudták elhozni a kiszemelt góllövő csatárt, Magost? A Rába ETO újabb bajnoki győzelmével megérdemli, hogy megkülönböztetett bánásmódban részesüljön az átigazolási időszakban, és méltó partnerként fogadhassa kupaellenfeleit. –

Szintén 13-án, hétfőn a Népsport Az öröm órái Győrről címmel számol be részletesen a bajnokünnepelés karneváli hangulatáról és az utórezgésekről.

A Népszava, amely vasárnap talán a legmelegebben köszöntötte az ismét bajnokságot nyert csapatot, keddi számában frappáns, jól komponált villáminterjút közöl. A címe: Jövőre együtt ugyanitt! – Négy, ugyancsak kitűnő kép teszi vizuálisan is hangulatossá az egyébként is sajátos atmoszférájú interjút. A felvételek Bartha Lászlót dicsérik. Első képe, amelyik Verebest professzori pózban mutatja, amint utasításokat ad a mérkőzés előtt, bizonyára nem hiányozhat majd a magyar sportfotó albumából. A képaláírás hitelesen idézi Verebes egyéniségét, stílusát: „Jól figyeljenek! Ha szót fogadnak, ma este bajnokként jöhetnek le a pályáról...”

A Magyar Nemzet szombati sporttárcáját csaknem mindig Zsolt Róbert jegyzi. Az első adandó alkalommal (június 18.) leteszi obulusát a győri együttes mellett: Az ETO pártján. (A cím bensőséges. Az „idegenek” Rábát írnak, mondanak.)

– Ma már csak annyiban vagyok szurkoló – írja a tekintélyes szerző –, hogy a magyar színek sikeréért lelkesedem, és elsősorban abból a szempontból figyelem a hazai vetélkedéseket. – Bevallom bűnömet: szurkoltam a Rába ETO labdarúgóinak. Nem azért, hogy bajnokságot nyerjenek, hanem azért, hogy következetesen képesek legyenek megvalósítani céljaikat.

Győr sajnos egyelőre szigeteket alkot a magyar futballban. Csak ott sikerült merészen lelépni az évtizedes ki- (és félre-) taposott útról. Nem történt más, mint hogy szerencsésen találkozott egy nagyot akaró, sőt nagyra képes edző és a csapatát menedzselni kívánó bázisvállalat, illetve sportegyesület. – A Rába gyár régebben is patronálta a labdarúgó-szakosztályt, a győri futball mégsem tudott élni a lehetőségekkel. Vagy éppen nem tudta kivívni azokat. Verebes azt mondta, hogy először az eredményeket kellett hozni, ki kellett érdemelni azt a többlettámogatást, ami nélkül nincs siker. Nem állítom, hogy a Rába gyár egyetlen fillért is kifizetett a játékosoknak, de ha mégis tette, jól tette. Csak pénzzel, juttatással azonban nem lehet csapatot csinálni. Ígérhettek volna tavaly bármit labdarúgóinknak, a világbajnokság megnyeréséért, akkor sem lettek volna elsők. Az ETO is csupán azért válhatott magyar bajnokká, mert Verebes átstilizálta az egész csapatot. A bajnokság nyolc évtizedes történetének nem volt olyan bajnokegyüttese, amely egyetlen esztendő alatt akkora utat tett volna meg felfelé, mint 1981-82-ben az ETO. Ez a játékosgárda megtanult egy új stílust, amellyel meglepte ellenfeleit, és volt hozzá ereje, hogy ezt a játékmódot tovább is fejlessze.

Az igazi edzői vizsga azonban csak a most lezárult bajnoki évben következett. Nagy nekilendülésnek – ha nem is akkorának, mint a Rábáé volt a múlt évben – sokszor voltunk

tanúi az NB I-ben, de aztán hamarosan eloszlott a nimbusz az erőn felül teljesítő csapat körül. A bajnoki első helyről különösen nagyot lehetett volna zuhanni. – Egyetlen játékost sem tudtak leigazolni a győriek a kiszemeltek közül, mégis újra bajnokok lettek. Nem egy mérkőzésükön – például az utolsón is, a Dózsa ellen – olyan volt a kép, mintha egy neves külföldi együttes rohanta volna le a gyámoltalanul futballozó hazaiakat. A mi labdarúgásunkban valósággal idegenszerűnek tetszett a játékmódoruk. Ez pedig egyértelműen Verebes szakmai érdeme és okos pedagógiájának a következménye. – Előfordult például, hogy az egyébként jól játszó Pócziknak egy győztes meccs után 3 ezer forintjába került a taktikai utasítás figyelmen kívül hagyása. – Szurkoltam a győrieknek, hogy megőrizték ezt a tartásukat, és hogy bizonyítsák igazukat: lehet Magyarországon is jó futballt bemutatni, csak nagyon sokat kell tenni érte játékosnak, edzőnek, vezetőnek egyaránt. Most viszont már azért szurkolok, hogy a győriek a labdarúgás felső vezetésétől is megkapják a szükséges támogatást. A profivilágban a BEK-ben rajthoz álló csapat játékosokat vásárol, mert megtérül a beruházás. A mi bajnok-együtteseink nem tudnak erősíteni a kupatornák előtt. Az ETO nélkülözi majd Póczikot, elsőszámú irányító játékosát, és kellene még más poszton is frissítés. Nálunk nem szabad a vásár, központi döntés kellene annak érdekében, hogy a nemzetközi porondra kilépő csapataink legalább a feltételeket megkapják a sikeres szerepléshez, fejezi be tárcáját Zsolt Róbert.

Igazán nem a kukacoskodás vezérel, amikor megjegyzem, hogy a csapatok értékelése idején most sem méltóképpen került a címlapra a Rába ETO a Népsportban. Ha valaki úgy vélné, hogy az ilyesmi nem tudatos szerkesztés eredménye, az téved! A Ferencvárossal kapcsolatban, például, soha nem követnek el „szerkesztési hibát”!

Miről van szó? – Az elhelyezésről, a betűtípusról, a cím tartalmáról. Kezdjük az utóbbival! Általában a harmadik oldalon megjelentetett értékelés címét szokták kihozni a címlapra. Az ETO esetében azt hiába keressük, helyette egy jellegtelen felirat éktelenkedik: Mérlegen a Rába ETO. A tömény semmitmondás! (Kis betűs „slágvortként” hozzák ugyan a belső cím „lényegét” is, – no, de ez nem ugyanaz, mintha nagybetűs főcím volna!) Másodszor: Az ETO és a Honvéd a címlap alsó harmadában kap helyet, a Fradi a jobb felső mezőben. Harmadszor: az FTC-értékelés címlapra kihozott címe figyelmet keltőbb betűtípussal van szedve, mint a Rába ETO értékelését jelző színtelen-szagtalan cím-imitáció! Aki nem hiszi, vizsgálja meg a Népsport 1983. június 22-i, 24-i és 25-i címlapját! – Mikor unják meg a Népsport címlap-szerkesztői ezt a hátrányos megkülönböztetést? – Ha már itt tartunk: nagyon ritkán közöl képet a Népsport a bajnokcsapat mérkőzéseiről. Az egyik sajtós szerint

azért, mert az ETO késői időpontban játssza a mérkőzéseit, és olyankor már nincs lehetőség a kép továbbítására. Kiderült: ez sem igaz! –

De olvassunk bele Borbély Pál és Havasréti Béla értékelő írásába! – A címe: A Rába új szakaszt nyitott a hazai sporttörténelemben.

A bevezetőben visszatekintenek az egy évvel korábbi eseményre, annak visszhangjára. Hogy nem holmi provinciális képzelgés volt, amikor úgy éreztük: az ETO ellendrukkerek ösztüzében kezdte meg az új évadot, azt ez a bevezető is igazolja. A szerzők nem véletlenül írják le a következő mondatokat:

Bár széles azoknak a tábora, akik tagadják, de mi határozottan valljuk, hogy a nagyszerű vidéki gárda bizonyítása alapvető érdeke egész labdarúgásunknak. Miért? Azért, mert a Rába szakított a hosszú évek óta tartó egy helyben topogással, bátran kísérletezett az újjal, megmozgatta az állóvizet, valósággal forradalmasította egész labdarúgásunkat!

Tovább idézek: – A Rába vezetésének bátorságát dicséri, hogy a kedvezőtlen előjelek ellenére (pl. nem sikerült a tervezett módon erősíteni) sem módosították a már megfogalmazott célkitűzésüket (az első három között végezni, lehetőleg megvédeni a bajnoki címet). – Aztán sorozatban jöttek a sérülések, és április végén, amikor az ETO előnye minimálisra zsugorodott, a kétkedők már biztosra vették a bukást, azt, hogy az FTC és a Honvéd lekörözi a győrieiket. A Rába e nehéz helyzetben ismét tanújelét adta küzdőképességének, annak, hogy fel tud nőni a feladatokhoz. Fergeteges hajrát vágott ki, különösen imponáló volt az utolsó három mérkőzésen nyújtott teljesítménye. –

A siker titka, Verebes személyisége, a közönség kiszolgálása után a győriek válogatottbeli szerepléséről értekeznek a szerzők. Megállapítják: több győri játékosnak a válogatottban való szereplését azért hangsúlyozzuk, mert egyesek úgy okoskodtak, hogy a túlzott igénybevétel káros hatással lesz rájuk, és mint három évvel ezelőtt a Diósgyőr (!!! – G. E.), a Rába is megsínyli majd játékosainak kettős terhelését. Ez sem következett be. Bebizonyosodott, hogy – amint azt a győri vezetők már régóta vallják – a jól felkészült játékos, különösen, ha alárendeli magánéletét a labdarúgásnak, alkalmazkodni tud a háromnaponkénti igénybevételhez is. Sőt, a sorozatmérkőzéseken való részvétel a jobb teljesítménynek lehet a záloga!

Mint belső üzemzavarról emlékeznek meg az elemzők a Szepesi-problémáról, amely nem Szentes és Szepesi rivalizálását takarta, hanem azt az eredményességet lényegesen érintő szakmai kérdést: gyors, lapos kiugratások avagy lassú, magas ívelgetések? – A dilemma úgy oldódott meg, hogy a csapat visszatért korábbi játékfelfogásához; Szepesi, Szíjártó, Vági pedig esetenként váratlan taktikai feladatokat hajtott végre, fokozva a csapatjáték eredményességét.

A szerzőpár szerint is a legjobb csapat nyerte a bajnokságot. A kupaepizódra visszatekintve pedig Borbély Pál és Havasréti Béla – akárcsak Gyenes J. András és Zsolt Róbert – kiáll a csapat megerősítése mellett, hangsúlyozva, hogy ez egész labdarúgásunk érdeke.

Úgy vélem, itt tehetünk pontot sporttörténetünk új fejezetének nyitánya után.

CSIPETNYI ETO-TÖRTÉNELEM

Valószínűleg sokan nem tudják (a „Mocskos ETO!”-t, „Rába-parti parasztok!”-at, „Rába-parti cigányok!”-at kiabálók pedig biztosan nem), hogy Magyarország 1963., 1982. és 1983. évi labdarúgó-bajnoka jelentős előzmények után került a csúcsra. Az FTC-nél csupán öt évvel fiatalabb egyesületnek tekintélyes múltja van.

A győri labdarúgás kezdeteit feljegyző krónikások Bischoff Ferenc nevét emlegetik, valamint az Újpestről Győrbe költözött vagongyári művezetőt, Breuer Sándort. Ők alakították meg 1904 nyarán a vagongyári Egyetértés Dal- és Társaskör keretében az Egyetértés Torna Osztályt, vagyis az ETO-t. (Az ETO csak 1937-ben válik ki a Dal- és Társaskörből.)

Az ETO a magyar labdarúgás történetének abban a szakaszában sem volt elhanyagolható tényező, amikor a fővárosi csapatok még külön klasszist alkottak, a vidékiek pedig „kerületi” bajnokságokban viaskodtak egymással.

1907-ben kezdték szervezni a vidéki labdarúgó-kerületeket. Győr a nyugati kerülethez tartozott, s nagy riválisai a pozsonyi klubok voltak, a PUFE és a PTE. (Pozsonyban alakult az első vidéki futballklub, 1899-ben, az FTC születésének évében.) – Az ETO mindjárt az első évadban bajnok lett az Eperjesi TVE, a Kaposvári AC és a Kolozsvári KAS társaságában, ugyanis 1907–1908-ban még csak négy kerületben rendeztek bajnokságot. – Az ETO-nak a Kaposvárral kellett volna mérkőznie a vidék bajnoka címért, de a somogyiak lemondták a találkozót, így a Győr játék nélkül jutott a megtisztelő címhez. – A vidéki legjobb Budapest bajnokával mérkőzhetett az országos bajnoki címért. Az MTK 1:1-es félidő után 5:1-re győzte le az ETO-t. Ám ez nem számított akkoriban kudarcnak, hiszen a vidéki bajnok nem is állt ki mindig a főváros bajnoka ellen, ha pedig bátorkodott, tizenegy simát kaphatott, mint például a Kassai AC az FTC-től a következő idényben.

1910-ben szintén kerületi bajnokságot nyert a csapat, s ez alkalommal az Aradi AC és a Kassai AC scalpjait megszerezve lett vidéki bajnok. Az FTC ellen azonban az ETO nem állt ki, s egy időre törölte is az MLSZ az országos döntőt, amikor is az MTK 2:0-ra veri a Szombathelyi AK-t.) A bajnoki döntő helyett viszont az ETO meghívta a Fradit „propaganda” mérkőzésre. Ezen a találkozón ugyanúgy 5:1-re kaptak ki a hazaiak, mint korábban az MTK-elleni bajnoki döntőn, de az FTC csapatkapitánya elismerően nyilatkozott a vendéglátókról.

1911-ben ismét kerületi bajnok az ETO, ám a vidék legjobbjá címért most a Kassa és a Pécs játszik. – A magyar futballtörténelem e korai szakaszának érdekes epizódja, hogy ebben az évben a Győri ETO különböző ügyek miatt három esetben is szembekerült az MLSZ-szel, s olyan hírek is napvilágot láttak, hogy a győriek több vidéki klubbal együtt az MLSZ-nek a

vidéki csapatokkal szembeni – néha már üldözésnek is beillő – magatartása miatt kilépnek, és külön vidéki szövetséget alakítanak. – Ekkor került Payer Imre, a később 26-szoros válogatottságig jutó hátvéd az FTC-hez, s az ő révén igen jó kapcsolat létesült a két klub között.

1912-ben Tatabánya hódította el a kerületi elsőséget, sőt Schafferrel 9:1-re veri a Kolozsvári KAS-t a vidéki döntőben, de egy évvel később megint az ETO-é a kerületi diadal, és a Kassa ellenében a vidék legjobbját címet is megszerzi (2:1). – A pesti lapok egyöntetűen dicsérik a győrieket, Győrött pedig leáll a forgalom (1913-ban!), mert hatalmas tömeg várja a mérkőzés eredményének hírért, valamint a csapatot. Lampionos felvonulás, dalárda köszöntötte az ország legjobb vidéki labdarúgóit. A Lloydban díszvacsorát rendeztek. Ünnepi beszédében az egyesület elnöke úgy fogalmazott, hogy „amerikai lendülettel és német alaposággal dolgozik Győr”. (Erről, no meg a Fradi 1929. évi fogadtatásáról olvasva (a dél-amerikai túráról hazatérő csapatot tízezrek köszöntötték a Keleti pályaudvar környékén), tanácstalanul kérdezi az ember: miért beszélnek manapság futballörületről?...)

Az ETO-alapítás után 10 évvel (1914-ben) alakult meg a második jelentős győri egyesület, a DAC (Dunántúli Atlétikai Club), amely születése pillanatától örök riválisa az ETO-nak. Jelenleg ugyan a mély hullámvölgy éveit éli a nádorvárosi egyesület, de nem is olyan régen még az NB I/B csúcsait ostromolta. – A helyi viszonyokat nem ismerő olvasó csodálkozni fog, ha megtudja, hogy a város polgársága inkább sajátjának érezte a maga szervezte DAC-ot, mint a gyári eredetű ETO-t, amely mögött elsősorban Újváros és Gyár város munkásai, szegényei sorakoztak fel. – Furcsán színeződött az ETO és a DAC viszonya! Benne volt ebben a város idegenkedése a rejtélyes, különálló gyári szervezettől, s benne volt a polgár-munkás feszültség. Ugyanakkor a DAC a szerényebb adottságok Benjáminjának számított, amelyhez családiról kötődtek a győriek; a gyerekek szabadon játszadhattak a sporttelepen. Az elzárkózó, rideg, gazdag gyár csapatára azért is fenekedtek, mert a jobb álláslehetőséget kínáló ETO rendre elszípkázta a DAC neveltjeit. Viszont az ETO segítette is olykor a DAC-ot, például edzővel. – Végül is nemes versengés alakult ki a két klub között. Az ETO és a DAC 1914. május 1-én csapott össze először, mégpedig a Szociáldemokrata Párt által rendezett „Egy nap az erdőn” keretében. A lelkes kezdők meglepetésre 1:0-ra legyőzték nagyobb tudású, rutinosabb ellenfelüket. Az ETO persze hamarosan visszavágott, 7:1-re.

Az első világháború kitörése mindenképpen korszakhatár. A dinamikus fejlődés megtört. Hadikupák, hadibajnokságok kínáltak játéklehetőséget az élni akaróknak. Az 1916. évi hadikupában a Győri ETO és a Temesvári Kinizsi részvétele számított komolyabb vidéki életjelnek. 1917-ben az ETO-hadikupa keretében a csapat az FTC kivételével minden budapesti első osztályú együttesel játszott, és csupán az MTK-tól kapott ki. Ez országos

feltűnést keltett, s persze maga a város is meglepődött. Még 1917/18 hadibajnokai között is ott találjuk az ETO-t a Temesvári Kinizsi, a DVTK és a Szolnoki MÁV társaságában, de aztán csaknem másfél évtizedre eltűnik a győri együttes a dicsőség porondjáról.

Az egyesület megalakulásának 75. évfordulója alkalmából megjelentetett kiadvány (Rába Vasas ETO Az alakulástól – napjainkig) szerint a Horthy-éra első éveiben nagy nyomás nehezedett a „munkás” ETO-ra, az egyesület vezetőit kirekesztették a városi sportélet irányításából, a helyi lapok alig írtak az egyesületről. Ez azonban átmeneti jelenség volt, és aligha magyarázza, miért kellett 19 évet várni arra, hogy az ETO újra kerületi bajnokságot nyerjen. Egyébként 1920 és 1944 között nyugaton egyértelműen a Szombathely a favorit, minden alakban: profiként is, amatőrként is; Szombathelyi AK-ként is, Haladásként is!

– Érdekeség, hogy 1923-ban jelenik meg az első győri sportújság, a Dunántúli Sport Újság. Panyagai Lajos, a kiváló győri atléta szerkesztette. (Volt-e utána győri sportújság? – Nem tudom.) –

A húszas évek történetéhez tartozik a profizmus bevezetése. Az ETO – gyári csapat lévén – nem gondolhatott rá, mert a munkaadó nem engedélyezte volna, hogy a játékosoknak két állása legyen.

Dr. Földessy János A magyar labdarúgás és a 60 éves MLSZ című könyvében meg is jegyzi, hogy a munkáltatók vétője miatt sok jelentős csapat kirekesztődött a profista vállalkozásból, és „lefölözötten” az amatőr kerületi bajnokságokba szorult. –

1930-ban a tehetséges balszélső, Belkó dobogtatja meg a győri szíveket, aki hamarosan helyet kap a magyar amatőr válogatottban. Ő, Nagy Zsöle és Szabó szinte állandó tagja lett a kerületi válogatottnak. – 1931-ben jelenti be az ügyvezető elnök, hogy a következő évben a vagongyáriak segínyt kapnak a várostól új pálya építésére. A labdarúgók eléggé szeszélyesen szerepeltek, de nagyon jól összekovácsolódott a fiatal gárda. „Ez az út, amelyen a csapat most halad, a bajnoksághoz vezethet” – jósolta a győri sajtó. A jóslat bevált, mert 1932-ben Pápán 3:0-ra diadalmaskodott az ETO Nagy Zsöle góljaival, és ezzel megnyerte a kerületi bajnokságot. (Most is ezer szurkoló várja a csapatot az állomáson; nótaszó, cigányzenekar, felvonulás a Baross úton, győzelmi bankett a Hungáriában.) – Az országos amatőr bajnoki címért kiírt döntőt Békéscsabán rendezték. Az ETO új formaruhába, vadonatúj sárga cipőbe öltöztette játékosait. A rendes játékidőben nem bírt egymással az ETO és a Bohn SC. A kétszer 15 perces hosszabbításban a győriek gólját nem adta meg a játékvezető, míg az ellenfélnek sikerült gólt rúgnia. 3:2-re a Békéscsaba győzött. A győri szurkolókat azonban nem törte le a vereség (!), visszatéréskor is ott voltak az állomáson, és ünnepelték az ország második legjobb amatőr csapatát (!). –

1934-ben szinte szóról szóra ugyanaz a javaslat hangzik el (és ugyanolyan indoklással) az ETO közgyűlésén, mint 1911-ben. Később azonban rendeződtek a dolgok, és az ETO elállt kilépési szándékától.

1935-ben szervezi meg az MLSZ a Nemzeti Bajnokságot. Az ETO a következő évben avatja fel új pályáját. Ez lelkesítőleg hat a csapatra, mert az 1936/37. évi kerületi bajnokságot megnyeri, és az amatőr döntőben a DVTK-val szemben biztosítja helyét az NB-ban. Az osztályváltás azonban nem sikerül, mindjárt ki is esik az ETO. – 1943-ban NB II-es csoportgyőztes lesz ugyan, de az utolsó osztályozó mérkőzésen nem tud győzni a BSZKRT ellen hazai pályán, így nem kerül vissza az NB I-be.

1942-ben az ETO-ífik országos döntőt játszanak Budapesten, és csak nagy küzdelemben maradnak alul. Ebben a csapatban már ott van Gőcze és Józsa, akik később Kovács Murokkal együtt válogatottságig viszik, és ott van Zsedely, aki Fehérvárral és Pálissal egyetemben szintén válogatott szintű játékosnak számított. Fehérvári Puskás őrzőjeként szerzett hírnevet, Pális pedig akár az aranycsapat középcsatára is lehetett volna, ha nem szenved súlyos sérülést.

1951. május 1-én az „aranycsapatot” fogadta, és 10 ezer néző előtt 6:4-re legyőzte a favoritokat. Pális Ferenc egymaga 5 gólt rúgott Grosics hálójába. „Az istenek alkonya” – így kommentálták a mérkőzést.

A második világháború után csak 1946-ban kezdődtek meg az NB I. küzdelmei. Az új NB I-be az úgynevezett országos bajnokságból lehetett bejutni. Igen ám, de oda sem volt könnyű bekerülni. A zöld asztalnál folytatott tárgyalások hosszú huzavonája után végül az ETO is helyet kapott az országos bajnokság csapatai között. A győriek bebizonyították, hogy méltatlanul bizalmatlankodtak képességeik iránt: kiharcolták a pályán NB I-es mandátumukat, és 1946-tól 1955-ig egyfolytában bírják a versenyfutást a legjobbakkal, több ízben a vidék legjobbjaiként! 1955-ben is csupán egy nagyon vitatható intézkedésnek esnek áldozatul: egyszerre négy csapatnak kell távoznia az első osztályból! A négy közül az ETO-nak van a legtöbb pontja. A kiesett csapatot elhagyja a válogatott Kárpáti Béla, de játszik már a későbbi nagy egyéniségek közül Palotai Károly. Sajnos, a csillogó technikájú, „második Puskásnak” véleményezett Kalmár III sorsát megpecsételi idegi-lelki alkata.

1958-ban visszakerül az ETO az NB I-be, de nem tudja tartani magát. Utolsóként kiesik. Ám csak egy évre! 1960-ban Orczifalvy István vezetésével az ETO véglegesíti máig érvényes helyét az első osztályban.

1961-ben új tehetségek értek be. Palotai mellett említsük meg a másik olimpikont, Orbán Árpádot. – A Vasassal 2:2 a Fáy utcában, a Honvéd ellen 2:1, az FTC ellen 2:0, az

MTK ellen 5:2, az Újpest ellen 2:0. A DVSC-t Debrecenben veri az ETO 7:2-re! 1961-ben a nyolcadik helyen végzett az ETO, egy évvel később a tizediken, de az 1962/63. évadban Szusza irányításával már hatodik a gárda.

1963 őszén – egy újabb átszervezés miatt – félfordulós bajnokságra került sor. Az Újpesthez szerződő Szusza helyett Hidegkuti Nándor lett az edző. Izgalmas hajrában a jobb gólarány döntötte el a bajnoki cím sorsát: az ETO javára! – Noha erre senki nem számított, és a fanyalgók mondhatták azt is, hogy a Dorog kaparta ki a győrieknek a gesztenyét (legyőzték a Fradit), mégsem volt érdemtelen a Győri Vasas ETO a bajnoki címre. – A csapat kilenc mérkőzésen nem kapott gólt (!); 6 győzelem, 5 döntetlen és mindössze két vereség volt a mérleg. A győzelmek közt pedig 4:0 a Vasas ellen, 2:0 a Honvéddal szemben. – A bajnokságot tulajdonképpen az előző évad csapata vívta ki, noha a csatársor átalakult. Morvay helyett Orosz lett a középcsatár, az új szerzemény Korsós pedig a jobbösszekötő posztját foglalta el. A bajnokság a következő 18 játékos nevéhez fűződik: Barna Sándor – Koós László, Orbán Árpád, Tamás László – Palotai Károly, Máté János – Szaló József, Korsós István, Orosz László, Povázsai László, Keglovich László, valamint Kiss Zoltán (7 mérkőzés), Szániel János (6), Tóth László (6), Glázer József (4), Adrigán Zoltán (3), Morvay Lajos (2), Izsáki László (1).

Az ETO-nak 1962-től 1967-ig volt egy igen jó sorozata. Hol Szusza, hol Hidegkuti vezetésével játszott akkoriban a csapat. A helyezések: 6., 1., 4., 5., 3. – 1964-ben például tizenkétszer (!) nem kapott gólt az ETO, és a legkevesebb gólt kapta az egész mezőnyben. Ebben az évben nemegyszer 10-12-15 ezer ember szurkol a meccseken. A nagy csapatok elleni mérleg kitűnő. Ha a kis csapatokkal szemben nem hullajt annyi pontot az ETO, második lehetett volna. Egyébként ez év január 3-án adták át az Országos Béketanács serlegét Magyarország 1963. évi labdarúgó-bajnokának, valamint a játékosoknak az aranyérmet. Az ünnepségen az egyesület megalakulásának 60. évfordulóját is ünnepelték. Lang János sportköri elnök többek között ezeket mondta: „Érthető öröm és büszkeség töltötte el Győr-Sopron megye sportkedvelőit, mert 19 év után ismét vidéki bajnoka van a magyar labdarúgásnak. Ennek a ragyogó sikernek hivatalos ünnepét tartjuk ma, amikor sportkörünk fennállásának 60. évfordulója alkalmából elsőként bajnok labdarúgóinkat s vezetőiket köszöntjük.” –

1965-ben a debreceni Varsányi csatlakozik a régiekhez. Korsós a legeredményesebb csatár. Ebben az évben nyeri meg az ETO először az MNK-t, s utána egymás után kétszer. Mesterhármas! A vidéki csapatok között egyedülálló teljesítmény. – 1967-ben, a sikersorozat utolsó évében legtöbbször a Tóth – Keglovich, Orbán, Izsáki – Nell, Kiss Z. – Stolcz, Varsányi, Győrfi, Somogyi, Szaló összetételű csapat játszott. Sokszor lépett pályára még Szániel, Tamás, Palotai, Máté, Orosz, Menczel, Soproni. Varsányi állt a házi góllövőlista

élén, majd Stolcz, Győrfi és Nell következett. A Komló fölött aratott 9:0-s győzelem a csapat NB I-es bajnoki gólrekordja. Ebben az évben játszott utoljára Palotai Károly, aki később a világ legjobb játékvezetői közé emelkedett. 1967-ben a május 1-i felvonulásnak jelentős futball-epizódja volt az előző nap MNK-t nyert együttes köszöntése. Óriási ünneplésben részesültek az ezüstserleget felmutató kupagyőztesek. Ilyen sem azelőtt, sem azóta nem volt! Ez évi keltezésű a Labdarúgás című folyóiratból vett idézet: „Önkritikát kell gyakorolnunk: Hányszor mondtuk el sokakkal együtt: ezeknek mekkora szerencsájuk van! De most már elmondhatjuk: az ETO egy éve többre képes, mint azelőtt bármikor. Győrben a város szíve, szeretete, az okos, higgadt szakosztályvezetés az ambíció tüzét gyújtotta fel a játékosokban. Elhitették velünk, hogy nem tartoznak a II. kategóriába: vidéken is lehet magas szinten futballozni. És ez nagy dolog. Több, mint edzésterv, ügyes játékosigazolás, ez nem 15-20 ember munkája.”

Mielőtt a következő tíz év (1968-1978) bajnoki szereplését áttekintenénk, lássuk, hogyan szerepelt az ETO a nemzetközi kupatornákon!

1964-ben a Chemie Leipzig volt az első ellenfél a BEK-ben. Jól csengett akkoriban az NDK bajnokának neve. A győriek nem játszottak megilletődötten a lenyűgöző lipcsei stadionban sem. Két győzelemmel jutottak tovább. Következett a Lokomotív Szófia. Az 5:3-as hazai győzelem után nagy izgalmak közepette sikerült kint a 4:2-re álló mérkőzést 4:3-ra módosítani, s ezzel a mérsékelt vereséggel ismét lépett egyet a gárda. A negyedöntőben a holland DWS Amsterdam jutott az ETO-nak. 1:1 és 1:0, s máris a legjobb négy között a Győr! Ekkor volt először 22 ezer néző labdarúgó-mérkőzésen a Rába-parti városban. A négy között a világhírű Benfica ellen kellett kiállni. Az első mérkőzést itthon játszották, de nem Győrött, hanem a Népstadionban, 70 ezer (!) néző előtt. Az ETO nagyszerűen tartotta magát, és csak 1:0-ra kapott ki. Lisszabonban 4:0 lett ugyan az eredmény, de általános volt a vélemény, hogy az ETO méltón képviselte a BEK-ben a magyar labdarúgást.

Az ország egyik legnépszerűbb csapata lett a győri együttes. Az ETO az angol Liverpoollal együtt a harmadik helyet szerezte meg a BEK-ben. A győriek ajánlkoztak, hogy döntsék el a harmadik és negyedik hely kérdését egymás között, de az angol csapat terminus-hiány miatt nem vállalta a mérkőzést. A kitűnő kupaszereplés a következő játékosok nevéhez fűződik: Tóth – Kiss, Orbán, Tamás – Palotai, Máté – Keglovich, Győrfi, Soproni, Korsós, Povázsai. De játszott még Barna, Morvai, Szánier, Takács, Szabó és Izsáki.

A Kupagyőztesek Európa Kupájában 1966/67-ben indult először a győri együttes. Az első fordulóban Firenzében 1:0-ra kikapott a Fiorentinától, a visszavágón azonban izzó hangulatú mérkőzésen 4:2-re legyőzte az olaszokat. A firenzei klub vezetői máig emlegetik

ezt a meccset. „Valóságos pokol volt a győri pálya. Egy remekül harcoló, kemény, nagytudású magyar csapattól megérdemelt vereséget szenvedtünk” – ismerték el. De a győri szurkolóknak is feledhetetlen maradt ez a kupatalálkozó. – A következő ellenfél a portugál Braga volt. A portugálok csak két góllal tudtak válaszolni a győriek három találatára, így az ETO lépett előre. – A harmadik fordulóban olyan ellenfelet kapott a Győr, amelynek a nevére ma is felkapja a fejét mindenki: Standard Liège. Az ETO 2:1-re győzött hazai pályán; a sokáig emlékezetes, botrányos és durva visszavágón a Standard győzött 2:0-ra. A rutinos belga ellenfél a profi futball minden megengedhető és megengedhetetlen eszközével élt. Nem is tagadták, hogy milliókat jelent nekik a továbbjutás. A 90 perc alatt szinte mindig feküdt valaki a pályán, ezzel kivetették a ritmusból, a lendületből az ETO-t. A spanyol játékvezető megszakította a mérkőzést, de a továbbiakban ugyanolyan részrehajló és elnéző maradt. Egyébkén a Standard Liège-nek a későbbi kupagyőztesrel, a Bayern Münchennel kellett megvívnia.

Az 1967/68-as kupaidényben az Apollon Limassol (Ciprus) nem okozott gondot (5:0 és 4:0), utána viszont a Riverával, Hamrinnal és a többi világhírességgel felálló AC Milan volt az ellenfél. Újabb csodálatos mérkőzés, zsúfolásig telt lelátókkal. Az egyik legkiválóbb játékvezető, a svájci Dienst bíraskodott. Győri tartózkodása idején a játékvezetői pályafutása elején tartó Palotai kalauzolta, akit egy síppal ajándékozott meg. – Nem bírt egymással a két együttes, ám Győrről két gólt lőttek az olaszok, a győriek Milánóban csak egyet, így az ETO veretlenül, két döntetlennel kényszerült búcsúra (2:2 és 1:1).

1968/69-ben a magyar csapatok nem indultak a nemzetközi kupákban.

A bajnokság szemlét 1968-nál szakítottuk meg. A jelentős visszaesés éve volt ez. Éppen csak megkapaszkodott az ETO az NB I-ben. Csupán Keglovich olimpiai aranyérme szerzett örömet a labdarúgó-szakosztálynak. A következő évtizedben voltak ugyan fellángolások, de ez az időszak inkább a mérsékelt teljesítmény jegyében telt. – 1969-ben Mészáros József edző irányításával ötödik a csapat. Magyar ekkor már biztos pont, Pozsgai kezd beépülni. – 1970-ben ismét félfordulós bajnokság. Az ETO az utolsó helyen végez. Még szerencse, hogy az átszervezés miatt nincs kiesés. Az év jelentős eseménye viszont, hogy központilag kiemelik az egyesületet. Az országban 10 egyesület tartozik ekkor ebbe a kategóriába. 1970–71-ben kilencedik a csapat. Többször helyet kap már Póczik is. A következő évadban a 10. hely sikerül. A házi góllövőlistán Korsós és Stolcz mögött Póczik a harmadik. 1973-ban nyolcadikként végez az ETO. Ekkor már Pénzes is állandó csapattag. Somogyi válogatott az NDK ellen. 1974 az újabb fellendülés éve: Farsang Ferencsel a harmadik helyet szerzi meg a gárda, de egy év múlva visszasüllyed a kilencedik helyre! A

későbbi neves játékosok közül Mile és Szokolai már rendszeresen szerepel. 1976-ban csak „visítva” került el az ETO a kiesést! 1977-ben Palicskóval hetedikként zár, de egy év múlva ismét a szakadék szélén áll meg.

Ebben az évtizedben az ETO két alkalommal szerepelt nemzetközi kupában, mégpedig az UEFA-kupában. Az 1969-70-es idényben a Lausanne Sports az első partner, és az ETO mindkétszer 2:1-re győz. Amikor a svájci csapat elnöke meghallotta, hogy a Barcelona lett a győriek ellenfele, így sóhajtott fel: „Legalább 100 ezer dolláros veszteségünk volt Győrött!” A győriek ismét láttak egy nagyszerű csapatot, az FC Barcelonát, és remek élményben volt része a mintegy 20 ezer nézőnek, de az ETO itthon 3:2-re, kint pedig 2:0-ra kikapott.

1974/75-ben indult a Győr újra ebben a kupában. Az első menetben nagy küzdelmet vívott a Lokomotív Plovdivval. Bulgáriában 3:1-re veszített az ETO, itthon ugyanilyen arányban győzött. Büntetőkkal jutott tovább. A második fordulóban a Fortuna Düsseldorfot az első találkozón 2:0-ra legyőzte ugyan, de kint 3:0 arányban alulmaradt és búcsúzott.

Ide kívánczik néhány adat a jubileumi kiadványból az ETO nemzetközi mérkőzéseiről.

Először 1908-ban léptek ki a győriek a nemzetközi porondra, és Ostmark csapata ellen 7:0-ra győztek. A jubileumi esztendő (1979) záróaktusaként 4:1-re verték a Slovan Bratislavát. A közbeeső években az ETO 243 nemzetközi mérkőzést játszott. 147-szer győzelmet aratott, 44 alkalommal döntetlent ért el és csupán 52 esetben szenvedett vereséget. A gólkülönbség 667:335. Mindez 70 százalékos teljesítményt jelent. A 243 mérkőzésen az alábbi 20 ország klubcsapataival mérte össze tudását a győri gárda: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia (Csehország), Egyiptom, Hollandia, Jugoszlávia, Kongó, Kuwait, Lengyelország, Luxemburg, NDK, NSZK, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svájc, Szovjetunió és Vietnám.

Az 1978 őszen kezdődő hároméves időszak már közvetlen előzménye a Verebes-korszaknak. Az előző évad kudarca megérlelte a felismerést, hogy gyökeres változásokra van szükség. Az egyesület 1977-ben avatta fel a pompás új stadiont, amely ámulatba ejti az idegeket is. A csapat szereplése, valamint a stadion színvonala kiáltó ellentétben volt egymással. Új szakmai és szakosztályi vezetők kaptak megbízást. Kovács Imre mesteredző került a vezetőedzői tisztségbe. A csapat összetételében is elég sok változás történt, nemzedékváltásra került sor. A gyökeres változtatás, a megváltozott szemlélet eredményeképpen a csapat a hatodik helyen végzett az 1978/79. évi bajnokságban, és ismét megnyerte az MNK-t, mégpedig a Ferencváros ellenében, Szabó Ottó egyetlen góljával. A játékosnévsorban már ott találjuk Csonkát, Hajszánt, Hannichot és Szíjártót is. – A jubileumi kiadványnak a labdarúgó-

szakosztállyal kapcsolatos 1979. évi megállapítását idézem: „Sok még a tennivaló annak érdekében, hogy a jó forma stabilizálódjon, s hosszú távra egy – a 60-as évek csapatához hasonló – összeforrott, ütőképes együttes alakuljon ki, mely mind hazai szinten, mind a nemzetközi porondon, a nemzetközi kupaküzdelmekben elődeihez híven sok dicsőséget szerezhessen az egyesület színeinek és az egész magyar labdarúgásnak.”

Újra kiléphetett tehát az ETO a nemzetközi porondra, ismét játszhatott a KEK-ben! Mindjárt az első fordulóban a sokszoros olasz bajnokot, a Juventust kapta. Ennek ellenére nagy volt a fogadkozás, hogy mindent megtesznek a sikerért. Az első mérkőzés a híres Juve stadionban volt, 50 ezer néző előtt. A fanatikus olasz szurkolók mély csendben figyelték az első félidő eseményeit, mert a győriek lelkesen és önfeláldozóan játszottak, a hazai csapat egyáltalán nem tudott kibontakozni. A második félidőben a védelem nem bírta az óriási nyomást. A középhátvéd Pozsgai öngóljával vezetést szerzett a Juventus, majd egy könnyen elkerülhető tizenegyesből alakult ki a kétgólos olasz győzelem. A Juventus ekkoriban nem tündökölt. Érezték a győri játékosok, no meg a közönség is megérezte, hogy nem reménytelen a csapat helyzete a visszavágón. Az új stadion a felavatása óta először telt meg zsúfolásig „futballügyben”, annak ellenére, hogy a televízió is közvetítette a találkozót. Óriási hangorkánban kezdődött a mérkőzés. A közönség szimata nem csalt: lelkes és kitűnő játékkal már a 23. percben ledolgozta hátrányát az ETO. Most az olaszok vétettek öngólt Furino révén, majd Póczik talált a hálóba. A hét válogatottnal kiálló Juve csak vergődött. Mindenki biztos volt már a továbbjutásban. Ekkor még senki nem sejtette, hogy nemcsak a továbbjutás úszik el, de ennek a visszavágónak az eseményei és következményei megpecsételik a szépen indult kibontakozás sorsát is; hamarosan reménytelen helyzetbe kerül a csapat is, az edző is.

Az történt, hogy a második félidőben az olaszok miatt egyre inkább eldurvult a mérkőzés, és sajnos, a győri játékosok felvették az odadobott kesztyűt. Éppen a kitűnő középhátvéd kapitány, Pozsgai Lajos követett el olyan súlyos fegyelmezetlenséget, amiért jogosan kiállították. Ezután az olaszok percekben belül szépítettek, s ezzel meg is elégedtek. A továbbiakban pedig már az ETO idegeskedett és vergődött, holott ezt a Juventust egy okosabban és főleg higgadtabban játszó csapat elbúcsúztathatta volna!... S a diadal talán már ekkor felszárnyaltatta volna az ETO-t.

Ehelyett következett a már említett Pozsgai-ügy, valamint a csapat teljes morális felbomlása. Innen pedig egyenes út vezetett – lefelé!

Görgényi István a Valóság 1980/5. számában (Itt a piros – hol a piros) lélektani vereségek, morális válságok nyomába szegődik, élsportolók „ámokfutását” elemzi. Első példája éppen Pozsgai Lajos esete. Aki az ügy részleteire kíváncsi, Görgényi cikkéből értesülhet; itt

elég, ha annyit mondunk: Pozsgai ugyan súlyos vétséget követett el egy izzó légkörű mérkőzésen, s ezzel elviselhetetlen hátrányba hozta a csapatát, de az együttes nem bomlott volna meg, ha a gyökeres változtatásokra vállalkozó egyesületi vezetők nem követnek el szintén súlyos hibákat a játékos felelősségre vonása során. (Ezt rég tudják már az ügyben illetékes vezetők is!) Pozsgait ugyanis éppen eléggé bántotta, hogy megfélemlített magáról, készséggel elismerte „bűnösségét”, viszont jogosan háborította fel az a mód, ahogyan az ügyét és őt magát kezelték. Arról nem is szólva, hogy az ügy során igen valószínűvé vált, hogy Pozsgait nem csupán a visszavágón elkövetett vétség miatt büntetik, hanem azért, mert a csapat vezéregyenisegeként gyakran „kellemetlen” tárgyalópartnere volt a vezetőknek. A csapat tehát tulajdonképpen azért omlott össze, mert megfosztották a természetes közösségi kohéziót biztosító Pozsgaitól, aki ennek a közösségnek általánosan elfogadott képviselője volt! Kihúzták a fonalat, és a kristályok szétgurultak... Vitathatatlanul bizonyítja az elmondottakat, hogy az 1979-1980-as bajnoki évadban, az ügy előtt, az első nyolc mérkőzés után még harmadik helyen álló Rába ETO (egy ponttal maradt le az első-második helyen álló Honvéd és FTC mögött!) az őszi idényt negatív gólaránnyal a tizedik helyen zárta, az évad végére pedig a kieső zóna határáig esett vissza. Ezzel lényegében el is érkeztünk odáig, hogy a „Pozsgaitlanított” ETO megérett egy újabb gyökeres változtatásra. Kezdődhetett a Verebes korszak.

Remélhetően: Talán az említett ügy tanulságait is hasznosítva.

KÖZEG, MODELL, SZEMÉLYISÉG, JELENSÉG

Noha bizonyos ismétléseket lehetetlen elkerülni, úgy vélem külön fejezetet kell szánnom a leglényegesebb összefüggéseknek.

A közeg tulajdonképpen maga a város, amely a XX. században a jelenleg már világhírű Vagongyár sugárzásában növekedett nagy területi központtá, s építette fel annak a két intézménynek a „templomát”, melynek révén a leglátványosabban igyekszik európaiságra kapaszkodni a provinciális viszonyok közül, közepette: a Győri Balettnak is otthont adó új színházat és a Rába Vasas ETO új stadionját.

Említett tárcájában (Az ETO pártján) Zsolt Róbert megkockáztatta azt a feltételezést is, hogy ha Debrecenben vagy Békéscsabán találkozik egy nagyra képes edző és a csapatát menedzselni kívánó bázisvállalat ugyanúgy, mint Győrött történt, akkor most talán a debreceni vagy a békéscsabai játékosokat ünnepelnénk. – Értem Zsolt Róbert gondolatát, csak hogy a helyszín nem egészen tetszőleges!

Huszonkét éve hallgatom a vonatkerekek csattogását: Győr-Deb-re-cen, Deb-re-cen-Győr; s különben is, a hajdú fővárost legalább annyira ismerem, mint a Rába-parti centrumot – maradok tehát a Győr-Debrecen párhuzamnál. A két város a tárgy szempontjából éppen abban különbözik leginkább, hogy míg Győrött van egy olyan bázis, amely nemcsak a futballcsapat, hanem az egész város lehetőségeit is kedvezően meghatározza, Debrecenben ilyen nincs. És ez a tény nem csupán pillanatnyilag döntő különbség, ennek történelmi következményei is vannak. Objektív következményei is, emberi-személyi minőséget befolyásoló következményei is.

A Rába Magyar Vagon- és Gépgyár – jóllehet bizonyos értelemben szuverén test a városban – a tevékenységből adódó kapcsolatok révén állandó összeköttetést jelent a nagyvilággal; a szó szoros értelmében iskolája a világgal való érintkezésnek. (Természetesen Győr nem egyedül a Vagongyár révén tart kapcsolatot a nagyvilággal, mégis ez a kötődési forma a legdöntőbb és a legmeghatározóbb!) Ebben benne van az, hogy mindennapi élmény a világ-színvonalhoz való igazodás; benne van az, hogy utazó emberek tucatjainak közvetítésével eszmény és követendő minta lett a világban bárhol létezni és eligazodni képes ember; benne van az, hogy itt kevésbé van kisebbségi érzés az emberekben, mint vidéken másutt. Aligha kell bizonygatnom, hogy egy Vagongyár jelentőségű gyár tövében élő emberek számára semmi elképzelhetetlen nincs abban, hogy – például – a futballcsapatuk is országos jelentőségű legyen, netán európai színvonalú... Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a város – a gyártól függetlenül! – mindig meglehetősen nyitott volt Európa, Nyugat-Európa felé. Például

a bécsi normák ismerete és a hozzájuk igazodás régóta természetes tényezője volt a győri életnek. A győri polgár (kereskedő vagy iparos), a győri művész (zenész vagy képzőművész) – ki tudja mióta – úgy élt, hogy hétköznapijaiban is együttlélegzett az európaisággal. A városnak ez a „természetes európaisága”, valamint az „óriássá” fejlődő, a világra még inkább ablakot nyitó Vagongyára két olyan tényező, amely az országban egyedülállónak teszi Győr pozícióját a nagy területi központok társaságában. Egyáltalán nem tartom véletlennek, hogy 1913-ban úgy fogalmazott az ETO elnöke, hogy „amerikai lendülettel és német alaposással dolgozik Győr”. Akkor ez jelentette a „világszínvonalat”! – Győr tehát nem tegnap kezdte a világgal mérni magát. Debrecen, Szeged vagy Pécs „tudományosságának” bizonyára szintén a nagyvilág a mércéje, csak hogy Győrött – a dolog természetéből adódóan – a méretkezés sokkal, de sokkal szélesebb körben történik! Itt egy munkás vagy egy futballista gondolkodásában is megtaláljuk ennek a nyomát!

Debrecenben is összejön a pénz a futballcsapat támogatására, esetleg még több is, mint Győrött, – csak hogy 30-40-50 (?) helyről! A „dekoncentrált bázis” pedig nyilván kevésbé hatékony: nem jelent feltétlenül egy akaratot, gyors és határozott döntést, egyszemélyi felügyeletet, egyszemélyi felelősséget, stb. – A játékosok, a vállalkozás közvetlen alanyai pedig nem rendelkeznek azokkal a szemléleti, személyiségbeli, úgy mond „kulturális” (noha inkább: civilizációs) jellemzőkkel, amelyek Győrött – az előbb említett okokból – adódtak. – Lehet, hogy tévedek, de én a Diósgyőr „kipukkanásának” magyarázatát is valahol itt keresném.

Tekintsük a századvéget-századelőt! – Véletlen-e, hogy Ady falunak érezte Debrecent Nagyváradhoz képest, és hogy a sokat emlegetett Holnap-antológia Nagyváradon született meg, és hogy Nagyvárad AC volt annak a futballcsapatnak a neve, amely először jutott fel a vidéki csapatok közül az NB I. csúcsára? – Véletlen-e, hogy Győr már ekkor ott van a döntők mezőnyében, sorozatosan diadalmaskodva?

Győr messze van még attól, hogy igazán jól működő város legyen, de kétségtelenül vannak igen előnyös vonásai és vannak jelentős érdemei. – Győr jobban szereti a zenét és a képzőművészetet, mint a szóbeliséget, az irodalmat. A zene eleve szórakozás, a képzőművészeti tárgy eleve anyagi érték – ezt a német nyelvű győri polgár rögtön felfogta. A szóbeliség és az irodalom nehezkesebb is, „értéktelenebb” is, veszélyesebb is, mint az előbbi kettő. Azt hiszem, nem független ettől a hagyománytól, ettől a jellemvonástól Győr balett iránti fogékonysága sem. A közönség fogékonysága ellenére érthető, hogy Markó Ivánnak „egyetlen vágya”, hogy a Győri Balettnak olyan rangja, hitele legyen a megye és a város vezetői előtt, mint a Rába labdarúgócsapatának. (Nyilatkozat a Hétfői Hírek-nek) – Győr jobban szeret kulturális rendezvényeknek otthont adni, ezek révén szerezni országos elisme-

rést, mint fáradságosan, vesződségek közepette „kitermelni” magából valami „kulturálisat”. No, de a házigazda-szerep sem lebecsülendő, a fórumadás képessége is erény. – Nekem különösen azért rokonszenves Győr ipari és labdarúgó-teljesítménye, mert mindkettő saját produkció. Pontosabban: csaknem kizárólag saját vére-verítéke.

A közeg, közelebbről, a már sokszor említett Vagongyár. A sportegyesület szervezetsége, vezetésének személyi állománya, egész mentalitása, munkastílusa elválaszthatatlan a nagy gyártól, illetve az onnan kisugárzó hatásoktól. De erről felesleges többet beszélni.

Amit modellnek nevezünk, az valójában keret, szervezet, munkamódszer. A történeti áttekintésben már volt szó arról, hogy az egyesület, a szakosztály jelenlegi keretei az 1978. évi nagy átszervezés során alakult ki, a jelenlegi vezetők jó része ekkor kapta megbízatását. A jubileumi kiadvány azt írja, hogy a központi sportvezetés által ajánlott, a szakmai munka hatékonyságának növelését szolgáló új egyesületi modell kialakításának első szakasza lezárult. Az egyesület vezetése a feltételek biztosításának feladatait különválasztotta a szakmai munkától. Jelentős fejlődés következett be a tervező, szervezési és ellenőrzési tevékenységben, s kedvező változások tapasztalhatók a szakmai munka különböző fázisaiban is. A szakosztályok túlnyomó többségében a vezetés megerősítése megtörtént, és kialakításra került a szakosztályi modell, ahol a szakmai munka egyszemélyi felelőssége a vezető edzőkön keresztül jut érvényre. (Csúnya, de fontos mondat! – G. E.) – Intézkedések történtek az utánpótlás-nevelés terén, a tehetségek élvonalba kerülésének meggyorsítására, tovább finomult az utánpótlás kiválasztásának rendszere. Ezzel párhuzamosan javultak a személyi, tárgyi és anyagi feltételek is. – Mindezen átszervezések, intézkedések érezhetően kedvező hatást gyakoroltak a szakosztályok tevékenységére és jelentős fejlődést eredményeztek, ugyanakkor a jövő munkáját alapozták, melynek eredményei – fejeződik be a fejtegetés – igazán csak az elkövetkező évek során jelentkeznek majd.

A labdarúgó szakosztály eddigi eredményeit elkönyveltük, a további eredmények megítélése későbbre marad...

A személyiséget ebben az esetben Verebes Józsefnek hívják. Zsolt István már akkor megjövendölte, hogy nagy edző lesz belőle, amikor Verebes még csak a játékvezetőkkel foglalkozott. Következett Kecskemét, ahonnan azért jött el, mert egy idő után eléje tették az óhajtott összeállítást. Fehérvárról eljött, mert az ő becsvágya nagyobb volt, mint a bázis-vállalaté.

Győrbe valóban a legjobbkor érkezett. A gyönyörű új stadion homorú volt a vágyakozástól: várta az edzőt, aki megtölti közönséggel. – A Vagongyár kész háttere, a kész létesítmény, a kész szakosztályi modell, a Pozsgai-ügy következtében megbomlott, szétzilálódott

csapat, amely éppen csak meg tudott kapaszkodni a szakadék szélén – mindez ideális adottság volt egy olyan edző számára, aki gyökeresen újat akart. Úgy is mondhatnánk: maximális lehetőség és minimális közegellenállás fogadta Verebest. A szavát lesték, és hittek neki. Más választás aligha volt.

(De, hogy a sunyi rágcslók nehogy kacsintásnak véljék ezt a szakaszt, tisztázzuk:

1. Más értelmes választás aligha volt. Ám ostoba, korlátolt, hülyeséget hatványozó „megoldás” bőven kínálkozott volna! – Igenis, a győri vezetők érdeme, hogy az értelmes alternatíva mellett kötöttek ki!

2. Azoktól pedig, akik úgy okoskodnak, hogy Verebesnek szerencséje volt, mert csak bele kellett ülnie a készbe, kérdezem: önök miért nem ültek bele? – Megtudták volna, mi volt itt „kész”, és mennyit kellett hozzáteremteni!)

Ha vezető emberek valamilyen kiváló teljesítményről hallanak, első reflexük az, hogy a klisék kéri, a kézzel fogható, kifaragott sablont, amelyet csak fel kell tenni a gépre, és ontja a csúcstermelést. Nagyipari szemlélet. A tömegtermelés reflexe. Csakhogy ezer és egy helyen alkalmazhatatlan!

Hiába tudunk meg bármennyit a városról, a gyárról, a szakosztályról, marad a rejtély: miként sikerült az ETO-nak, azaz: Verebesnek?

Az edző szakmai elveiről, törekvéseiről tudunk annyit, amennyit tudhatunk: beszélt róla maga, látták az edzéseit, elemezték csapatának játékát. Nem valószínű, hogy valamiről „lemaradtunk” volna. Titka legfeljebb az érvényes személyiségnek van!

Ott kezdődik, hogy megérkezik valahová egy ember, aki a közmondásosan anti-viszonyokkal dacolva mindenkiről feltételezi, hogy ugyanolyan igényes, mint ő; ugyanúgy a legjobbat akarja, ugyanolyan szorgalmas és odaadó. Verebes így közeledett a bázisvállalat vezetőihez, az egyesület, a szakosztály vezetőihez, valamennyi munkatársához, és természetesen a játékosokhoz is. Meg volt győződve arról, hogy a labdarúgók alig várják az élvezetes, komoly munkát kívánó edzéseket, az értelmes feladatokat; várják a bizalmat, a megbecsülést; szomjúhozzák a sikert – és persze várják az erélyes, igazságos edzőt. S csodák csodája: senkiben nem kellett csalódnia Verebesnek!

Aki most arra gondol, hogy mégiscsak lehet naivan és gyermekien is nekilátni valaminek, azt hadd figyelmeztessem: nem biztos, hogy neki is sikerülni fog! Mert valójában itt a titok: a látszólagos naivság, gyermekiség mögött kivételes erő, elszántság feszül, amely elrettenti, és olyan emberi báj, amely lefegyverzi a környezetet.

A magyar labdarúgásban immár évtizedek óta nincs kinek hinni. Hiányzik a Nagy Hitető! Nincs, akinek elhiggye a játékos, a csapat, hogy győzni fog... Utánajárhattam volna,

kínkeserves fáradozással esetleg összerakhattam volna mozzanatról mozzanatra, miként lehelt lelket Verebes a győri játékosokba. (Bár egy ilyen valami a legjobb esetben is csak afféle sikerült „mozaikkép” lehet!) De minek? A személyhez kötött egyszerűség ismétелhetetlen.

Hogy miért volt az iskolában egy óra, a színházban egy előadás, avagy a mesélő nagymama mellett egy téli este csodálatos? – ki mondja azt meg? Nem tudja a tanár se, a színész se, a nagymama se... Miért kezdték mondogatni a játékosok otthon is, hogy ők a legjobbak; hogy meg fogják nyerni a bajnokságot? Ki tudja? Mint ahogy nem tudhatjuk, miért veszi át (ha átveszi!) a gyermek a szülő vagy a tanár szavát, s hajtogatja addig, amíg valóban azzá nem lesz, aminek szánják; amíg valóban el nem éri azt a célt, amelyet kitűztek eléje. Ez a személyiség, a hiteles személyiség titka. Ezen a ponton illik tisztelni! Persze van néhány kellék, amely nem tartozik a titkok közé: hozzáértőnek, erélyesnek, humánusnak, igazságosnak, következetesnek, stb-nek kell lennie annak, aki hatni akar. Ám legtöbbször már a titkok kapuja előtt elbuknak. Azért buknak el, mert hatni ugyan szeretnének, de ezeknek a kemény feltételeknek megfelelni – ahhoz nem fűlik a foguk! Keresik hát a csodatévő „modellt”, a „sablont”, amelynek segítségével semmiért egészen övék lehet a világ. Csakhogy ez nem sikerülhet! Közülük kerülnek ki a sunyi rágcsálók... Örlik a személyiséget, fanyalognak a sikereken, mocskolják a siker részeseit és forrásait.

A közeg, a modell és a személyiség együttes műve a jelenség. Ez esetben: a Rába-ETO jelenség.

Hanyatlik? Porlad? Új erőre kap? Mindenképpen marad nyoma.

UTÓSZÓ

Ez a kis könyv 1981 júniusától 1983 júniusáig kíséri figyelemmel a Rába ETO labdarúgó-csapatának útját. Verebes első két győri évének krónikáját főként a Kisalföld és a Népsport tudósításai, közleményei alapján írtam meg. A Kisalföld esetében legtöbbször a sportrovat vezetőjének, Mohay Gábornak a cikkeit használtam fel. Az ETO hazai mérkőzéseiről a Népsportot mindig Havasréti Béla tudósította. – Igyekeztem feltüntetni az idézett vagy felhasznált cikkek címét, a szerző nevét. Ha olykor ez elmaradt, vagy az olvasmányosság szempontja miatt vagy tapintatból történt.

Két jelentősebb forrást használtam fel a Csipetnyi ETO-történelem című fejezethez: Dr. Földessy János: A magyar labdarúgás és a 60 éves MLSZ című munkáját, valamint a Rába ETO 75 éves jubileumára készült kiadványt: Rába Vasas ETO Az alakulástól – napjainkig.

Némelyik fejezet előtt mottóként idézek Széchenyi István Lovakról című könyvéből. Az 1828-ban írott könyvecske, amely a magyarokat – a „gyöngéjüknek” számító lovak igé-nyes tenyésztésére tanítva – igyekezett a gazdaságos termelésre és polgári együttműködésre nevelni, a lótenyésztés sportvonatkozásaival is érdemben foglalkozott, s a közgondolkodást is formálni akarta – ma is használható olvasmány.

Győrött, 1983. november

Gődény Endre